

Täysistunto

Torstai 15.11.2018 klo 16.01—19.41

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 19.41.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.01—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (18.00—19.41).

Kosovon parlamentin puhemies Kadri Veselin seurueineen saapui seuraamaan täysistuntoa kello 16.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

Puhemies Paula Risikko: Arvoisat edustajat! Ilmoitan, että Kosovon parlamentin puhemiehistö on puhemies Kadri Veselin johdolla saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta toivotan arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Juha Sipilä
valtiovarainministeri Petteri Orpo
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Jussi Niinistö
työministeri Jari Lindström
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
sisäministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. Pyrimme tänäänkin ottamaan vähintäänkin kaikki oppositioryhmien kysymykset esille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys lasten, nuorten ja perheiden palveluista (Eeva-Johanna Eloranta sd)

Suullinen kysymys SKT 181/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kysymyksen esittää edustaja Eloranta. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kysymykseni koskee suomalaisen nuorten hyvinvointia.

Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee kunnolliset elämän eväät aikuiseksi kasvua varten. Aina nämä elämän eväät eivät jakaudu tasaisesti.

Tällä viikolla saimme lukea THL:n mittavasta tutkimuksesta, joka käsittelee nyt parikymppisten, vuonna 97 syntyneiden nuorten hyvinvointia. Se on vastaavanlainen selvitys kuin mikä tehtiin kymmenen vuotta sitten vuonna 87 syntyneistä lamalapsista.

On hätkähdyttävää, että tämän päivän kaksikymppisillä on enemmän mielenterveysongelmia kuin lama-ajan lapsilla. Samaan aikaan huostaanotot ovat lähes kaksinkertaistuneet. Tämän tuloksen pitäisi pysäyttää meidät päättäjät.

Ministeri Saarikko, te vastaatte perheministerinä perheiden hyvinvointiin liittyvistä asioista. Miten te arvioitte tämän uuden tiedon valossa tehtyjä lapsiin ja nuoriin kohdistuneita säästöjä? Antaako tämä syytä arvioida uudelleen esimerkiksi varhaiskasvatuksen säästöjä, ryhmäkokojen kasvattamista ja päivähoito-oikeuden rajausta?

16.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että meillä kaikilla on yhdessä, nyt tuleviin vaaleihin valmistautuessamme ja täällä päätöksiä tehdessämme, käytettävissä kaikki paras ja mahdollinen tieto hyvinvoinnista ja myös suomalaisten odotuksista yhteisten varojen käyttöön liittyen.

Tämä tutkimus, johon edustaja viittaa, on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ansiokas koonti yhden ikäluokan ja samalla yhden sukupolven tarinasta Suomessa. Maalaatte kysymyksessänne kuvan suomalaisten nuorten, nuorten aikuisten, ikäluokasta aika surulliseksi ja tummien pilvien täyttämäksi.

Aloitetaan siitä positiivisesta puolesta, kun arvelen, että aiheesta saamme — onneksi — yhdessä puhua pidempään. Tuon tutkimuksen nojalla valtaosalla suomalaisista nuorista ja nuorista aikuisista menee hyvin. Tästä voimme iloita yhdessä. Samalla kuitenkin tämä teuttaa samantyyppistä tilannearviota kuin pitkällä aikavälillä monet muutkin terveyteen ja

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

hyvinvointiin keskittyvät tutkimukset. [Puhemies koputtaa] Pahoinvointi kasaantuu vaikealla tavalla pienelle joukolle ihmisiä, ja näitä meidän on autettava.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta vielä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta.

16.05 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on koonnut lasten ja perheiden sosiaali- ja terveystalvaeluita perhekeskuksiin, ja se on hyvä asia, kiitokset siitä. Kyse on kuitenkin vain viidesosasta lasten ja lapsiperheiden kaikkia palveluita. Kokonaisuudesta puuttuvat kaikkia lapsia ja nuoria koskettavat koulutus- ja vapaa-ajan palvelut.

SDP haluaa koota kaikki lasten ja perheiden palvelut yhteen niin, että ne tukevat perheitä aina raskauden alusta

siihen asti, kunnes lapsi ja nuori on varttunut itse ottamaan vastuuta tulevaisuudestaan. Neuvolat ja varhaiskasvatus, koulut, oppilashuolto, nuorisotyö ja harrastukset muodostavat SDP:n mallissa yhden kokonaisuuden.

Tällaiset oppimis- ja hyvinvointikeskukset tavoittaisivat luontevasti jokaisen lapsen ja nuoren ja perheen arjen luonnollisissa kehitysympäristöissä tukien oikea-aikaisesti heidän kasvuaan ja kehitystään.

Arvoisa ministeri Saarikko, voisitteko kerätä kaikki lasten, nuorten ja perheiden palvelut laajasti yhteen niin, että ne muodostaisivat todellisen ja oikeasti vaikuttavan tukiverkon ihan jokaiselle suomalaiselle perheelle, lapselle ja nuorelle, vähän niin kuin Islannin mallin tapaan?

Puhemies Paula Risikko: Ja onko Grahn-Laasonen tällä kertaa, vai miten toivotte? Ei ole väliä, kumpi vastaa.

16.07 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että lapset ja perheet ovat tänään kyselytunnin pääaiheena. Minä uskon, että varmasti ne tutkimustulokset, joita ollaan saatu lasten ja perheiden pahoinvoinnin kasautumisesta, pysäyttävät ja huolestuttavat meitä kaikkia, vaikka samaan aikaan tässä tutkimuksessa piirtyi myöskin se valoisa puoli, joka on se, että Suomi on erittäin monella tavalla hyvä maa, yksi maailman parhaista maista lapsille ja perheille.

Näkökulma palvelujen kehittämisessä tulevaisuudessa pitäisi kääntää järjestelmäkeisyydestä ensisijaisesti lapsi- ja perhelähtöisiin palveluihin. Se on ollut ajatus, joka on ollut taustalla myöskin lapsi- ja perhepolitiikan palveluiden muutosohjelmassa, jota tällä hallituskaudella on tehty, ja tiivistäen voi sanoa, että on tehty ennennäkemättömällä tavalla yhteistyötä sivistys- ja sote-palveluiden välillä.

Eli lasten ja perheiden näkökulma keskiöön, ja rakennetaan lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita, joissa voidaan tuoda yhteen lapsiperheiden kannalta tärkeitä ja kriittisiä palveluja, esimerkiksi kehittää neuvoloiden ja päiväkotien yhteistyötä, koulujen ja sosiaali- ja terveystalvaeluiden yhteistyötä, ja sitä kautta tunnistaa varhain ja riittävän ajoissa tuen tarve ja kohdentaa lapsiperheille apua silloin, kun sitä kaikkein kipeimmin tarvitaan.

16.08 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tutkimuksen huutomerkki oli perheet. Perheet nousivat merkittävään rooliin lasten hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

nissa, eivät niinkään yksilöt. Erityisesti kaikille lapsille pitäisi pystyä tarjoamaan paremmat mahdollisuudet vanhempien elämästä ja tilanteesta huolimatta. Hallitus on poistanut lapsilta mahdollisuuden varhaiskasvatukseen juuri vanhempien työtilanteen vuoksi. [Oikealta: Ei ole! — Ben Zyskowicz: Ei pidä paikkaansa! — Oikealta: Puhukaa totta!] Nurinkurista, eikö?

Myös sote-uudistuksessa on meitä varoitettu neuvolapalveluiden pilkkomisesta. Kaikki tehty työ esimerkiksi perhekeskusten saamiseksi ympäri Suomen valuu hukkaan. Perhekeskukset rakentuvat neuvoloiden ympärille. Jos perheyksiköt hajoavat, kun valitaan terveyspalveluita tai vaihdetaan neuvolapalveluiden tuottajaa, nämä tavoitteet, joita olette myös itse, hallitus, asettaneet, eivät toteudu.

Arvoisa ministeri Saarikko, eikö nyt olisi syytä huomioida nämä tutkimuksen tulokset ja turvata neuvolapalvelut paremmin lailla?

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä aihe on kyllin vakava ja vaativa, että voisimme yrittää keskustella faktoilla. Edustaja Salonen, me emme ole poistaneet varhaiskasvatusoikeutta keneltäkään. [Hälinää] On kohtuullista, että voitte moittia meitä valinnoista ja päätöksistä, mutta kerrotaan niistä niin kuin asiat ovat tapahtuneet. Joka ikinen suomalainen lapsi vanhemmistaan riippumatta on oikeutettu 20 tuntiin varhaiskasvatusta viikossa.

Arvoisa puhemies! Sitten kysymyksenne toiseen osioon, jossa maalaatte niin ikään hyvin synkkää kuvaa suomalaisista neuvolapalveluista, joiden puolustajia varmasti tämä sali on täynnä: Neuvolan ei tarvitse olla muuttumaton, sitäkin palvelua on syytä kehittää. Olen iloinnut esimerkiksi hankkeista, jotka liittyvät siihen, että sekin palvelu tukisi tämän päivän vanhemmuutta yhä enemmän sähköisin ja digitaalisin menetelmin. Mitä tulee neuvoloiden palvelutuottajapohjaan, niin lainsäädännössä yksiselitteisesti neuvolat ovat maakuntien omassa harkinnassa, mikäli sen johonkin palvelun osaan haluttaisiin tarjota palvelusetelillä [Puhemies koputtaa] toteutettavaa osuutta. Neuvoloiden ydin hyvin suurella todennäköisyydellä kaikkialla [Puhemies: Aika!] säilyy julkisen palveluntuotannon osana.

16.10 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei nyt pitäisi yrittää puhua mustaa valkoiseksi. [Oikealta: Valkoista mustaksi!] Me kaikki tiedämme hyvin, että hallitus on rajannut lasten varhaiskasvatusoikeutta perustuen vanhempien asemaan. Kaikilla lapsilla ei ole tasa-arvoista mahdollisuutta enää kaikkialla Suomessa täysiaikaiseen varhaiskasvatukseen, ja tämä on fakta.

Ja se, mikä tässä nyt on, arvoisa puhemies, tämä itse asia: On totta, niin kuin ministeri sanoi, että täällä on paljon nuoria, joilla menee hyvin, mutta Suomen menestys perustuu siihen, että täällä kenestä tahansa on voinut tulla mitä tahansa. Ja tämän tutkimuksen tärkeä viesti on se, että kun me aikaisempi sukupolvi uskoimme, että lama selittää sen, että syrjäytymistä tapahtuu, niin nyt tämän tutkimuksen mukaan niillä nuorilla, jotka ovat syntyneet laman jälkeen, matala koulutus, pitkittynyt köyhyys, mielenterveysongelmat näyttävät muodostavan esteen, joka vaikuttaa pitkälle koko elämään. Ja tätä taustaa vasten nyt varhaiskasvatusoikeuden rajautuminen [Puhemies: Kysymys!] kohdistuu juuri näihin, joihin voisitteko arvioida uudelleen tätä hallituksen päätöstä nyt, kun tämä tutkimus on tullut ja toivottavasti herättää kaikki päättäjät?

16.12 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta ei synny väärää käsitystä, niin jokaisella suomalaisella lapsella on oikeus vähintään 20 tuntiin pedagogista, laadukasta varhaiskasvatusta ja sen yli tarpeen mukaan, jos vanhemmat ovat töissä [Timo Harakka: Miten oli ennen?] tai on muu syy, joka esimerkiksi voi olla joissain tapauksissa lapsen etu. Ja uusi varhaiskasvatustalaki on hyväksytty tässä salissa laajalla enemmistöllä: SDP äänesti sitä vastaan, mitä ihmettelen, ottaen huomioon, että uusi varhaiskasvatustalaki vahvistaa entisestään lapsen oikeutta.

Se, mikä kaikissa näissä tutkimuksissa, joita on julkaistu ihan viime aikoina, on yhteistä, on se, että ne alleviivaavat ennalta ehkäisevän ja varhaisen tuen merkitystä. Ja siitä syystä tämän hallituksen aikana on panostettu varhaiskasvatuksen osallistumisasteeseen, [Puhemies koputtaa] jotta yhä useampi lapsi tulisi varhaiskasvatuksen piiriin, pääsisi varhaiskasvatuksen piiriin. Ja iloksi voin kertoa, että tämän hallituksen työn tuloksena varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut.

16.13 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me puhumme nyt kansakunnan ydinkysymyksestä. On aivan oikein, niin kuin ministeri Saarikkokin totesi, että meillä lapsista suurin osa, lähes 80 prosenttia, voi hyvin ja itse asiassa koko ajan paremmin ja paremmin. Muistan keskustelleeni jo kymmenisen vuotta sitten professori Matti Rimpelän kanssa, ja Rimpelä jo silloin totesi tilanteen suunnilleen tämänkaltaiseksi. Ja nyt on ydinkysymys se, että tämä kehitys on menossa vakavasti huonoon suuntaan. Meillä ikäluokasta aivan liian suuri osa jää nyt heikoille eväille menestyäkseen koko ajan vaativammassa työelämässä ja elämässä ylipäättään.

Tuossa tutkimuksessa toivotaan tällaisia parannuksia: kouluterveydenhuollon vahvistamista, palvelujärjestelmälle herkkyyttä ja oikea-aikaisuutta. [Puhemies: Kysymys!] Mitä te oikeasti nyt aiotte tehdä, jotta tilanne parantuisi?

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä. Mitä aiomme tehdä ja olemme tehneet: Täällä aiemmin jo viitattiin perhekeskuksiin. Toisin kuin ehkä kysymyksissä aiemmin annettiin ymmärtää, niiden ydin — koko tämän lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman ydin — on lapsen ja perheen elämän katsominen kokonaisuutena. Lapsi on oppija, lapsi on päiväkodissa leikkijä. Lapsi on vanhempiansa lapsi, mutta hän on myös ehkä terveyspalveluiden tarvitsija. Ja oleellista on — ja tämän tutkimuksenkin äärellä havahduin sellaiseen ajatukseen — että kyllä Suomessa on upea palvelujärjestelmä. Täällä on kukin hallitus vuorollaan halunnut tehdä parannuksia, muutoksia, katsonut lapsen etua. Mutta ehkä ongelman ydin on se, että meidän palvelut eivät katso samaan suuntaan, aina samaa lasta ja nuorta ja perhettä, ja toimivat siiloissa, omissa putkissaan, ammattilaiset liian yksin. Ja on ehkä vähän vaikea hahmottaa ja selittää, mitä konkreettista muutosta on tapahtunut. Voisin luetella perhekeskusten määrän, laajan koulutusohjelman lastensuojeluammattilaisille, mutta kyllä tämän muutoksen ydin on siinä, että ammattilaiset aidosti tekevät yhteistyötä ja tietävät toinen toisistaan, mitä kukin perheen ja lapsen ympärillä tekee.

16.15 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vien kysymyksen lapsiin, jotka ovat jo vähän isompia, varhaisteini-ikäisiä ja teini-ikäisiä, mutta meidän kaikkien vastuulla. Meidän suurin työn murros koskee juuri näitä noin 15-vuotiaita. Viimeisen 30 vuoden aikana meiltä ovat hävinneet työpaikat, joihin pelkän peruskoulun varassa saat-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

toi päästä. Mutta me emme ole vielä uudistaneet meidän koulutustarjontaamme ja -järjestelmäämme sen mukaisesti, vaan edelleen me hyväksymme sen, että 15-vuotias voi valita ikään kuin jättää opintimensä siihen. Ja vaikka me kuinka olisimme lapsi- tai perhekeskeisiä, niin meillä ei ole ikään kuin välineitä tähän puuttua, ei koulutuksen järjestäjillä eikä vanhemmilla. Tähänhän ratkaisu, joita meillä ovat useat tutkijat, talouspolitiikan arviointineuvosto, monet säätiöiden edustajat esittäneet, ensin varovasti ja sitten koko ajan ponnekkammin, on ollut oppivelvollisuuden laajentaminen toiselle asteelle. Kysyisin nyt ministeriltä: miten tätä tämän tutkimuksen valossa arvioitte, kun tosiaan ei ole enää kysymys laman lapsista vaan myös nousukauden lapsista, jotka tuntuvat jäävän saman ongelmatiikan käsiin?

16.16 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on se, että jokainen nuori suorittaisi vähintäänkin toisen asteen tutkinnon ja pääsisi sitä kautta elämässä eteenpäin. En ole vakuuttunut siitä, että pakko on tässä ensisijainen tai paras. [Jukka Gustafsson: Oikeudesta on kysymys!] Kun katsotaan tutkimustietoa, niin sen valossa kaikki tutkimukset viittaavat siihen, että on puututtava ongelmiin varhaisemmassa vaiheessa ennaltaehkäisevästi. Ja sen takia ensisijaista mielestäni olisi vahvistaa varhaiskasvatusta, niin kuin hallitus on tehnytkin.

Uusi varhaiskasvatustalaki: Nyt on käynnistynyt 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, ja tällä viikolla kerroimme, että pääsemme laajentamaan sitä niin, että yhä useampi lapsi pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin ensi vuonna, mikä on hyvä uutinen. Samoin varhaiskasvatukseen on tulossa uudenlainen tasa-arvorahoitus, josta on hyviä kokemuksia peruskoulun puolella, ja peruskoulun puolella tämä tasa-arvorahoitus on kaksinkertaistettu.

Samoin tarvitaan panostuksia ihan sinne peruskoulun työhön, jotta varmistetaan, että jokainen lapsi saa vahvat perustiedot ja -taidot, [Puhemies koputtaa] jotka kantavat toisen asteen opinnoissa. Ja ammatillisen koulutuksen [Puhemies: Aika!] uudistusta meidän täytyy pystyä viemään läpi niin, että se vahvistaa [Puhemies koputtaa] jokaisen mahdollisuutta yksilölliseen tukeen.

Puhemies Paula Risikko: Yritetään pysyä minuutissa.

16.18 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimuksissa kävi ilmi, että jopa kolmannes kouluikäisistä kärsii masennuksesta. Se on todella hätkähdyttävä tieto.

Nostan esiin koulukiusaamisen. Se on syy syrjäytymiseen, yksi syistä. Perussuomalaiset ovat esittäneet koulurauha-asiamiehen viran perustamista kuntiin, pieniin kuntiin yhteistä. Tämä koulurauha-asiamies opettajien ja rehtorien lisäksi käsittelisi näitä tapauksia myös ulkopuolisena.

Facebookissa tein yhden tällaisen kokeen viime tammikuussa. Laitoin sinne oman puhelinnumeroni ja pyysin ilmoittamaan, jos on kokemuksia koulukiusaamisesta. Facebook suunnilleen räjähti käteeni. Nimittäin satoja vastauksia tuli — tämä on suuri ongelma.

Kysynkin ministeri Grahn-Laasoselta: miten suhtaudutte tähän perussuomalaisten ehdotukseen koulurauha-asiamiehestä?

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

16.19 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että koulukiusaaminen on yksi kipeimmistä ongelmista. Edelleen huolimatta kaikesta siitä hyvästä työstä, mitä on tehty vuosien varrella tutkimuspohjaisesti — kouluissa kehitetty koulukiusaamisen ehkäisymalleja — kiusaamista esiin-tyy. Siihen pitäisi pystyä meidän vaikuttamaan, ja minä ajattelen itse niin, että kiusaamisen ehkäiseminen on aivan jokaisen aikuisen vastuulla, joka siihen törmää. Se on siis kouluyhteisössä näin, myös vanhemmilla ja myöskin ihan niin kuin jokaisen puuttumisen velvoite esimerkiksi koulumatkoilla. Kiusaaminenhan saa koko ajan uusia muotoja myöskin sosiaalisessa mediassa ja niin edelleen, ja aikuisten vastuu korostuu tällöin myöskin kodeissa.

Tämä ehdotus on sinällään tutkimisen arvoinen, ja voidaan palata siihen, mutta se, mistä haluaisin kertoa teille, on se, että uusi näkökulma tutkimuspohjaisesti liittyy juuri näihin varhaisiin vuosiin myöskin koulukiusaamisen ehkäisyssä. Uudessa varhaiskasvatuslaissa on ensimmäistä kertaa nyt [Puhemies koputtaa] mainittuna se, että koulukiusaamista ehkäistään jo päiväkodeissa, eli se on aikuisten velvollisuus.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa.

16.20 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti hyvin tehokas tapa parantaa lasten mahdollisuuksia pärjätä koulussa ja ehkäistä syrjäytymistä, ja siksi vihreiden näkemys on se, että hallituksen lakkauttama kaikkien lasten tasavertainen oikeus osallistua varhaiskasvatukseen tulisi palauttaa. Samoin olemme sitä mieltä, että ryhmäkokoja tulisi pienentää. Hallituksen suunta tässä on ollut väärä.

Suomalainen peruskoulu tunnetusti pärjää kansainvälisissä vertailuissa sen vuoksi, että meillä on hyvin koulutetut opettajat, mutta myös siksi, että meillä on laadukas oppilaanohjaus ja oppilashuolto, joissa pidetään huolta oppilaasta kokonaisuutena. Suomen Psykologiliitto on esittänyt pitkään, että varhaiskasvatukseen otettaisiin vastaavanlainen psykologipalvelu kuin on nyt oppilashuollossa peruskouluissa, ja olisin kiinnostunut kuulemaan, mitä mieltä ministeri Saarikko on tästä ehdotuksesta. Mielestäni se olisi hyvä tapa, hyvä keino, ennaltaehkäistä [Puhemies koputtaa] mielenterveyden ongelmien syntymistä.

16.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys lähti liikkeelle tästä THL:n tutkimuksesta, joka nosti esiin mielenterveyspalveluiden kasvaneen tarpeen. Olen miettinyt sitä erityisen paljon. Minä yritän nähdä siinä myös sen positiivisen puolen, että ehkä tutkimuksen kohteena on nyt ikäluokka, jolle on entistä avoimempaa ja oikeutetumpaa puhua ääneen ja hakea apua mielen syvimpien salojen ahdistukseen tai muihin mielenterveyden ongelmiin, ja se on lähtökoh- taisesti hyvä asia. Se, että mielenterveyden palveluiden käyttö on kasvanut, ei automaattisesti välttämättä tarkoita epäonnistumista. Me emme pysty osoittamaan minun tiedossani olevan tutkimuksen valossa selkeästi lisääntyneitä mielenterveyden ongelmia vaan myös aidosti enemmän niiden tunnistamista ja näiden asioiden palveluiden piiriin päätymistä.

Toki sinänsä luku on myöskin huolestuttava, ja varhaisten vuosien tuki ei liity pelkäs- tään psykologipalveluihin vaan vanhemmuuden tukeen. Olen siksi hyvin iloinen, [Puhemies koputtaa] että eduskunnan vahvasti rahoittama Itla esimerkiksi tulee tutkimukses- saan keskittymään vanhemmuuden tukeen lapsen erilaisten elämäntilanteiden äärellä, ja se on yksi vastaus myös mielenterveyskysymysten hoitoon.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi lisäkysymys, edustaja Andersson.

16.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltion lupaus on ollut se, että vaikka tulee köyhistä tai vaikeista perheolosuhteista, pystytään koulutuksella ja julkisilla palveluilla tasaamaan ihmisten taustoista johtuvia eroja ja myöskin antamaan kaikille tasa-arvoisia mahdollisuuksia rakentaa itselleen hyvä elämä.

Kaikista huolestuttavin tulos näistä tutkimuksista on juuri se, että juuri tässä tärkeimmässä tehtävässään suomalainen hyvinvointivaltio on epäonnistunut. Eli me emme ole pystyneet katkaisemaan perheiden köyhyyden kierrettä, vaan toimeentulotukea tarvitsevien perheiden osuus oli pysynyt lähestulkoon samalla tasolla tämän kymmenen vuoden aikajänteen aikana.

Kyse ei ole siitä, etteikö tiedettäisi, mitä pitäisi tehdä — pitäisi panostaa ennaltaehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen — ja juuri siksi herää ihmetys, miksi hallitus ei ole valmis myöntämään niitä virheitä, mitä vaalikauden alussa tehtiin varhaiskasvatuksen osalta, ja korjaamaan niitä. Esimerkiksi tämä tasa-arvorahoitus osoitetaan [Puhemies: Aika!] muun muassa ryhmäkokojen pienentämiseen eli hallituksen itse luoman ongelman korjaamiseen.

16.24 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että salissa vallitsee laaja yhteinen näkemys tästä arvopohjasta, että turvataan tasa-arvoisia mahdollisuuksia jokaiselle lapselle ihan kotitaustasta riippumatta, ja tähän tähtääviä toimenpiteitä tämä hallitus on tehnyt lukuisia. Yksi niistä on peruskoulun tasa-arvorahoituksen kaksinkertaistaminen ja sen instrumentin tuominen myöskin päiväkoteihin ja varhaiskasvatukseen. Toinen on näkökulman kääntäminen varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseen ja uusi varhaiskasvatuslaki, joka vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja lapsen edun ensisijaisuutta. Samoin kuin sitten palvelujärjestelmässä tehtävä muutos, jossa lisätään ammattilaisten välistä yhteistyötä ja rakennetaan lapsilähtöisempiä, perhelähtöisempiä palveluja. Tosiasia on se, että lapset tulevat tänä päivänä moninaisista taustoista, ja meidän pitää pystyä löytämään keinoja, miten autetaan täsmällisemmin niitä perheitä, joissa apua tarvitaan kaikkein kipeimmin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys keinoista torjua ilmastonmuutosta (Ville Vähämäki ps)

Suullinen kysymys SKT 182/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, edustaja Vähämäki.

Keskustelu

16.25 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Ilmastonmuutos on vakava asia, se on aikamme vakavimpia kysymyksiä. Sen takia puheenjohtajamme Jussi Halla-aho on ehdottanut kansainvälistä ilmastotullia. Ja minkä takia? Sen takia, että suomalaista työmiestä tai eläkeläistä ei saa enää laittaa maksamaan näitä ilmastokysymyksiä, asumisen ja liikkumisen kus-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

tannuksia ei saa enää nostaa, ja sen takia, että nämä saastuttajamaat täytyy saada vastuuseen ja ne täytyy laittaa maksamaan. Tällainen maakohtainen ilmastotulli voitaisiin ottaa käyttöön ensiksi hyvin pienenä ja sen jälkeen nostaa sitä vuosittain, jotta saadaan ohjausvaikutuksia. Niitä on kahdenlaisia: Ensinnäkin hankinnat ohjautuvat maihin, jotka saastuttavat vähän, koska niitten tuotteet ovat edullisia. Toisaalta nämä kaikki maat joutuvat laskemaan hiilidioksidipäästöjään.

Mutta mikä on hallituksen kanta tähän ehdottamaamme ilmastotulliin? Tuossa eilen valmistui tulevaisuusvaliokunnan lausunto, jossa ehdotetaan, että EU-tasolla selvitetään ilmastotullien mahdollisuutta, jotta päästään kestäväan maailmantalouteen. Mutta mikä on hallituksen kanta?

16.26 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä aihe, kiitos siitä. Ilmastonmuutoksen eteneminen on paljon nopeampaa kuin on ajateltu, ja meiltä kaikilta yhdessä vaaditaan enemmän ja nopeammin. On hyvä, että mietitään erilaisia malleja, millä ilmastokysymykseen, saastuttamiseen päästään kiinni järkevällä ja oikeudenmukaisella tavalla.

Mutta mitä tulee tähän esitykseen, kun sitä tässä pohdin, niin tullikysymykset kuuluvat Euroopan unionille, ja meidän täytyy ratkoa niitä siellä yhdessä.

Minusta se varsinainen pihvi ja pointti on se, että hiilelle pitää asettaa hinta: globaali hiilen hinnoittelu, joka silloin rankaisee saastuttajaa. Ja tämä on se, minkä eteen hallitus on toiminut ja myöskin itse olen toiminut, Maailmanpankin, IMF:n puitteissa, valtiovarainministereiden kokouksissa, eli ajanut hiilen globaalia hinnoittelua. Rangaistaan siis saastuttajaa, ja sitä kautta saataisiin ohjautumaan vähäpäästöiseen toimintaan maapallolla, ja sitä kautta saataisiin oikeasti vaikuttavia, globaaleja ilmastotoimia aikaan.

Mutta on tärkeää, että erilaisia vaihtoehtoja mietitään, ja kiitos siitä.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat tästä aiheesta esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.27 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Globaali hiilen hinta on hyvä idea. Mutta toisena asiana sitten täytyy ottaa huomioon se, että toisaalta meidän täytyy myöskin kasvattaa sitä omaa hiilinielua. Metsää on tohdittava uudistaa. Sitä täytyy ostaa. Sitä täytyy hakata, kasvattaa ja hoitaa. Ja oikea puulaji siellä hyvin hoidetussa metsässä lisää hiilinielua.

Meidän metsien vuosikasvu on 110 miljoonaa kuutiota vuosittain, ja me voisimme hakata vielä 20 miljoonaa kuutiota enemmän vuosittain. Nyt kun kuitupuun hinta on päälle 20 ja tukkipuun liki 70, sitä puuta pitää saada meidän teollisuudelle. Sitä täytyy saada liikkeelle. Meidän täytyy saada metsät kuntoon, ihmiset sinne luontoon, metsiin hoitamaan niitä, hiilinielu kasvuun.

Sitten täytyy ottaa huomioon se, että meidän metsä on myöskin monien uusien innovaatioitten lähde, vaikkapa nanosellu, vaatekuidut, puupohjaiset kuidut.

Haluaisin kysyä: mikä on hallituksen kanta hiilinielujen kasvattamiseen täällä Suomessa metsän hyvän hoidon kautta? [Ilkka Kanerva: Eikä vain Suomessa!]

16.29 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen kanta on yksiselitteinen. Me haluamme turvata metsien hiilinielun

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

kehittymisen ja kasvun niin kuin on jo tapahtunut pitkään. Me olemme pystyneet 60 vuodessa kaksinkertaistamaan meidän metsiemme kasvun, joka on samalla kaksinkertaistanut myöskin hiilensidontakyvyn.

Samalla me haluamme myöskin korvata uusiutuvilla luonnonvaroilla, kestävästi tuotetuna tietenkin, uusiutumattomien luonnonvarojen elikkä maasta kaivettujen luonnonvarojen käyttöön. Uusien tuotteiden osalta olen täysin samaa mieltä kysyjän kanssa. Niitä kaivataan, niitä tarvitaan, ja niitä meidän tutkimus ja tuotekehitys on tuottanut. Niitä on teollisuudella koko ajan uusia piirustuspyödyllä.

Me voimme ja meidän pitää olla ja me haluamme ja hallitus haluaa, että Suomi on johdettava metsämaa maailmassa. Meidän tietotaidollemme on kysyntää, ja totta kai me samalla pidämme omat metsämme kasvukuntoisina, monimuotoisina ja myöskin kestäväällä tavalla käytettyinä.

16.30 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän pitää tehdä ilmastotekoja. Suomen kilpailukykyyn parantaminen tukee teollisuuden pysymistä Suomessa, ja se on ilmastoteko. Asutuskeskusten ulkopuolella auton käyttö on käytännössä välttämätöntä niin työ-, asiointi- kuin koulumatkoihinkin. Lisäksi harvaanasutussa Suomessa polttoaineen hinnalla on suuri merkitys kuljetuskustannuksiin ja sitä kautta tuotteiden hintoihin sekä viennin osalta maamme kilpailukykyyn.

Perussuomalaiset vaatii, että energiaveroja alennetaan, koska tämä on selvä ilmastoteko, koska silloin Suomen kilpailukyky parantuu. Onko hallitus valmis parantamaan Suomen kilpailukykyä, pitämään teollisuuden Suomessa ja mahdollistamaan sen, että maaseudullakin voi asua?

16.31 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin energiaverot ovat hyvin tärkeitä meidän hyvinvointiyhteiskuntamme palveluiden ylläpitämiseksi, mutta myös tässä tapauksessa haluaisin korostaa sitä, että veroilla on valtava ohjaava merkitys. Meidän täytyy enemmän ja enemmän ilmasto- ja ympäristöhaitataperusteisesti suunnata verotaakkaa, verotusta suunnata niin, että se ohjaa esimerkiksi teollisuutta käyttämään vähäpäästöistä tai päästötöntä energiaa, suunnata verotusta niin, että energiateollisuus, joka tuottaa meille välttämätöntä sähköä, siirtyisi koko ajan enemmän ja enemmän pois fossiilisista polttoaineista energiantuotannossa vähäpäästöiseen ja päästöttömään energiatuotantoon. Jos meillä on vähäpäästöinen energiatuotanto, me saamme aikaan ilmastotavoitteita, mutta meidän täytyy pitää, totta kai, kilpailukyvyystämme huolta. Eli siksi verotuksen tason pitää olla kuitenkin järkevää, ja kokonaisverotus on se, mitä pitää katsoa. Siksi mielestäni samaan aikaan veropolitiikassa pitää liikkua siihen, [Puhemies koputtaa] että vastaavasti kevennetään työn ja yrittämisen verotusta, ja silloin me saamme kokonaisveroasteen pysymään järkevänä ja kilpailukykyyn järkevänä.

16.32 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristönäkökulma ansaitsee ehdottomasti erittäin laajan huomion päätöksenteossa, mutta samalla tulee muistaa, että suomalainen teollisuus on hoitanut ympäristövelvoitteensa vuosien saatossa koko ajan paremmin. Muun muassa massa- ja paperiteollisuutemme tuotannon määrään suhteutetut rikkiyhdistepäästöt vähenivät vuosien 1992 ja 2017 välisenä aikana peräti 97 prosenttia. Samalla jaksolla teollisuudenalan tuotantoon suhteutettu kaatopaikkajätteen määrä pieneni 94 prosenttia ja hiukkaspäästötkin 85 prosenttia.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Suomalaisyrietykset ovat ympäristöasioissa edelläkävijöitä myös monella muulla sektorilla. Kehitys ei ole ollut lainkaan yhtä myönteistä Aasian nopeasti kasvavissa ja teollistuvissa maissa, joissa luontoa ja ympäristöä on hyödynnetty sumeilematta kulutuksen ehdoilla palkkoja ja työehtoja polkien.

Arvoisa puhemies! Miten hallitus turvaa maailman mittakaavassa varsin puhtaan suomalaisen teollisuuden toimintaedellytykset myös jatkossa?

Puhemies Paula Risikko: Joku sieltä nyt vain rohkeasti. [Naurua — Eduskunnasta: Oho, tulipa vaikea kysymys!]

16.33 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Rohkea nousi. — Ensinnäkin pitää lähteä tähän kokonaisajatusmaailmaan. Emme me voi tehdä sillä tavalla, että kun Suomi on pieni kansakunta, se on nyt sitten veturina tässä ilmastomuutoksessa. Me näytämme esimerkkiä. Ja me olemme pystyneet tekemään sen, että me luomme työpaikkoja ilmastomuutoksella. Suomalaista cleantechiä, suomalaista kiertotaloutta, suomalaista uusiutuvaa energiaa, sen osaamista arvostetaan maailmalla aivan maailman huippuna. Olen käynyt lukuisilla vienninedistämismatkoilla, joissa on ollut lukuisia yrityksiä matkassa. Eniten kiinnostavat suomalainen osaaminen, koulutus, cleantech ja uusiutuvaan energiaan liittyvät asiat. Me olemme esimerkki maailmalle, ja sitä meidän tulee olla myös jatkossa.

16.34 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mukava kuulla, kun ministeri Orpo selitti, että verotuksen pitäisi liikkua siihen suuntaan, että verotamme haittojen tuottamista, muun muassa ilmastomuutosta aiheuttavia päästöjä, ja niillä tuotteilla sitten voimme alentaa muita veroja. Olisi tosi mukavaa, jos hallitus oikeasti olisi tehnyt näin, mutta hallitushan on nimenomaan jättänyt entiselleen fossiilista energiankäyttöä suosivat tuet, joita on yli miljardin verran ensi vuodenkin talousarviossa.

Mutta sellainen menettely, jolla EU on todella näyttänyt esimerkkiä maailmalle, on päästökauppa. Siitähän on otettu mallia myös Kiinassa. Ja nyt kysyisin, kun hallitus on antanut lakiesityksen eduskunnalle kivihiilen käyttökiellosta: aikooko hallitus ajaa sitä, että vastaava määrä päästöoikeuksia myös poistetaan EU:n päästökauppamarkkinoilta sitten, kun tämä kivihiilikielto astuu voimaan?

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Tiilikainen ei ole paikalla — Mutta, pääministeri, olkaa hyvä.

16.35 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan Tiilikainen, jonka toimialueeseen tämä kuuluu, ei ole paikalla. Mutta minusta Suomi näyttää tässäkin esimerkkiä ollen ensimmäinen maa, joka totaalisesti kieltää kivihiilen käytön energiantuotannossa vuonna 2029. Ja se, että me korvaamme sen kotimaisella bioenergialla, on minusta askel ehdottomasti oikeaan suuntaan. Suomi toimii maailmalla esimerkkinä niin bioenergiassa, kiertotaloudessa kuin ilmastomuutoksen vastaisen teknologian kehittämisessä. Ja esimerkiksi kun vierailin Espanjassa ja Portugalissa muutama viikko sitten, oli todella ilo esitellä sitä. Suomalaisista jätteistä päätyy vain muutama prosentti enää kaatopaikoille. Suurin osa vielä poltetaan mutta yhä suurempi osa käytetään uudelleen. Toi-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

mimme todellisessa kiertotaloudessa Suomessa, ja tätä teknologiaa on hyvä viedä maailmalle, ja tämä tuo Suomeen jatkuvasti uusia työpaikkoja.

16.37 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitin kaksi vuotta sitten, että hiilitullit tulisi käyttöönottaa EU:ssa Pariisin ilmastopimuksen ulkopuolisille maille. Silloin ministeri valitettavasti torppasi ajatukseni, mutta näkisin, että nyt kun on tullut tämä IPCC:n raportti ja me tiedämme, kuinka akuuttia ilmastomuutoksen torjuminen on, kuinka vähän meillä on aikaa, niin nyt tulisi uudelleen arvioida tätä kantaa ja miettiä todella, olisiko nämä hiilitullit järkevä keino esimerkiksi USA:ta ja muita Pariisin ilmastopimuksen ulkopuolelle jättäytyneitä maita kannustamaan. Ne maat, jotka eivät aseta hiilelle itse hintaa, joutuisivat maksamaan siitä EU:n rajalla hiilitullin myötä, jolloin hiilelle annettaisiin hinta siinä tuontituotteessa rajan kohdalla. Tämä kannustaisi maita hinnoittelemaan päästöt jo omassa maassaan, ja se tasoittaisi kilpailua suomalaiselle teollisuudelle, joka on taas päästöjään vähentänyt.

Arvoisa puhemies! Suomen tulisi olla asiassa aloitteellinen. [Puhemies: Kysymys!] Olisiko hallitus siihen nyt valmis?

16.38 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan siitä, että mielestäni tämä tilanne on oikeasti niin vakava ilmastomuutoksen nopeutuneen tahdin myötä, että kyllä meidän täytyy miettiä avoimesti kaikkia erilaisia vaihtoehtoja. Mutta mielestäni hiilitullit — sellaisina kuin ne ymmärrän — voisivat johtaa kaupan esteisiin, ja kun meillä on maailmalla jo tällä hetkellä kasvavaa protektionismia, joka on Suomen kaltaiselle avoimelle maalle erittäin vahingollista, niin mielestäni meidän pitäisi kaikkia näitä ratkaisuja pyrkiä miettimään ei edes eurooppalaisittain vaan globaalisti ja OECD-tasolla, jossa yhteistä veropolitiikkaa tehdään koko ajan.

Mutta kyllä minusta se ensisijainen suunta on se, mitä Suomen hallitus on ajanut, eli hiilen hinnoittelu globaalisti: globaali sopimus, johon koko maailma sitoutuu, jossa lähdetään hinnoittelemaan hiiltä merkittävällä tavalla. Se tulee välittömästi ohjaamaan toimintaa, energiantuotantoa, teollisuustuotantoa, puhtaan energian käyttöä. Minusta se olisi ehdottomasti [Puhemies koputtaa] paras ja järkevin tie ilman kaupan esteitä.

16.39 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tiedämme, Suomen päästöt ovat vuodesta 90 puolittuneet, ja viimeisenkin vuoden aikana lasku on ollut noin 5 prosentin luokkaa, eli tässä mielessä olemme kyllä ihan maailman johtavia maita.

Metsien mahdollisuus tehdä hiilinielua yhä paremmaksi on aivan loistava. Me käymme nyt tänä päivänä keskustelua, saako metsiä hakata. Hyvän aika, meille on annettu sellainen valtava kansallisaarre, ja ennen kaikkea se on kaikkialla tässä maassa ihan pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta, ja kasvu nousee koko ajan, ja meillä on mahdollisuuksia. Tänään iltapäivällä oli talousvaliokunnan avoin kuuleminen, jossa Luonnonvarakeskuksen tutkija sanoi, että meillä on 150 miljoonaa mottia teoreettinen maksimi kasvussa, kun hoidamme asiamme oikein. Eli meillä on potentiaali, kun teemme hommamme oikein. Kysynkin maa- ja metsätalousministeriltä, miten hän asennoituu tähän tilanteeseen, kun meillä on mahdollisuuksia aivan vaikka kuinka paljon ja tuntuu, että kaikki ne henkilöt, jotka puoltavat metsien käyttöä ja uutta hyvinvointia tähän maahan, asetetaan jopa naurunalaiseen asemaan.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

16.40 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että Suomi elää metsästä, ja samalla, kun me elämme metsästä, me hoidamme myöskin tätä meidän globaalia vastuutamme ja teemme niitä uusia moderneja asioita, mitä metsä mahdollistaa ja puu mahdollistaa kaikissa käyttömuodoissaan tulevaisuudessa ja jo nyt tällä hetkellä.

Tuo teoreettinen 150 miljoonan kuution kasvu on mahdollista silloin, kun me hoidamme metsiämme niin hyvin kuin me ikinä osaamme ja meidän uudistamisaineistomme on siellä huippuluokassaan, niin kuin se tällä hetkellä alkaa olla. Siellä on monia muita keinoja ja myöskin olemassa tähän.

Hallituksen taholta me olemme monin eri tavoin kannustaneet sekä metsän omistajia että muita tahoja, ammattilaisia, tähän suuntaan. Kun meillä on 600 000 suomalaista, jotka omistavat metsää, samalla kun me teemme tätä kannustustyötä, samalla on 600 000 erilaista tapaa hoitaa metsää, mikä pitää yllä myös monimuotoisuutta, [Puhemies koputtaa] joka totta kai on myöskin tärkeä. Siinä mielessä nämä valtion ja hallituksen ja eduskunnan [Puhemies: Aika!] asettamat määrärahat moninkertaistuvat, kun metsänomistajat panevat omat rahat myös mukaan.

16.41 Riitta Myller sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin tärkeää, että saamme hiilelle hinnan, ja sen takia on myöskin välttämätöntä, että EU:n laajuinen päästökauppa toimii, ja siihen tarvitsemme sen, että päästöoikeuksista on niukkuutta eikä runsautta. Sen takia on aiheellista kysyä, mitä teemme tulevaisuudessa.

Mutta taloudellisia ohjauskeinoja on myös muita. Sosiaalidemokraatit ovat esittäneet kestävä kehityksen arvonlisäveron käyttöönottoa, mikä tarkoittaisi sitä, että aina silloin kun on kysymys ympäristön kannalta kestävästä kehityksestä, silloin tuo arvonlisävero voisi olla alempi, ja silloin kun on haitallisesta tekemisestä ja tuotannosta kysymys, silloin tuo vero voisi olla kovempi. Esimerkiksi kiertotalouteen, kestävään elintarviketuotantoon, kestävään metsätalouteen tämä voisi olla hyvä väline. Mitä mieltä hallitus on tästä?

16.42 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa aikaisemmassa vastauksessani totesin, että mielestäni haittojen, ympäristön ja ilmaston saastuttamisen, verottaminen on paras tapa kerätä verotuottoja ja rangaista ympäristön ja ilmaston tilaa haittaavaa toimintaa. Siihen, missä muodossa se vero tehdään, meillä on käytettävissä eri keinojen repertuaari. Onko se sähköverotuksessa, käytetäänkö arvonlisäverotusta, nämä ovat niitä keinoja, jotka käsissä ovat.

Kun me joudumme kuitenkin koko ajan miettimään tulevaisuuden veropohjaa, niin silloin ympäristön ja kestävä kehityksen tavoitteet nousevat koko ajan suurempaan ja suurempaan arvoon. Tässä olemme kyllä täysin samoilla linjoilla, siis sinänsä. Nyt en ota siihen työvälineeseen itseensä kantaa, että onko alvi juuri se paras. Mutta verotetaan enemmän sitä, mikä haittaa. Se ohjaa oikeaan suuntaan ihmisten toiminnassa ja tuotannossa, ja silloin me saamme totisesti tuloksia aikaan.

16.43 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hiilelle globaali hinta on todella tärkeä asia, koska tietyllä tavalla se myöskin samalla mahdollistaa sen, että enää ei olisi sitä hiilivuotoa. Ei kukaan halua protektionismia, mutta nyt väliaikaisesti on annettu erinäköisiä tulleeja ja tariffeja vaikka teräkselle tai vaatealalle tai autoille tai muuta vastaavaa, ja yksi mielenkiintoinen kysymys aidosti on, onko EU-maissa keskus-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

teltu, että itse asiassa se olisi joku hiilidioksidivero tai vastaava, jolloin EU osoittaisi hyvin modernia näkökulmaa siinä, niin että ei mennäkään perinteisiin tuotteisiin vaan aidosti otetaan ilmastonäkökulma huomioon. Onko EU-tasolla neuvoteltu, että olisi joku uudenlainen malli?

Toinen tietysti tärkeä näkökulma on se, että jos me pääsisimme jopa tuote- tai palvelukohtaiseen hiilidioksidielinkaareen, silloin aidosti myöskin kuluttajat pystyisivät näkemään, miten paljon [Puhemies koputtaa] on käytetty saastuttavia energialähteitä, ja näkisi tuotteet, joissa on käytetty paljon hiilidioksidia, ja silloin pystyttäisiin ohjaamaan paljon paremmin siihen, että ihmiset [Puhemies: Aika!] käyttäisivät niitä tuotteita, jotka ovat puhtaita.

16.45 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä jälkimmäinen kysymys siitä, että olisi selkeämmin ja avoimemmin näkyvissä hiilijalanjälki kussakin tuotteessa tai toiminnassa, on varmasti lähtökohta sille, että osataan tehdä toimenpiteitä oikein.

Sitten EU:sta ja tästä hiilidioksidiverosta tai hiiliverosta — mielestäni kyseessä on sama asia — se, että Suomi on nimenomaan ollut se, joka on vienyt sitä näihin pöytiin. Minä olen tuonut valtiovarainministereiden pöydässä esiin sen, että nimenomaan esimerkiksi hiilen haittojen verotuksen kautta me pystymme vaikuttaviin toimiin koko Euroopan laajuisesti ja viemään sitten sitä kautta esimerkkiä myöskin maailmalle. Me olemme keskustelleet tästä Maailmanpankin ja maailman valuuttarahaston johdon kanssa, ja he ovat innostuneet Suomen mallista. Sitra tekee aivan loistavaa työtä, kokoaa yhteen sitä kehitystä, mitä Suomessa on tehty nimenomaan ilmastomuutoksen torjumiseksi ja niitä työvälineitä, joita meillä käytetään. Maailmalla on erittäin suurta kiinnostusta Suomen malliin. Me aloitimme jo 90-luvun alussa hiilen hinnoittelun, ja se on mielestäni tuottanut hyvää jälkeä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys raiskauksen määritelmän muuttamisesta (Krista Mikkonen vihr)

Suullinen kysymys SKT 183/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sitten otetaan oppositioryhmien loput kysymykset sillä tavalla, että kysymys ja sitten lisäkysymys. Vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Mikkonen.

Keskustelu

16.46 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Suostumus2018-kansalaisaloite sai tänään kokoon 50 000 nimeä. Aloite esittää lakimuutosta niin, että kyse olisi aina raiskauksesta silloin, kun seksi ei perustu molempinpuoliseen suostumukseen. Nykylain mukaan kyse on raiskauksesta vain silloin, kun uhria vastaan on käytetty väkivaltaa tai uhattu sillä. Kuitenkin tiedämme, että raikaustilanteessa moni uhri jähmettyy eikä raikkaajan edes tarvitse uhata väkivallalla. Määrittelemällä raikaus suostumuksen puutteen kautta varmistetaan, että uhrit saavat oikeutta ja jokaisen oikeutta päättää omista rajoistaan kunnioitetaan. Ruotsissa näin on, ja aloitteen saama tuki osoittaa, että suomalaiset haluavat samaa. Edus-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

kuntaan on jätetty samansisältöinen lakialoite helmikuussa, ja sen allekirjoitti 79 edustajaa kaikista eri puolueista. Ministeri Häkkänen, olette jo maaliskuussa luvannut selvittää lain muuttamista. Nyt teillä olisi mahdollisuus toimia. Kysynkin: aiotteko edistää lakimuutosta tällä kaudella?

16.47 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin ajankohtaisesta aiheesta. Seksuaalirikoslainsäädännön uudistamiseksi on tehty viimeisen 15 vuoden aikana aika paljon yksittäisiä uudistuksia, ja uskon, että pitäisi tehdä kokonaan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus, jotta kaikki palaset jäsenyivät oikeille kohdilleen.

Tässä aloitteessa, joka on sinänsä erittäin ansiokas, on nimenomaan kyse siitä, pitäisikö raiskauksen tunnusmerkistöä muuttaa rikoslaissa, jotta rikosvastuu toteutuisi paremmin. Kaikki kansanedustajat tässä salissa varmasti ovat yhtä mieltä siitä, että rikosvastuun pitää toteutua mahdollisimman tehokkaasti, jotta rikolliset saadaan vastuuseen teoistaan. Ja nyt on kyse siitä, että mikä pykälän kirjoittamistapa on oikea, jotta henkilöt saadaan vastuuseen.

Tälläkään hetkellä meidän rikoslaki ei lähde siitä, että jotenkin pitäisi erikseen vastustella, eli myös tuomion voi saada, vaikka henkilö ei vastustele. Myös kansainvälisesti on tämä kysymys ollut keskustelussa. Meillä on jo 20 vuotta rikoslaki [Puhemies koputtaa] lähtenyt siitä, että varsinaista suostumusta ei nimenomaisesti tarvitse antaa siihen tekoon ilman, että voi tulla... Mutta tämä on valmistelussa oikeusministeriössä, ja nyt on loppuvuodesta tulossa ulos arviomuistio.

16.48 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon todellakin, että ministeri ehtisi tuoda tuon lakimuutoksen vielä tällä kaudella.

Mutta ensi viikolla vietetään naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista päivää. Naisten parisuhteessa kokema väkivalta on Suomessa valtava ongelma ja iso yhteiskunnallinen häpeätahra. Arviolta joka kolmas suomalainen nainen kokee elämänsä aikana väkivaltaa läheisyydessä.

Resurssit naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi ovat Suomessa edelleen aivan liian pienet. Turvakotipaikkojen määrä ei vastaa suosituksia eikä todellista tarvetta, vaikka olemme sitoutuneet Istanbulin sopimukseen. Turvakoteja on liian harvassa, ja välimatkat ovat liian pitkiä. Joka vuosi satoja apua hakevia naisia ja lapsia joudutaan käännättämään turvakotien oville.

Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi Suomessa?

16.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ryhdytty. Minusta on erittäin hienoa, että Suomi sitoutui Istanbulin sopimukseen ja sitä kautta naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön, ja se on konkreettisesti tarkoittanut muun muassa mainittujen turvakotipaikkojen määrän ja niihin kohdistuvan rahoituksen kasvua, jos oikein muistan, 70 prosentilla. Olemme lisänneet merkittävästi turvakotipaikkoja, ja sekään ei vielä ole riittävästi. Mutta kasvu on ollut merkittävää.

Lisäksi äskeiseen keskusteluun ja seksuaalirikosten uhreihin liittyen: Me olemme perustaneet useamman yliopistokeskussairaalan yhteyteen seksuaalirikosten uhrien tukikeskuk-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

sen. Me olemme avanneet puhelinpalvelun, joka on ollut surullisen suosittu, ja kohderyhmänä ovat nimenomaan lähisuhdeväkivaltaa kokevat henkilöt.

Ja uusimpana ja minusta ehkä yhtenä tärkeimpänä ulottuvuutena, tämän sopimuksen ratifiointina ja paremman todellisuuden rakentamisena lähisuhdeväkivaltaan liittyen me olemme tiivistäneet yhteistyötä sisäministeriön kanssa niin, että tämän kuun lopulla järjestämme pyöreän pöydän, niin että myös poliisin kautta yhä vahvemmin ja rohkeammin puututtaisiin tilanteisiin, joita he kentällä kohtaavat, joissa selvästi tapahtuu väkivallantekoja kodeissa kumpaa [Puhemies koputtaa] tahansa sukupuolta kohtaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys mielenosoitusten ennakkoilmoitusajan pidentämisestä (Silvia Modig vas)

Suullinen kysymys SKT 184/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kysymys, edustaja Modig.

Keskustelu

16.51 **Silvia Modig vas:** Arvoisa rouva puhemies! Mielipiteen- ja sananvapaus ja niiden suojeleminen on demokraattisen yhteiskunnan perusosa — myös kokoontumisvapaus. Vapaaseen yhteiskuntaan kuuluvat oikeus ja mahdollisuus järjestää mielenosoitus ja osallistua mielenosoitukseen.

Nyt oikeusministeriö on lähettänyt lausuntokierrokselle luonnoksen koskien kokoontumisvapautta. Luonnoksen mukaan ohjeistus mielenosoituksen järjestämiseen muuttuisi siten, että nykyisen kuuden tunnin sijaan poliisille tulisi tehdä ilmoitus tapahtumasta kolme päivää aikaisemmin. Tämä merkittävä muutos on ymmärrettävästi herättänyt laajasti huolta kansalaisyhteiskunnassa, ja johtavat ihmisoikeusasiantuntijat ovat nähneet sen perusoikeuksia kaventavana ja sen tarvetta huonosti perusteltuna. Perusteluna on esitetty, että näin voidaan turvata poliisin toimintaedellytykset mielenosoituksissa ja näissä tilanteissa. Kysyisin hallitukselta: ei kai tässä nyt vastata poliisin resurssipulaan kaventamalla kansalaisten perusoikeuksia?

16.52 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoontumisvapaus on perustuslaillinen oikeus, niin kuin kysyjä toi tässä esiin, ja valtiovalalla on velvollisuus ja tehtävä turvata kokoontumisvapauden käyttäminen. Nyt ovat yleistyneet vastamielenosoitukset, jopa joitain väkivaltaisia ilmiöitä on tapahtunut. Meillä on nyt laissa semmoinen ennakkoilmoittamisvelvollisuus mielenosoituksista, joissa esimerkiksi tarvitaan poliisin liikennejärjestelytoimenpiteitä tai poliisi paikalle, jotta ulkopoliiset eivät pääse häiritsemään näitä mielenosoittajia, ja kuuden tunnin aika, mikä nykyään on, on poliisin piirissä koettu liian lyhyeksi ajaksi, jotta poliisi kykenee turvaamaan kaikkien oikeuden osoittaa mieltään. Sen takia laki on lausunnoilla, että tätä ennakkoilmoittamisaikaa aiotaan pidentää, että poliisi kykenee turvaamaan kaikkien oikeuden osoittaa

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

mieltään. Mikä se ennakkoilmoittamisajan pituus tulee olemaan, se ratkaistaan vasta myöhemmin.

16.53 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kolme päivää tuntuu kohtuuttoman pitkältä ajalta, ja viesti kansalaisyhteiskunnalle on se, että spontaani mielenosoituksen järjestäminen tehdään vaikeaksi, ellei mahdottomaksi. Tämä luonnos on lähetetty kommentoitavaksi lausunnonlehdelle ainoastaan kuudelle taholle, ja vastausaikaa on annettu vain kolme viikkoa. Pidätkö, ministeri Häkkänen, tätä riittävänä kansalaisyhteiskunnan, niitten kaikkien rauhanomaisia mielenosoituksia järjestävien järjestöjen, joitten toimintaan tämä keskeisesti vaikuttaa, osallistamisena tähän tärkeään keskusteluun?

16.53 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin spontaanit mielenilmaukset ovat sallittuja nyt ja tulevat olemaan myös jatkossa sallittuja. Eli jos halutaan osoittaa yhtäkkiä mieltä hyvin nopealla aikataululla hallituksen linjauksia vastaan tai vaikka opposition linjauksia vastaan, niin se onnistuu hyvin nopealla aikataululla, mutta kyse on siitä, että pitää ennakkoon ilmoittaa, jos tämä mielenilmaus järjestetään vaikkapa Helsingin keskustassa Mannerheimintien varrella ja on selvä vaara siitä, että se aiheuttaa myös yleiselle järjestykselle haittaa. Ja tässä tapauksessa poliisilla on velvollisuus siihen, että se kykenee turvaamaan, että yhteiskunta pystyy muuten toimimaan järjestäytyneesti, että ohikulkijoita ei vaaranneta ja jokainen voi osoittaa rauhassa omaa mieltään. Onko tämä aika kolme vuorokautta tai vuorokausi tai kaksi, se tullaan ratkaisemaan myöhemmin ja katsotaan lausuntojen pohjalta. Lausunnot on lähetetty muun muassa kansalaisyhteiskunnan neuvottelukunnalle, joka kokoaa hyvin monilta järjestöiltä [Puhemies koputtaa] näitä näkemyksiä. On myös hyvä huomioda, että lausuntopalautepalvelu on nykyään täysin avoin kaikille, [Puhemies koputtaa] ja siitä on hyvin laajalti tiedotettu. Elikkä kaikki voivat antaa lausuntonsa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys työhyvinvoinnin parantamisesta (Eva Biaudet r)

Suullinen kysymys SKT 185/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ruotsalaisen eduskuntaryhmän kysymyksen esittää edustaja Biaudet.

Keskustelu

16.55 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Arbetsmarknaden har diskuterats mycket i den här salen under den här valperioden, men det är en aning förvånande att en mycket viktig del av arbetslivet, arbetshälsan, har diskuterats väldigt lite. Vi i svenska folkpartiet har här i salen konsekvent lyft upp arbetsvälmåendet.

Yhteiskuntamme menettää vuosittain miljardeja työkyvyttömyyseläkkeiden, sairauspoissaolojen, sairaana työskentelyn ja työtapaturmien takia. Samalla on tietenkin tärkeää muis-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

taa, että ei kyse ole pelkästään vain rahasta. Työkyvyttömyys on aina inhimillinen tragedia, ja kaikkien työntekijöiden tulisi saada viihtyä ja voida hyvin työpaikallaan. Parempi työhyvinvointi voisi säästää yhteiskunnallemme merkittäviä summia, samalla kun se parantaisi ihmisten arkea.

Arvoisa ministeri: aikooko hallitus laatia kansallisen ohjelman työhyvinvoinnin parantamiseksi?

16.56 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on aivan totta, mitä edustaja nosti esille, eli työolosuhteisiin, työhyvinvointiin, työturvallisuuteen — nimenoman työturvallisuuteen — panostamalla säästetään paitsi inhimillistä pääomaa mutta myöskin siis aivan selvää rahaa.

Meillä on käynnissä siis myöskin STM:n ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteisenä hankkeena nimenomaan työhyvinvointiin panostaminen. Siihen on resursoitu monin erilaisin hankkein, ja tämä työhyvinvointi on aivan varmasti sosiaali- ja terveysministeriön tärkeässä fokuksessa.

Puhemies Paula Risikko: Tähän otetaan lisäkysymys siniseltä eduskuntaryhmältä, jolla oli samantyyppinen kysymys aiheena.

16.57 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään julkaistiin kuluvan hallituskauden tärkein selvitys. Tuija Oivo ja Raija Kerätär luovuttivat osatyökykyisten tilannetta kartoittaneen selvityksen ja useita erittäin käyttökelpoisia toimenpideehdotuksia sosiaali- ja terveysministeri Mattilalle ja työministeri Lindströmille. Selvityksestä kävi ilmi, että työttömät jäävät vaille terveyspalveluita, ohjausta ja kuntoutusta. Pelkällä työttömyys- ja sairauspäivärahalla ei kukaan lisää omaa työkykyään vaan oikeilla, räätälöidyillä palveluilla. Kysymys on ennen kaikkea siitä, miten me ihmisiä kohtelemme ja miten ajattelemme heidän roolistaan tässä yhteiskunnassa. Kaikki ihmiset ovat arvokkaita, ja kaikkien työpanos on tärkeä. Kysyisinkin asianosaiselta ministeriltä: mitä raportin pohjalta on tarkoitus tehdä?

16.57 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, tosiaan tänään luovutettiin tämä selvitys, jota kovasti on odotettu. Se on karua luettavaa, mutta hyvä niin.

Me olemme työllisyysasteessa 72 prosentissa, ja nyt on, niin kuin sanottu, laarin pohjat kaavittu. Työvoimapaalveluitten keinot puuttua siihen, että saataisiin työllisyysaste nostettua 75:een, ovat aika rajalliset, ja sen takia tämä raportti tuo esille sellaisia keinoja, joilla me voimme puuttua. Totta kai se vaatii tuekseen sosiaaliturvauudistuksen, se vaatii sen, että tehdään isoja uudistuksia järjestelmiin, mutta isoin ongelma on tässä se, että työttömät ovat monesti heille väärin palveluitten kohteena. Tämän selvityksen tavoitteena on käynnistää lukuisa määrä toimenpiteitä, jotka ulottuvat myös seuraavalle hallituskaudelle.

Toimenpiteenä tulen pyytämään kaikilta eduskuntaryhmiltä edustajan keskustelemaan tästä asiasta, jotta tämä viestikapula menisi tältä hallitukselta seuraavalle hallitukselle. Tämä ei ole hallitus—oppositio-kysymys. Tämä on ratkaistava, jos me [Puhemies koputtaa] haluamme päästä 75 prosenttiin työllisyysasteessa ja inhimillisesti oikeaan ratkaisuun.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys Suomen ja Britannian kauppasuhteiden järjestämisestä (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 186/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Keritään vielä yksi kysymys. Pääkysymyksen esittää kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Essayah, ja lisäkysymyksen edustaja Salolainen.

Keskustelu

16.59 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Iso-Britannian EU-ero eli brexit on valitettava monen tahon kannalta, ei vähiten Suomen talouden kannalta, koska meidän tiedämme, että Britannia on yksi Suomen suurimmista kauppakumppaneista. Viime vuonna Britannian ja Suomen välinen vienti oli noin 2 miljardia euroa, ja heijastuksia on varmasti monille eri sektoreille. Olisin kysynyt pääministeriltä: Millä tavalla Suomi turvaa sen, että mikäli tämä brexit nyt tapahtuu niin sanottuna kovana brexitinä elikkä ei synny sopimusta, millä nämä asiat saataisiin järjestykseen, että Suomen kauppasuhteet tullaan tulevaisuudessa pitkällä tähtäimellä Ison-Britannian ja Suomen välillä järjestämään?

17.00 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäinen tavoite on tietenkin se, että niin sanottua kovaa brexitiä ei synny, ja siinä on päästy eilisen päivän aikana hyvin eteenpäin. Eli on syntynyt yhteisymmärrys siitä, miten erosopimus tehdään. 25 päivänä tätä kuuta Euroopan neuvosto kokoontuu, ja mikäli tuolle syntyneelle sovellu annetaan siinä siunaus, niin tämä prosessi lähtee eteenpäin ja EU-parlamentti käsittelee asian ja brittiparlamentti samoin. Silloin päästään, kun kaikki nämä elimet tämän käsittelevät ja positiivinen tulos syntyy, hallittuun eroon. Se on tietenkin ensimmäinen tavoitteemme.

Mutta samalla valmistaudumme siihen tietenkin EU:n puitteissa. EU:n vastuulla on kauppasopimukset, ja valmisteluja on jo tehty senkin eteen, että kova ero syntyy, ja siinä tilanteessa, että syntyisi kova ero, EU:n kanssa sitten toimimme yhdessä, että kauppa jatkuu.

17.01 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! EU-maiden suurlähettiläät kokoontuvat tässä viikonvaihteessa antamaan kommenttinsa tästä brexit-ratkaisusta, josta nyt on pari päivää keskusteltu. Te, pääministeri, matkustatte runsaan viikon kuluttua esittämään Suomen kannan EU-huippukokoukseen. Kysyn: mitä kysymyksiä aiotte painottaa näissä eri esiintymisissä ja näissä kysymyksissä, jotka tulevat esille?

17.01 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä erosopimuksessa on kolme tärkeää asiaa: kansalaisten kysymys, maksukysymykset ja Pohjois-Irlannin kysymys. Näistä kolmesta asiasta nyt on yhteisymmärrys syntynyt. Mutta samassa yhteydessä teemme myöskin poliittisen linjauksen uudesta suhteesta. Ja siinä uudessa suhteesta Suomelle on äärimmäisen tärkeää se, että kauppasuhteet säilyvät häiriöttömänä tästä eteenpäinkin. Ja ehkä toinen Suomelle tärkein pilari on sitten turvallisuusyhteistyön jat-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

kuminen häiriöttömästi sekä puolustusyhteistyön alueella että sisäisen turvallisuuden alueella. Ja kun erosopimuksen Suomelle tärkeät kysymykset näyttävät nyt ratkenneen, ehkä kysymykseni koskettavat sitten näitä tulevan suhteen linjaukseen liittyviä kysymyksiä kaupasta ja turvallisuudesta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 7 luvun 2 §:n ja työttömyysturvalain 2 a luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 227/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään puolitoista tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Ministeri Lindström esittelee ja muut siirtyvät, olkaa hyvä, ulkopuolelle kokoustamaan. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Keskustelu

17.03 Työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kiistelty esitys koskee työsopimuslaissa säädettyä henkilöperusteista irtisanomisperustetta.

Nykyisen, voimassa olevan lain mukaan työnantaja voi irtisanoa työsopimuksen asiallisesta ja painavasta syystä, ja tällaisena syynä voi tulla kysymykseen työntekijän työsuhteesta johtuvan olennaisen velvoitteen vakava rikkominen tai laiminlyönti. Niin ikään työntekijän työntekoedellytysten olennainen muuttuminen voi olla peruste työsuhteen päättämiseen siinä tapauksessa, kun työntekijä ei enää selviä työtehtävistään. Syyn asiallisuutta ja painavuutta arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän ja työnantajan olosuhteet kokonaisuudessaan. Näin ollen irtisanomisperusteen arviointi on aina kokonaisarviointia.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että kokonaisarvioinnissa otettaisiin työntekijän ja työnantajan olosuhteiden lisäksi huomioon työnantajan palveluksessa olevan henkilöstön lukumäärä. Muutos korostaisi työnantajan pienen henkilöstömäärän painoarvoa irtisanomisperustetta koskevassa kokonaisharkinnassa silloin, kun työntekijän moitittavalla menettelyllä tai työntekoedellytysten muutoksella on työnantajaan tuntuvia vaikutuksia tämän toiminnan pienimuotoisuudesta johtuen. Sääntelyn taustalla on pienen työnantajan suhteellisesti heikommat edellytykset kantaa työntekijän moitittavan menettelyn tai työntekoedellytysten heikentymisen seurauksia.

Tämän esityksen tavoitteena on madaltaa työnantajan työllistämiskynnystä. Mielivaltainen tai vähäinen syy ei jatkossakaan oikeuta irtisanomiseen. [Ben Zyskowiec: Eikä sellaista koskaan harkita!] Lisäksi voimassa olevaan lakiin sisältyvää kiellettyjen irtisanomisperusteiden luetteloa sovelletaan yhä kaiken kokoisissa yrityksissä. Työntekijää olisi jatkos-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

sakin yleensä varoitettava [Ben Zyskowicz: Juuri näin!] ennen irtisanomista, ja hänelle olisi annettava mahdollisuus korjata menettelynsä. Lisäksi ennen irtisanomista työnantajan tulisi jatkossakin selvittää, voidaanko irtisanominen välttää tarjoamalla työntekijälle muuta hänelle soveltuvaa työtä.

Tämän lisäksi hallitus esittää, että työttömyysturvan korvauksetonta määräaika eli niin sanottua karenssia lyhennetään 60 päivään, jos työnantaja päättää työsuhteen työntekijästä johtuvasta syystä. Nykyisin työnhakijalle asetetaan näissä tilanteissa 90 päivän karenssi. Kuten nykyisin, tätä korvauksetonta määräaika ei aseteta, jos työsuhteen päättymisen johtuu muusta kuin työnhakijan moitittavana pidettävästä menettelystä.

Tämä asiahan on ollut nyt sitten kolmikantaisessa valmistelussa sen pykälän perusteiden osalta. Ja se kolmikantainen työryhmä — siis se työryhmä — oli yksimielinen, eivät siis järjestöt sinällään. He eivät ole siunanneet tätä itse esitystä, mutta tämän pykälän perusteita valmistellut työryhmä oli yksimielinen, ja toivon, että tämä asia huomioidaan, kun tätä asiaa kommentoidaan keskustelussa.

Puhemies Paula Risikko: No niin, varmasti on sitten debatin aika tässä heti ensiksi.

17.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lähti ajamaan ahkerien pienyritysten työntekijöiden asettamista eri asemaan heikommilla työehtoilla, ja toivottavasti siitä prosessista, joka nähtiin täällä syksyn aikana, jatkossa otetaan opiksi. Se riidan siemen, jonka hallitus kylvi, aiheutti levottomuutta työmarkkinoille, ja toivottavasti tästä opitaan se, että jatkossa suomalaista työelämää kehitetään enemmän sovun kuin riidan kautta.

Lopputulemahan tässä on se, että hallitus tosiasiaissa tässä perääntyi käytännössä kokonaan, ja nythän siihen lakiesitykseen, joka täällä on, käytännössä jäljelle jää, että lakiesityksen perusteluilla tai mietinnöllä yritetään ikään kuin tuoda uutta lainsäädäntöä. Se ei ole koskaan hyvä tilanne. [Ben Zyskowicz: Päinvastoin!] Tämä karenssin lyhentäminen on, mutta tässä perusvirityksessä edelleen se, että perusteluilla yritetään lainsäädäntöä tehdä, ei ole koskaan hyvää prosessia. [Timo Heinonen: Se ei pidä paikkaansa!] Sen takia tätä lakiesitystä tulee arvioida, ja tulemme arvioimaan, erittäin kriittisesti.

17.08 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on erinomainen asia, että tämä täysin yli mittojensa paisunut kiista työmarkkinoilla saatiin sovinnolla ratkaistua ja että työmarkkinoille löytyi sellainen ratkaisu hallituksen tekemänä ehdotuksena, joka lopetti nämä poliittiset lakot, joidenlaisten oikeutus pitäisi laajemminkin kyseenalaistaa. Onhan voimassa työrauhavelvoite, ja kuitenkin siis saadaan mennä lakoon, jos esimerkiksi hallituksen politiikka ei miellytä. [Välihuutoja]

Mitä sitten tulee edustaja Lindtmanin puheenvuoroon, niin pitää sanoa, että nyt edustaja Lindtman on kyllä väärässä. Tässä nimenomaan pykälään tuodaan tämä näkökulma, että myös yrityksessä olevien työntekijöiden määrä on otettava huomioon. Tämä on tärkeä uudistus, jolla pienyritysten työllistämismahdollisuutta tuetaan.

17.09 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä, niin kuin aikaisemminkin työsopimuslain 7 luvussa, on tämä ”jos työkyky on alentunut olennaisesti”, ja haluaisin, että ministeri Lindström nyt kertoisi, että mitä on se ”olennaisesti”? Että nytten tässä kun katsotaan sitten kokonaisarviointina yritysten kykyä pitää työntekijää

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

siellä yrityksessä, niin mahdollistaako tämä nyt sen, että pienemmissä yrityksissä helpotetaan nyt irtisanomista silloin jos vanhempi ihminen ei kykene enää siihen samaan työtahtiin kuin ennen? Että jos reilusti ministeri Lindström sanoisi, tarkoittaako tämä nyt sitä, että vanhemmat työntekijät sitten laitetaan helpommin pois?

Toinen asia tässä nyt on tämä, että tulee karenssia 90 päivää, jos ilman pätevää syytä työntekijä irtisanoa itsensä, ja 60 päivää, jos työsuhte päättyy niin, että työnantaja irtisanoa. Johtaako tämä nyt yrityksissä siihen, [Puhemies koputtaa] että kun työntekijä ei enää halua olla siellä yrityksessä töissä, se tekee itsensä hankalaksi ja pääsee pienemmällä karenssilla?

17.10 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Lindtman otti esille ahkerat työntekijät pienissä yrityksissä — totta kai ahkerat työntekijät, yhtälailla ahkerat pienyrittäjät. Tässähän yritetään löytää ratkaisua, jonka minun mielestäni pitäisi palvella kumpakin osapuolta. Tässä on nyt keskustelussa unohtunut hieman se, että minullekin on tullut paljon palautetta, ja varmasti monelle, siitä, että on myös paljon pienissä yrityksissä toimivia työntekijöitä, jotka haluavat tämäntyyppistä lainsäädäntöä siksi, että he ovat kokeneet niitä samoja ongelmia niitten toisten työntekijöiden kanssa kuin se pienyrittäjä on voinut kokea. Lainsäädäntö siltä osin on ollut huono, että ei ole sitten ollut riittäviä perusteita nimenomaan pienessä yrityksessä huomioida se yrityksen koko. Ja niin kuin tässä edustaja Zyskowicz toi esille, tuo asia pykälässä on sillä tavalla parempi.

Täytyy kyllä poliittisesti ihmetellä perussuomalaisen eduskuntaryhmän toimintaa tässä. Joskus ymmärtääkseni he ovat ajaneet pienyrittäjänkin asiaa, mutta selvä enemmistö äänesti luottamusäänestyksessä käytännössä tätä lakiesitystä vastaan, yksi äänesti puolesta ja kolme oli poissa ja käveli saliin sen jälkeen kun äänestys oli käyty. Kolmeen eri palaan ha-josi perussuomalaiset näin merkittävässä yrittäjäkysymyksessä!

17.12 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on vähemmän huono kuin se hallituksen aikaisempi luonnos, joka julkisuudessa on ollut, ja siitä muokattu esitys. Sen ydin ei kuitenkaan ole muuttunut. Hallitus uskoo tässä, että helpottamalla irtisanomista parannetaan työllisyyttä. Minä en siihen usko, eivätkä oikein tunnu uskovan kovin voimakkaasti ne tutkijatkaan, jotka ovat hallituksen tilauksesta tutkimusta tähän tehneet.

Jos katsoo ministeriön ja yrittäjäjärjestöjen yhteistä selvitystä, se osoittaa, että 30 prosenttia pienistä yrityksistä ei työllistä, koska ei ole tarvetta, 17 prosenttia ei työllistä, koska kysyntä on epävakaa, 18 prosenttia sanoo syyksi työvoiman saatavuuden, ja niin edelleen. Irtisanomiskynnys on hyvin pienillä prosenteilla.

Oleellista olisi puuttua työvoiman saatavuuteen ja siihen, että meillä on osaavaa työvoimaa, ja tässä hallitus on toiminut päinvastaiseen suuntaan. Se on kyllä lisännyt omaehtoista kouluttautumista työttömille mutta vähentänyt työvoimapolitiittista ammatillista koulutusta, [Puhemies koputtaa] lukuun ottamatta näitä pieniä lisäyksiä.

Lisäksi tämä sotkee pahasti kollektiiviset ja henkilökohtaiset perusteet, kun niillä kuitenkin on eri tausta.

17.13 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov luetteli tässä näitä yrityksiin kohdistuneita kyselyitä, mutta nämä numerot taisivat tarkoittaa sitä, mitä yritykset pitävät merkittävimpänä työllistämisen esteenä. Se, että ei ole

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

merkittävin, ei tietysti tarkoita, etteikö olisi merkittävä. Ja se 6 prosenttiakin yrityksistä on itse asiassa aika monta yritystä.

Lisäksi kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että työmarkkinoillemme on ilmaantunut toistasataatuhatta yksinyrittäjää, ja kun ei ole mitään syytä ajatella, että yrityskoko yksi olisi jotenkin erityisen hyvä tai optimaalinen tuotannollisen tehokkuuden kannalta, niin kylähän tämä kertoo siitä, että meillä on työllistämiseen selvästi jonkinlainen kynnys, jota kannattaa yrittää tällaisella lainsäädännöllä pienentää, ja senhän tämä laki tulee tekemään.

17.14 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä esitystä kun nyt katselee, niin täytyy ihmetellä, miksi ylipäänsä piti käydä tämä omituinen ulkoparlamentaarinen prosessi ja vatuloida näiden yritysten henkilömäärän suhteen. Nyt tämän esityksen, joka meillä edessämme on, olisi voinut tuoda tähän saliin pienemmälläkin vaivalla, koska tästähän juuri puhuttiin: siitä, että yrityksen koko ja muut olosuhteet huomioitaisiin irtisanomistilanteessa. Tämä oli juuri se ongelma, jota piti varsinaisesti korjata.

Se minua kuitenkin hieman tässä ihmetyttää, että olemme taas sen tilanteen edessä, että yritämme korjata lainsäädännöllä sitä, että tosiasiasa oikeusistuimet eivät sovelle lakia mielestämme oikein sillä harkintavallalla, joka niillä jo varsinaisesti olisi olemassa. Kuinka näin voi käydä kerta toisensa jälkeen? Onko näissä pykälissä nyt sitten takeet siitä, että lakia tulkitaan oikein ja kohtuullisesti? Tätä toivon valiokunnan huolellisesti punnitsevan käsittelyssään, että onko tällä nyt sitten työllistäviä vaikutuksia vai onko tämä esitys loppujen lopuksi aivan nollan arvoinen.

17.15 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Normaalistihan lakiesityksen kaava menee niin, että ensin esitellään tavoitteet, sitten selitetään vaikutusarvioissa, miten tämä lakiesitys vie näitä tavoitteita eteenpäin. Tämä on siitä poikkeuksellinen lakiesitys, että tässä ensin esitellään tavoitteet ja sitten vaikutusarviossa selvitetään, että tämä lakiesitys ei vie näitä tavoitteita eteenpäin: tämä ei paranna työllisyyttä, eikä se myöskään paranna pienen työnantajan oikeusvarmuutta, joka oli se toinen tavoite, joka tässä tavoiteosiossa esitetään.

Se vaikutus, mihinkä yrityksiin tämä ylipääntään kohdistuu, selviää vasta vuosien kuluessa, kun oikeuskäytäntö varmistuu. Ei mitenkään voi ajatella, että sellainen lainsäädäntö jotenkin parantaisi oikeusvarmuutta. Kysymys kuuluukin: miksi hallitus tekee esityksiä, joiden ei edes oleteta vastaavan tavoitteitaan?

17.16 Kaj Turunen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin nyt tässä salissa kuin aiemminkin, kun tätä keskustelua on käyty, on pistänyt korvaan oikeastaan se, että tätä keskustelua käyvät sellaiset henkilöt, joilla ei ole itsellään minkäänlaisia kokemuksia eikä itse asiassa kovin paljon ajatustakaan työllistamisestä, mitä se käytännön tasolla on. [Arto Satonen: Aivan!] Aika vähän on niitä henkilöitä, ja kun niitä on ollut paikalla, niin ne ovat tälle lakiesitykselle olleet poikkeuksetta myönteisiä.

Tässä on olennainen asia tämä työllistämiskynnyksen laskeminen eli yrityksen kannalta uskallus työllistää. Pienen yrityksen ja yrittäjän kannalta työntekijän palkkaaminen on tiettyllä tavalla oikeasti paljon suurempi sitoutuminen kuin suuressa yrityksessä tämän henkilön, työntekijän, arkielämään ja vastuun kantamista siitä. Siksi rekrytointi on äärimmäisen tärkeitä pienessä yrityksessä tehdä oikein. Käytän 1/100-suhdetta: jos on työnantaja, jolla on sata työntekijää, ja yritys, jolla on yksi työntekijä, niin jos tämä yksi työntekijä on epä-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

onnistunut rekry, [Puhemies koputtaa] se tarkoittaa suuressa yrityksessä kuin siellä olisivat kaikki 100 työntekijää epäonnistuneita rekryjä. Nyt ministeriltä kysynkin: [Puhemies: Aika!] onko tällä vaikutuksia jatkossa oikeuskäytäntöön?

17.17 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen ollut yrittäjänä yli 6 vuotta. Olen palkannut pieneen yritykseen työntekijän ja hyvin ymmärrän sen, että taloudellinen riski siitä, että liikevaihto ei kasva sen toisen työntekijän verran, vaikuttaa tilanteeseen. Olen myöskin hoitanut työurani aikana yli 800 työoikeusjuttua, joista varmaan puolet liittyi työsuhteen päättymisiin, ja ymmärrän sen hyvin, että pienyrittäjä yksin toimituksessaan toimitusjohtajana ja siivoojana tarvitsee apua. Sen takia me olemme esittäneet 20 000 euron verovähennystä helpottaaksemme taloudellista riskiä ja toisaalta helpottaaksemme oikeudellista neuvontaa ja julkista oikeusneuvontaa.

Mutta minä olen huolissani tämän lain sisällöstä sen takia, että se oikeastaan toteaa olemassa olevan oikeustilan pykälässä ja johtaa siihen, että sitä pitää tulkita tuomioistuimessa tästä eteenpäin uudelleen. Se aiheuttaa epäselvän oikeustilan, kunnes korkein oikeus on ratkaisukäytäntöä tähän rakentanut, ja minun mielestäni tämä ei ole kannatettava esitys.

17.18 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ensinnäkin tyytyväinen siihen, että tämä asia on nyt tässä mallissa ja myöskin työmarkkinoilla on rauha. Mutta jos me katsomme vähän isompaa kuvaa, niin kun me katsomme sitä, että miten meidän työnantajayritysten määrä on kehittynyt, se ei ole noussut oikeastaan lainkaan siitä, mitä se oli 90-luvulla. Se laski ja pysyi samana. Yksityisyrittäjien määrä on noussut valtavasti, kuten Vartiainen sanoi, mutta kynnyksellä on todella korkea.

Toinen juttu on se, että lähes kaikki, ylivoimainen valtaosa, yksityisen sektorin uusista työpaikoista syntyy pieniin yrityksiin. Jos sitä työllistämispotentiaalia ei hyödynnetä, niin meillä ei ole mitään mahdollisuuksia saavuttaa sitä 75 prosentin työllisyysastetta. Eli nämä ovat ihan olennaisia kysymyksiä, että me pystymme työnantajariskiä kohtuullistamaan, ja siitä on tässä kysymys, ja siitä on ollut kysymys myös niissä edellisissä uudistuksissa, joita hallitus on vienyt eteenpäin, ja sen takia meidän työllisyysastehan on nyt jo merkittävästi parantunut.

17.20 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huono mutta vähemmän huono kuin ennen on mielestäni aika sopiva kiteytys tästä esityksestä. Onhan tämä koko prosessi ollut melkoinen farssi, kun kaikki ne muutokset, mitä hallitus valmistelun yhteydessä on tehnyt, ovat oikeastaan osoittaneet opposition kritiikin oikeaksi. Ensin luovutaan tästä 20 työntekijän rajasta, sitten luovutaan 10 työntekijän rajauksesta kokonaan ja sen jälkeen vielä muutetaan lain perusteluja, jotta myöskin hallituspuolueiden edustajat pikkuhiljaa alkavat puhumaan työllistämiskäytännöistä ja alkavat puhumaan muista tekijöistä kuin tästä työllisyyden edistämisestä, jolla se ensin perusteltiin, vaikka tutkimusten mukaan ja arvioiden mukaan tällä ei tule olemaan mitään työllisyyttä edistävää vaikutusta.

Tässä ministeri Lindström nyt esitteli tätä muutosta, mitä karenssien osalta tehdään. Jos tästä keskustelusta jotain hyötyä on ollut, niin se, että se on nostanut suomalaisen yhteiskunnan erittäin ongelmallisia karenssikäytäntöjä julkiseen keskusteluun. Meidän mielestämme tätä olisi ollut syytä lyhentää vielä huomattavasti enemmän. Vasemmistoliitto on jopa esittänyt työvoimapolitiittisista karenseista luopumista kokonaan, sen takia, ettei ole järkevää ylläpitää sosiaaliturvajärjestelmässä rakenteita, jotka työntävät ihmisiä sosiaali-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

turvasta toimeentulotuen varaan ja jotka myöskin kangistavat työmarkkinoita työntekijöiden näkökulmasta.

17.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on pari kysymystä ministerille.

Ensinnäkin: mikä muuttuu nykykäytäntöön verrattuna, sillä nykyisinkin tehdään kokonaisarviointia, jossa yrityksen koko huomioidaan, ja johtaako tämä epämääräisyys siihen, että jatkossa oikeudessa päätetään, mitä tämä laki nyt sitten oikeasti tarkoittaa? Pelkään, että tämä laki toteutuessaan tuo epävarmuutta työmarkkinoille pitkäksi aikaa eteenpäin.

Lisäksi lakiesityksessähän on samat ongelmat kuin alkuperäisessäkin esityksessä. Vaikutukset työllisyyteen ovat hyvin kyseenalaisia, ja vaikutustenarvioinnit ovat puutteellisia. Ja toisaalta eikös ole vähän outoa, että pyydetty selvitys on annettu koskien eri esitystä kuin mitä tämä esitys on, ja eikö silloin ole kyseenalaista, missä määrin niitä voidaan pitää relevantteina tähän lakiesitykseen?

17.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä edustaja Satonen esimerkiksi puhui tästä palkkaamisen kynnyksen madaltamisesta ja tämän lakiesityksen vaikutuksista työllisyyteen, oli sinänsä ihan kaunis tarina, mutta kuten tässä on todettu, se tavoite, mitä tällä ajetaan, eli lisää työllisyyttä, niin tämä lakiesitys ei siihen vastaa. Tämä lakiesitys ei siihen vastaa. Näin olemme todenneet jo pitkään. Hallitushan välillä toi tiedonannon luottamuslauseäänestyksessä, se sanoi, että vain silloin esitetty malli kelpaa. No hyvä, että kelpaa ja kelpaa joku muukin, mutta tämäkään ei siihen kysymykseen vastaa. Parempiakin keinoja olisi.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä vaan kirjataan pykälään käytännössä nykytila ja sitten perusteita muokataan, ja jää nähtäväksi, miten tuomioistuimet jatkossa tulkitsevat. Mutta te voitte hälventää nämä pelot, työministeri Lindström: Mikä on sellainen moitittava käytös, joka nykyisin nojalla ei riitä irtisanomiseen [Puhemies koputtaa] mutta tämän uuden lain nojalla riittää? Tähän yksinkertainen vastaus, niin tämä selkiytyy.

17.23 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraateista on itse asiassa kaikkia näitä toimenpiteitä vastustettu samoilla kriteereillä, ja ne ovat tuoneet tähän maahan arviolta 20 000—30 000 työpaikkaa.

Kiitosta siitä, että sopimus löytyi, sovinto on aina parempi kuin riitely. Tärkeintä on nyt tehdä työtä sen eteen, että mahdollisimman moni saisi töitä. Työtä on tarjolla ja juuri pienissä yrityksissä, ja hyvä, että siihen nyt kannustetaan.

Vasemmisto-oppositiota lähellä oleva SAK esitti, että työsuhteen pituus eli käytännössä työntekijän ikä olisi jatkossa yksi keskeinen irtisanomisjärjestykseen vaikuttava tekijä. Me kokoomuksessa emme hyväksy tällaista nuorten työntekijöiden käytännössä ikään perustuvaa syrjintää. Ja kysyn teiltä, arvoista työministeri: eihän hallitukseen tällaista kannata, ja ettehan te tällaista SAK:n esittämää mallia ole vaan tänne tuomassa?

17.24 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että pitkään kesti tämän joululahjan paketoiminen ja tuoda se tänne eduskuntaan.

Olisin yhtä erityistä kysynyt liittyen juuri tähän, mitä edellä kysyttiin, että mikä nyt sitten muuttuu: Yhtenä osana, kun näitä perusteluja on lukenut, niin... Ja edustaja Turuselle täytyy sanoa, että olen ollut kanssa muutaman irtisanomistilanteen selvittelemässä, niin

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

että luulen tietäväni, mistä puhun. Mutta täällä on tämä luottamuspula, joka on nyt semmoinen uusi elementti, joka ei aivan täysin nyt — ainakaan edustaja Myllykoskelle — näin kertalukemisella avaudu. Onko niin, että luottamuspula on erilaista pienessä yrityksessä kuin isossa yrityksessä? Voiko vähempi luottamuspula johtaa irtisanomiseen pienessä yrityksessä helpommin kuin isossa yrityksessä? Ja mitä konkreettista tarkoitetaan luottamuspulalla, kun se tähän asti irtisanomistilanteissa on tarkoittanut jotain konkreettista [Puhemies koputtaa] eli esimerkiksi työaikakirjanpidon väärentämistä tai jotakin muuta? Että mitä tämä luottamuspula tarkoittaa?

Puhemies Paula Risikko: Täällä on vielä muutama, joka ei ole vielä päässyt ääneen.

17.26 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se yhteiskunnallinen riita, joka nähtiin tämän esityksen edellisen version vaikutuksia arvioitaessa ja tarkasteltaessa, oli kyllä kohtuuttoman suuri verrattuna tämän ja sen esityksen vaikutuksiin ja vakavuuteen. On hyvä, että hallitus on nyt vihdoin tuonut tämän esityksen tänne saliin ja eduskunnan päätettäväksi ja se on jalostunut paremmaksi.

Olen itse toiminut noin 22 vuotta yrittäjänä ja palkannut kymmeniä henkilöitä urani aikana. Tällä hetkellä työllistän noin 20 henkilöä, ja voin sanoa omasta kokemuksestani, että kyllä työllistämisessä aina yksi kynnys on se, että miettii yrittäjänä, että entäpä, jos rekrytointi menee pieleen, niin kuinka tämä työsuhte päätetään ja mitä sitten tapahtuu. Ja tämä on kyllä yrittäjälle aito kynnys. Ja se on hyvä, että nyt sitä yritetään edes pikkuriikkisen hallituksen toimesta helpottaa.

Mutta kyllähän tämä on sellainen asia, että tätä työllistämiskynnystä pitäisi laajemminkin alentaa. Se on tällä hetkellä erittäin vakava ongelma. Maassa on satojatuhansia työttömiä ja erittäin paljon avoimia työpaikkoja, ja työmarkkinat eivät toimi, kun tekijät ja työt eivät kohtaa, ja siihen meidän pitää jatkossa puuttua.

17.27 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä prosessin aikana oikeastaan muutama keskeisempi asia on herättänyt paljon keskustelua.

No, ensimmäinen liittyy juuri tähän, että hallitus tavoittelee tällä uudistuksella työllisyyden lisääntymistä. No, valitettavasti sitten ne hallituksen itse tilaamat selvitykset, jotka kyllä koskevat vieläpä, jopa eri tilannetta, mikä silloin keväällä oli, eivät kyllä tue tätä näkemystä, joten on varmaan ihan ymmärrettävää, että esitetään sellaisia kysymyksiä, että olisiko ehkä joku muu toimenpide, jolla olisi suurempi vaikutus tähän työllisyyteen, jota tässä tilanteessa kannattaisi nyt edistää.

No, toinen keskeinen kysymys sitten liittyy siihen, että koko tämän prosessin aikana on esitetty se sama kysymys, että kertokaa yksikin konkreettinen esimerkki siitä, miten tilanne muuttuu tästä. Että mikä on se konkreettinen esimerkki, joka on sitä moitittavaa käytöstä, joka nyt sitten tämän lainsäädännön perusteella johtaa irtisanomiseen? Yhden yhtä esimerkkiä ei ole tullut koko prosessin aikana, niin eiköhän se kerro jostakin.

17.28 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen todella tyytyväinen, että ministeri Lindström on pysynyt päätöksessään ja tuonut tämän esityksen parannelun version nyt sitten tänne eduskuntaan käsittelyyn. Tavoitehan on se, että työllistämisen kynnystä alennetaan sillä, että henkilöstön määrä otetaan paremmin huomioon irtisanomisperusteiden täyttymistä arvioitaessa.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Kiinnitän huomiota muun muassa edustaja Filatovin tuossa esittämään luetteloon siitä, mitkä ovat työllistämisen pahimpia esteitä. Hän nosti esiin tämän, että vain 6 prosenttia yrityksistä olisi sitä mieltä, että irtisanominen taikka työllistäminen olisi ongelma. Muistutan kyllä edustaja Filatovia ja muitakin, että se tekee pienimmilläänkin tilastojen mukaan 30 000 yritystä. Sen lisäksi on muistettava, että iso osa näistä kysymyksistä on suoraan liiketoimintaan liittyviä, kuten se, miten kysyntä kehittyy. Täällä eduskunnassa meidän tulee keskittyä nimenomaan niihin kysymyksiin, joihin valtiolta voi vaikuttaa.

Kun edustaja Rinne nosti esiin demareiden lähtökohtia, niin suurin osa SDP:n esityksistä liittyy siihen, että esitetään palkkatukia [Puhemies koputtaa] ja avustuksia, jotka ovat pois veronmaksajien kukkarosta, mutta hallituksen esitys [Puhemies: Aika!] on nyt tällä kertaa sellainen, että tässä ei kajota veronmaksajien rahoihin.

17.29 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että teillä oli rohkeutta viedä tämä prosessi loppuun, vaikka tämä prosessi oli aika kivulias. Tämä on muutos parempaan suuntaan.

Jos ihmetellään sitä, tarvitaanko muutosta, ja annetaan ymmärtää, että ei olisi ollut mitään ongelmatilanteita nykyjärjestelmässä, niin haluaisin sitten kysyä ministeri Lindströmiltä, että kun meillä on tällä hetkellä Suomessa noin 350 000 ihmistä määräaikaistyösuhteissa, niin eikös tämäkin ole merkki siitä, että työnantajat eivät uskalla palkata vakituisia työntekijöitä. Toki suuri osa näistä on jopa julkisella puolella, mutta näitä löytyy myöskin yksityiseltä puolelta, ja jos ihminen ei ole määräaikaistyösuhteessa, niin löytyy paljon ihmisiä, jotka ovat työsuhteessa myöskin erilaisten työvuokrafirmojen kautta. Voisiko ministeri vielä vähän avata, mitä piiloutuu näitten tilastotietojen taakse?

Puhemies Paula Risikko: Täällä on nyt jo toista kertaa pyydettyjä puheenvuoroja, mutta mennään tällä, että luettelen nämä henkilöt, jotka vielä käyttävät tässä puheenvuoron, siis debattipuheenvuoron, sen jälkeen ministeri vastaa, ja sitten mennään tuonne puhujalistalle, jonka käynnistää edustaja Kontula: Vartiainen, Satonen, Wallinheimo, Filatov ja Elo.

17.31 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistetaan tämä eurooppalainen todellisuus. Tällaiset keinot, irtisanomissuojan höllentäminen, ovat osa aivan normaalia eurooppalaista työmarkkinakeskustelua, koska samanlaiset ongelmat vaivaavat monen maan työmarkkinoita. Saksassa ei mikroyrityksiin sovelleta irtisanomissuojaa lainkaan. Sitä on pidetty tällaisessa korkean työllisyyden maassa hyvänä toimintatapana.

Sosiaalidemokraattien edustaja Ville Skinnari, joka tuntee työmarkkinoita erinomaisesti, teki muistaakseni noin vuosi sitten hyvin samansisältöisen ehdotuksen kuin mikä tämä hallituksen ehdotus on. Se oli järkevää keskustelua, ei se silloin herättänyt paheksuntaa.

Ja edustaja Rinteelle minä sanoisin, että jotenkin nuo teidän keinonne ovat aina sellaisia, että siinä käydään valtion kukkarolla, ja se on pohjimmiltaan väärä lähestymistapa työmarkkinoihin. Meidän täytyy helpottaa työsuhteiden syntymistä, eikä sitä tehdä valtion rahalla vaan luomalla semmoiset lait, että kannattaa solmia työsuhteita.

Puhemies Paula Risikko: No, Rinne vastaa tässä välissä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

17.32 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta vaan edustaja Vartiaiselle, että me emme ole sentään esittäneet 1,5 miljardin euron veronkevennyksiä, niin kuin edustaja Vartiaisen puolue on esittänyt tähän kysymykseen.

SDP on esittänyt selkeitä vaihtoehtoja, joilla voidaan helpottaa sitä taloudellista riskiä, joka liittyy pienten yritysten työllistämiskynnykseen. Liikevaihdon kasvuriskit ovat sellaisia, että toisen työntekijän palkkaaminen edellyttää jonkunnäköistä tukea.

Toinen puoli on neuvontapalvelut, jotka ovat kansalaisille aivan luonnollisia yleisen oikeusavun puitteissa, eli työelämän puitteissa pitäisi rakentaa pienille yrityksille neuvontaa, koska se toimitusjohtaja-siivooja ei yksin kerkiä näitä asioita hoitaa ja sen takia tarvitaan asiantuntevaa, osaavaa neuvontaa. Nämä ovat kalliita oikeusjuttuja, jos väärillä perusteilla lähtee liikkeelle, ja asiantunteva oikeudellinen neuvonta on äärimmäisen järkevä keino auttaa pieniä yrityksiä työllistämään ja työllisyyskynnystä pienentämään. [Juhana Vartiainen: Kalliita veronmaksajallekin!]

17.33 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa viimeisen puheenvuoron osalta, että edustaja Rinne ei ole kyllä täysin väärässä, mutta kaikki hänen esittämänsä keinot ovat kyllä sellaisia, että aina käydään veronmaksajan kukkarolla. Ja on myöskin ollut niin, että — minä luulen, että työministeri voi siitä sitten jatkaa, kun hän on kysellyt, tietääkseni, näitten työmarkkinajärjestöjen keinoja — yleensä aina ne keinot, mitä esimerkiksi SAK:lta esitetään, ovat juuri sellaisia, että käydään veronmaksajan kukkarolla, että se on niin kuin se peruslähtökohta.

Mutta vastaan kuitenkin edustaja Lindtmanille, kun hän puhui näistä työllisyysvaikutuksista, niin silloin kun täällä käsiteltiin koeajan pidentämistä, te totesitte, SDP, että sillä ei ole minkäänlaisia työllisyysvaikutuksia. Silloin kun täällä käsiteltiin takaisinottovelvoitteen joustavoittamista, te totesitte, että sillä ei ole minkäänlaisia työllistämisaikutuksia. Ja silloin kun käsiteltiin työttömyysturvan muutosta, todennäköisesti te silloinkin totesitte sen saman. Vasemmistoliitto totesi vielä senkin, kun kilpailukykykysymystä käsiteltiin, että silläkään ei ole työllistämisaikutuksia. Ja nyt meillä on Etlan tutkimus, joka osoittaa, että 50 000 työpaikkaa on tullut näitten ansiosta.

17.34 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin kuin edustaja Satonen tuossa edellä totesi, hallitus on toteuttanut noin 80 työllisyyttä parantavaa suurta ja pientä toimea, joilla on selkeästi ollut työllisyysvaikutuksia.

Mielestäni täällä on paljon vedottu niihin asiantuntijalausuntoihin, jotka sanovat, että tällä ei ole työllisyysvaikutuksia. Mutta toisaalta Suomen Yrittäjät esimerkiksi puhuvat 10 000—20 000 työpaikasta. Ettekö te siellä vasemmalla yhtään arvosta heidän mielipidettään tästä asiasta? He ovat se kentällä oleva toimija. He tietävät ne ruohonjuuritason ongelmat, joita siellä tällä hetkellä on.

Edustaja Kopra sanoi mielestäni hyvin sen, että tämä on pieni mutta tämä voi olla juuri se henkinen kynnyks, jolla nyt ruvetaan sitten palkkaamaan. Älkää aliarvioiko yrittäjiä tuolla kentällä.

17.35 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurin ongelma näissä hallituksen suurissa ja pienissä työllisyystoimissa ja laeissa ja muutoksissa, joita tänne eduskuntaan on tullut, on ollut se, että niiden omissa vaikuttavuusarvioissa ei ole uskottu niiden työllisyysvaikutuksiin. Usein hallituksen vaikuttavuusarviot ovat suurin ja selkein

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

kritiikki niitä esityksiä vastaan. Jos hallitus ei pysty omissa lakiesityksissään perustelemaan sitä, että mitä kautta tämä työllistävyys tulee, niin miksi siihen pitäisi sitten kansanedustajien uskoa silloin, kun me täällä lakeja olemme käsittelemässä.

Mutta tässä laissa itse asiassa suuri ongelma on se, että se työllistää lähinnä työoikeusjuristeja. Uskon, että sille pienelle yrittäjälle lainsäädännön epävarmuus on kaikkein suurin riski — itsekin yhden yrittäjän kanssa jo vuosikausia naimisissa olleena tiedän sen. Se, että tilanteet muuttuvat yhtäkkiä. Suurimpia riskejä ovat kai ne, että lähdetään väärillä perusteilla irtisanomaan henkilökohtaisesti ihmisiä, ja tämän lainsäädännön sotkemisen näkökulmasta suurin ongelma on se, että sotketaan henkilökohtaisia perusteita ja kollektiivisia perusteita. Ja kun niiden lähtökohta on aivan erilainen, niin siitä ei voi syntyä mitään muuta kuin epävarmuutta, ja epävarmuus yrityselämässä on kaikkein pahinta.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Elo ja sen jälkeen ministerin vastauksia.

17.36 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Andersson tässä aikaisemmin sanoi, että esityksen tämä versio ei ole yhtä huono kuin aikaisempi. Tietysti tämä on aina näkökulmakysymys, mutta ilmeisesti tämä on siis parempi kuin aikaisempi.

Tässä tulivat esille uskonkysymyksetkin edustaja Filatovilta. Te uskoitte siellä vasemmalla laidalla pitkään, että kaikki työpaikat, mitkä nyt ovat syntyneet, ovat vain maailmantalouden vetoavun ansiota, ja sanoitte sitä varmaan jokaisella kyselytunnilla, mitä täällä on käyty. Mutta nyt tämä meidän uskomme siihen, että tässä on hallituksenkin ansiota, on vahvistunut, kun Etna on arvioinut, että puolet vähintäänkin on hallituksen toimien ansiota.

Täällä on nostettu esille se, mikä tämän vaikuttavuus on. Jos ajatellaan sitä, että ensimmäinen esitys oli 20, sitten 10, niin olisihan niillä totta kai ollut selkeämpi oikeudellinen vaikuttavuus, koska siinä oli se selvä raja. Mutta te vastustitte sitäkin.

Nyt on tämä esitys, niin on aivan selvää, edustaja Lindtman, että totta kai oikeuskäytännössä tämä vaikuttavuus tullaan näkemään. Emme me sitä täysin vielä voi tietää. Mutta te vastustatte tosiaan sitäkin mallia, jossa olisi ollut selkeämpi oikeusvaikuttavuus, jos siinä olisi ollut se tietty työntekijäraja.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministerin vastauksia, olkaa hyvä. Riittääkö 5 minuuttia? [Jari Lindström: Toistaiseksi!]

17.38 Työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa puhemies! Lähdetään nyt ihan aluksi tästä perustehtävästä, siitä, että mikä on niin kuin hallituksen vastuulla. Hallituksen vastuulla on Suomen perustuslain mukaan edistää työllisyyttä. Se tarkoittaa sitä, että pitää tuoda esityksiä. Kyllä minä sen myönnän, että osa näistä esityksistä on kiistanalaisia, siitä nyt ei pääse mihinkään, sitä on tässä turha todistaa. Osa niistä on todella vaikeita, osa on erittäin vaikeita perustella. Me olemme itse ne vaikutusarvioinnit tehneet tästäkin asiasta ja rehellisesti todenneet, että siinä on kyllä kritiikin paikka, se on ilman muuta selvä. Mutta sitten kun tullaan näihin vaikutuksiin, niin me pyrimme tällä, kuten on moneen kertaan sanottu, rohkeisemaan pieniä työnantajia palkkaamaan uutta työvoimaa. Lopulliset vaikutukset — kuinka rohkeasti yritykset sitten uskaltavat palkata uusia työntekijöitä — ratkaisevat sitten sen, miten tässä tulee käymään. Ei minulla ole mitään kristallipalloa, josta minä voin sanoa eksaktisti, että x määrä työpaikkoja syntyy tällä esityksellä. Se on aivan mah-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

dotonta, enkä usko, että kukaan sitä edes edellyttää. Olennaista on se, että työnantajat voivat lisätyövoiman tarvetta arvioidessaan mieltää sen, että työntekijän rikkoessa omia velvollisuuksiaan otetaan huomioon riittävästi pienen yrityksen heikommät mahdollisuudet kestää tällaisia häiriötilanteita. Ja tätä pykälämuotoilua on nyt sitten tehty. Sitä kokonaisarviointia kun tehdään, se henkilöstömäärä arvioidaan työntekijän moitittavan menettelyn tai työntekoedellytysten muuttumisesta aiheutuvien seurausten kautta, ja niitä seurauksia on sitten työyhteisön toimivuuden heikentyminen. Esimerkiksi pieni työyhteisö on herkempi häiriötilanteille, ja työntekijän moitittavan menettelyn seuraukset voivat heijastua helpommin koko työyhteisöön. Jos täällä nyt pyydetään minua kertomaan, millainen tilanne eksaktisti voi olla sellainen, niin enhän minä ole mikään tuomioistuin, en minä pysty määrittelemään näitä yksittäisiä tapauksia.

Toiseksi, taloudelliset menetykset: Pienellä työnantajalla voi olla heikommät edellytykset kohdata sen työntekijän moitittavasta menettelystä tai työntekoedellytysten muuttumisesta aiheutuvia taloudellisia menetyksiä.

Kolmantena, luottamuspula: Pienessä työyhteisössä työnantaja ja työntekijä ovat riippuvaisia toisistaan ja luottamussuhteella on olennainen merkitys. Totta kai sillä on merkitystä myös isossa yrityksessä, mutta jälleen kerran pienen yrityksen selviytyminen siitä tilanteesta on äärimmäisen paljon vaikeampaa, koska sen henkilön voi isossa yrityksessä ehkä siirtää joihinkin muihin tehtäviin tai toiselle osastolle tai näin, ja voi olla, että pienessä yrityksessä tällaisista mahdollisuudesta ei ole lainkaan.

Työyhteisön toimivuuteen, taloudellisiin menetyksiin ja luottamuspulaan liittyvät seikat tulevat useimmiten esiin tällaisien tietäntyyppisten irtisanomisperusteiden yhteydessä. Esimerkiksi yksittäisen työntekijän työvelvoitteen laiminlyönti tai rikkominen tai moitittava menettely asiakkaita kohtaan voi aiheuttaa helpommin merkittävää haittaa pienen yrityksen toiminnalle. [Antti Rinne: Tämä on nykyinen oikeustila!] Ja työntekijän viaksi luettavasta rikkomuksesta tai laiminlyönnistä johtuva alisuoriutuminen taas voi aiheuttaa pienelle työnantajalle suhteellisesti suurempia taloudellisia menetyksiä kuin suu- relle työnantajalle. [Antti Rinne: Tämä on nykyinen oikeustila!] — Edustaja Rinne, tätä pykälään on nyt tässä korostettu sillä tavalla, että se yrityksen koko, se henkilömäärä, otettaisiin painavammin jatkossa huomioon silloin, kun määritellään tätä irtisanomisperustetta, siis tulevaisuudessa, painavammin, kun tehdään se kokonaisarvio. Sen takia tämä pykälämuutos on tehty, ja te tiedätte sen erinomaisen hyvin, varmaan paremmin kuin minä. — Epäasiallinen käyttäytyminen muita työyhteisön jäseniä kohtaan voi olla hankalammin ratkaistavissa esimerkiksi työjärjestelyllä pienessä kuin suuressa yrityksessä. Tässä nyt esimerkkejä siitä, mitä tässä haetaan. Totta kai se todellisuus tulee sitten sen oikeuskäytännön kautta, ja totta kai on niin, että se ei tapahdu ensi viikolla eikä sen jälkeen, kun tämä laki tulee voimaan.

Mitä tulee sitten tähän näin, kun jotkut olivat siellä kolmikantaisessa työryhmässä, SAK muun muassa, sitä mieltä, että tässä on nyt tavallaan kirjoitettu tämän pykälän perusteet siihen muotoon, että siinä vain todennetaan nykytilanne. Suomen Yrittäjät on taas aivan toista mieltä: että nythän tässä tehtiin juuri se, mitä me olemme hakeneet. Tämä kertoo siitä, kuinka jokainen tuntuu lukevan tätä pykälää ja tätä lakiesitystä niitten omien lasiensa kautta, ja vasta sitten se oikeuskäytäntö ratkaisee sen, miten tämä tulee muuttumaan. [Antti Rinne: Saattaa mennä pari vuotta, että on sotkua!]

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Tuossa välillä voidaan sitten debatoida, mutta nyt hetkeksi puhujalistalle.

17.43 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tähän asti käydyn keskustelun pohjalta en näe kuin kaksi vaihtoehtoa: joko kokoomuksessa ei ole luettu hallituksen esitystä lainkaan tai sitten kokoomuksessa ei uskota hallituksen esityksen arvioihin siitä, millaisia vaikutuksia tällä lakiesityksellä on. Toivon, että kysymys on jälkimmäisestä. Olisipa kovin onnetonta, jos täällä käytäisiin keskustelua esityksestä, jota ei ole luettu.

Hallituksen esityksessä nimetään kaksi tavoitetta tälle lakimuutokselle. Ensimmäinen niistä on työllisyyden parantaminen. Hallituksen esityksen vaikutusarvioissa todetaan, että ei ole näyttöä siitä, että työllisyys tästä paranisi, mutta toki siellä lohdutaudutaan toteamalla, että ei ole myöskään näyttöä siitä, että työllisyys tästä heikkenisi. Toinen hallituksen esityksen tavoiteosiossa esitetty tavoite on pienen työnantajan oikeusvarmuuden parantaminen. Miten pienen työnantajan oikeusvarmuus parantuu silloin kun me säädämme lain, jonka tosiasiallisen vaikutuksen lain perusteiden mukaan sanotaan selviävän oikeuskäytännössä sitten joskus myöhemmin, ehkä?

Jos minulla olisi vaikka kymmenen hengen yritys ja nyt lukisin tätä lakiesitystä ja koettaisin päätellä, muuttuvatko asiat jotenkin omalta kohdaltani, oman yrityksen kohdalta, tämä lakiesitys ei kertoisi sitä. Täällä on sivun verran spekuloitu erilaisia vaihtoehtoja, miten tämä saattaa kohdistua ehkä vain alle kahden hengen yrityksiin tai alle kymmenen hengen yrityksiin tai ehkä alle 20 hengen yrityksiin, mutta sitä ei voi tietää ennen kuin vuosien päästä sitten kun oikeuskäytäntö on käyty läpi. Minä kutsuisin tätä heikentyväksi oikeusvarmuudeksi, en suinkaan vahventuvaksi oikeusvarmuudeksi.

No vaikutusarvioissa on sitten esitetty myös joitakin sellaisia arveluita vaikutuksista, joita ei mainita tavoitteissa. Näitä ovat: työn tuottavuus voi kasvaa, työntekijöiden kokemus epävarmuus voi kasvaa, työsuhteen osapuolien sitoutuminen toisiinsa saattaa heiketä, mikä voi näkyä muun muassa siinä, että pienet yritykset eivät halua enää kouluttaa työntekijöitään yhtä paljon kuin aikaisemmin. Mutta kaikki nämä vaikutusarviot esitetään siellä ikään kuin mahdollisina sivuvaikutuksina, ilman että otetaan kovin vahvaa kantaa suuntaan tai toiseen, ja todeten, että mikäli jotain muutosta on, se joka tapauksessa on marginaalista.

Eli tältä pohjalta ainoa järkevä kysymys on: miksi hallitus tekee esityksiä, joiden ei oleteta vastaavan hallituksen tavoitteita?

Ainoa selvä muutos tässä paketissa on työttömyysturvan karenssin lyheneminen silloin kun irtisanominen tapahtuu työnantajan aloitteesta. Tämä on tietysti vasemmistolaisesta näkökulmasta kuri- ja kontrollipolitiikkaa vastustavasta ehdottomasti hyvä asia, ja vaikka hallituksen esitys ei tästä mitään vaikutusarvioita esitäkään, henkilökohtaisesti uskallan spekuloida, että se inasen verran tasapainottaa meidän työttömyysturvajärjestelmää ja parantaa yhteiskunnallista koheesiota.

Sen sijaan yrittäjien kokemaan huoleen en näe, että tämä esitys vastaisi millään lailla. Yrittäjien huoli liittyy irtisanomisprosessin heikkoon tuntemukseen ja siitä aiheutuvaan epävarmuuteen, ja vastaus siihen on joko lainsäädännön yksinkertaistaminen ja selkiyttäminen tai vaihtoehtoisesti neuvonnan parantaminen. Missään tapauksessa vastaus siihen ei ole lainsäädännön sekoittaminen entisestään ja neuvontatilanteen pitäminen ennallaan. Olen henkilökohtaisesti palkannut elämäni aikana useita työntekijöitä, myös toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin, myös omilla rahoillani, ja ymmärrän hyvin myös tähän

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

palkkaamiseen liittyvän riskin. Ei sen kanssa ole mitään epäselvyyttä. Mutta tämä lakiesitys ei muuta sen asian suhteen mitään.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa on esiintynyt väitteitä, että yksinyrittäjien määrä kertoisi palkkauskynnyksen olemassaolosta. Tämä väite ei pidä paikkaansa.

17.48 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys muuttaa oikeuskäytäntöä hieman pienten yritysten irtisanomiskynnystä alentamalla. Tätä on kutsuttu tässä salissa nimellä heikennys, mutta koetetaan suhtautua tähän älyllisemmin. Eiväthän irtisanomisen ehdot tai helpompi irtisanominen tarkoita yksiselitteisesti heikennystä tai parannusta — yhtä vähän kuin se, että lainsäätäjät aikoinaan helpotti avioeron saamista, tarkoitti avioliittojen heikentämistä. Se, että taloudessa ja yhteiskunnassa ihmisillä on myös se niin sanottu exit-vaihtoehto vapaassa yhteiskunnassa, että he voivat poistua avioliitosta tai avioliitosta tai taloudellista yhteistyösuhteesta toisen kanssa, on itse asiassa ihan keskeinen osa meidän talouden ja yhteiskunnan hyvää toimintaa. Se on voima, joka jatkuvasti luo hyvää, koska ei ihmisen — ei työntekijän, mutta ei myöskään yrittäjän — tarvitse pakolla olla sellaisessa yhteistyösuhteessa, josta on hänelle vahinkoa. Ja aivan samalla tavalla kuin avioeron helpottaminen vain tahdonilmauksen varalla toimivaksi on nostanut avioliittojen laatua, koska kenenkään ei ole pakko olla epätyytyttävässä avioliitossa — tällä pyritään samaan: työmarkkinoiden parempaan toimintaan pienellä oikeuskäytännön muutoksella.

Tällaisille avioliittoanalogioille on Suomessa tapana naureskella, mutta ne ovat itse asiassa aika hyvä tapa ajatella myös työmarkkinoiden toimintaa, ja talousteoriassa tehdään itse asiassa juuri näin. Ne samat mekanismit, joiden nojalla voimme ymmärtää, ettei avioeron mahdollisimman suuri vaikeuttaminen ole kenenkään etu, ovat myös niitä, joita ajattelemaalla voimme ymmärtää, miksi tiukin mahdollinen irtisanomissuoja ei ole paras mahdollinen irtisanomissuoja. Se, että irtisanominen on mahdotonta tai vaikeaa — niin kuin näistä opposition puheista saattaisi päätellä, että mitä tiukempi irtisanomissuoja, sen parempi — no, se ei tietenkään takaa parhaita kannustimia hyvälle työelämän parisuhteelle, kuten ei myöskään takaisi se toinen ääripää, että irtisanominen olisi täysin vailla kustannuksia. Ja kun tätä ajattelee järkevästi, niin huomaa, että tähän on pääosin kyllä oikein hyvin ymmärretty. Esimerkiksi pääosa julkisista korkeista viroista on määräaikaista juuri tästä syystä. On päivänselvää, että kun esimerkiksi itse toimin Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen johtajana, niin tietoisuus siitä, että virkani on määräaikainen ja suoriutumistani arvioidaan viiden vuoden välein, siivitti oikein mukavasti joka päivä ponnisteluni laitoksen toiminnan kehittämiseksi. Ei se tarkoittanut, että eläisin pelon ilmapiirissä tai olisin pelännyt pörstäkerroinirtisanomista, kuten tällaisessa keskustelussa on väitetty, mutta tiesin kuitenkin, että työsuhteeni jatkuvuus riippui omasta ponnistelustani.

Tämän esityksen tarkoitus on siis saada aikaan pieni muutos pienten yritysten henkilöperusteisen irtisanomisen mahdollisuuksissa. Se keskittyy mikroyrityksiin, mikä on erittäin perusteltua. Suurissa yrityksissä on enemmän mahdollisuuksia sijoittaa ihmisiä toisenlaisiin tehtäviin, ja toimimattomaksi osoittautunut tai muuttunut työsuhde on suurempi ongelma mikroyrityksessä, jossa on pienempi määrä ihmisiä jakamassa näitä kustannuksia. Se, että meillä todellakin on syntynyt näin valtava yksinyrittäjien määrä — muistaakseni 180 000, jos oikein muistan, en ole tästä vuorevarma — osoittaa juuri sitä, että tämä kynnys on korkea. Eikä ole mitään syytä siis ajatella, että yhteiskunta ja palkansaajan asema on jotenkin aina sitä parempi, mitä tiukempi yksilöperusteinen irtisanomissuoja on.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Tunnettu kansainvälinen tutkimus, jossa oli mukana ranskalaisia huippumatemaatikkoja ja -ekonometrikkoja, kertoi myös, että työntekijöiden luottamus tulevaisuuteen on vähäisempää sellaisissa maissa, joissa irtisanomissuojat on tiukka. Eli työntekijän näkökulmasta se, että voidaan irtisanoa herkemmin, aiheuttaa tietynlaisen ahdistuksen ja on tuli siinä hännän alla, niin että ponnistellaan ja ollaan ahkeria, mutta jos sitä vastassa on sitten se heikomman irtisanomissuojan aiheuttama suurempi todennäköisyys saada työtä, jos on joutunut työttömäksi, niin sehän on toisaalta yhteiskuntaa vapauttava ja tunnelmia parantava voima.

No, on totta, että taloustieteellisessä tutkimuksessa ei ole kyetty esittämään, että tällä uudistuksella olisi merkittäviä vaikutuksia kokonaistyöllisyyteen, mutta tällaisia tutkimuksia on loppujen lopuksi aika vähän, koska suuria uudistuksia ei ole tehty kovin paljon ja on vaikea luoda kovin hyvää koeasetelmaa, jolla näitä asioita voidaan tutkia. Teoreettisia tutkimuksia on, joiden perusteella voi uskoa ja itse uskon jossain määrin siihen, että tämä meidän tiukka työehtosopimussäätely tiukkoine pakollisine yleiskorotuksineen yhdessä vahvan henkilöperusteisen irtisanomissuojan kanssa kenties muodostaa sellaisen kynnyksen, jonka valossa on syytä ajatella, että tämä uudistus tulee lisäämään kokonaistyöllisyyttä. Emmehän me siitä varmoja ole, ne efektit voivat olla nolla, mutta se, että niitä ei ole kyetty todistamaan, ei tarkoita, että niitä ei ole. Ei ole yllätys, että tämäntapaiset keinot työllisyyden parantamiseksi ovat aika normaali osa työmarkkinatyökalupakkia, ja niin kuin tulin tuossa maininneeksi, esimerkiksi Saksassa ei sovelleta mikroyrityksiin irtisanomissuojaa lainkaan.

Sen lisäksi meillä todella on näyttöä siitä sekä teoriassa että vähän empiirisessäkin tutkimuksessa, että tällainen uudistus jakaa tätä elämän hyvää ja työllisyyden hyvää uudestaan ihmisten kesken. Se tekee työntekijän aseman pikkusen, siis marginaalisesti, epävarmemmaksi, mutta se myös nostaa työttömän todennäköisyyttä saada työtä. Eli se jakaa sisäpiiriläisiltä hyötyä, onnellisuutta juuri sellaisille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa ja jotka eivät tällä hetkellä ole työmarkkinoilla. Sinänsä yhteiskuntatieteellinen tutkimus on aina epävarmaa, ei meillä varmoja vaikutuksia ole, mutta kun tällaisista efekteistä nyt kuitenkin jonkinlaista näyttöäkin on ja ne kohtuullisen hyvin teoreettisesti ymmärretään, niin on jotenkin niin murheellista, että muuten syrjäytyneistä ja tasa-arvosta huolta kantava vasemmisto ei näytä antavan näille minkäänlaista arvoa. — Kiitos.

17.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun työnantaja on sanonut ”tahdon”, niin suhteesta voi ilmoituksella lähteä pois — se on työntekijän oikeus — mutta lakia säädetään yleensä heikommassa asemassa olevan puolesta. Ja tässä tapauksessa nyt ollaan sitä asemaa sitten... Ehkä viiden vuoden päästä nähdään, mitä sitten on tapahtunut. Mutta nyt tämä esitys sinällään, jos ajatellaan tätä, kertaa tavallaan tämän olemassa olevan lainsäädännön tilan.

No, tuossa debatin aikana kysyin ministeriltä luottamuspulasta, muuttaako se nyt jotenkin sitä, kun se on meillä ollut työsuhteen purkuperuste aiemmin. Jos henkilö on vaikka sitten käyttänyt oman käden oikeutta taikka tehnyt jotakin sellaista oman edun tavoittelua, mikä ei kuulu työsuhteeseen, niin siitä on sitten toki voitu irtisanoa ilman varoitustenttelyäkin, jos tällainen luottamuspuola on tullut. Mutta nyt haluaisin vielä vähän kysyä sitä, mitä se nyt sitten tarkoittaa, kun se siellä perusteluosissa on mukana.

Toisena kysymyksenä jäin pohtimaan, jos irtisanomistilanteessa tämän yrityksen koko huomioidaan henkilöstömäärää arvioiden, voiko tämä tarkoittaa pahimmillaan sitä, että

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

laittomien irtisanomisien suhteen ruvettaisiin noudattamaan jotain uutta oikeuskäytäntöä. Että jos on kahden hengen yritys, niin ruvetaan laskemaan, mikä on tämänhetkinen laitto-
man irtisanomisen korvaussumma, ja sitten käytettäisiin vähän jakolaskua sen mukaan, että pikkuyrityksissä irtisanominen ei sitten juuri maksaisikaan mitään, vaikka se laittomasti tehtäisiin. Kun tällä hetkellä varoituksen jälkeen voi työnantaja irtisanoa työsuhteen, jos on tätä edellä mainittua moitittavuutta ja niin edelleen, se kustannus on työnantajalle sitten normaalisti lyhyemmässä työsuhteessa kahden viikon irtisanomisajan palkka.

Ja kun selasin tuossa työtuomioistuimen päätöksiä, niin monesti olikin käynyt niin, että oli varoitettu työntekijää, mutta siinä vaiheessa, kun olisi pitänyt irtisanoa, oli palanut käämi, ja se päätettiin eli työsuhde purettiin. En tiedä, ovatko sitten yrittäjät ajatelleet, että, no, säästetään se kahden viikon palkka nyt tässä, ettei tarvitse sitä maksaa, kun tehdäänkin se purkuna. Joten minä näen, että tätä osaamattomuutta on ehkä kaikkein eniten, ja siinä mielessä on perusteltua, että me loisimme jonkun järjestelmän, jota tietysti Suomen Yrittäjien olisi pitänyt paremmin omassa toiminnassaan ottaa esille, että tähän työsuhteeseen liittyvää neuvontaa olisi.

Itse työehtosihteerinä toimiessani Metalliliitossa oli aika paljon yrittäjiä, jotka ottivat yhteyttä ja kysyivät, mitenkä pitää menetellä, ja vaikka he nyt eivät olleetkaan niin sanottuja maksavia jäseniä, niin kyllä sitä neuvoa annettiin. Monesti tuli ongelmatilanteita juuri siinä, että nyt kaveri on taas myöhästellyt, että mitä tässä nyt oikein tehdään. Sitten neuvottiin, minkälainen menettely se on, että varoitatte henkilöä ja annatte mahdollisuuden korjata toimintaansa, ja jos ei näin tapahdu, niin irtisanotte ja se on siinä. Ei henkilö tule saamaan liitolta oikeusapua, jos tällainen menettely on näin toteutettu.

Mutta valitettavasti tämä tarkoittaa myös sitä, että nyt kun katsotaan, minkälaiseksi tämä muodostuu, niin nämä asiat monesti järjestäytymättömässä työnantajakentässä tarkoittavat sitä, että nämä viedään sitä kautta, että ne menevät käräjäoikeuksiin. Ja ei meidän kaikissa käräjäoikeuksissa todellakaan ole niin pätevää työelämäasiantuntemusta, niin että se polku varmasti monesti johtaa sitten hovioikeuteen ja sitä kautta korkeimpaan oikeuteen. Eli nyt tässä on avattu se.

Sen minä myönnän kyllä — kun tässä on, että tämä lisää työtä — että kyllä, kyllä tämä lisää työtä, juristien työtä. Siellä kyllä tulee työmarkkinatilaisuuksia tämän ansiosta muutamana vuoden sisällä melkoisesti.

Ja kun meitä aina arvostellaan täällä oppositiossa, kun me teemme esityksiä, että menemme valtion kukkarolle, niin kyllä minä haluaisin palauttaa ministerille mieleen erään niistä muutamasta ehdotuksesta, joita olen tehnyt toimenpiteiksi madaltaa kynnystä. Yksi on se, että olisi ensimmäisen vieraan työntekijän palkkaamisen kynnyksen madaltaminen niin, että ensimmäisenä vuonna ei tarvitsisi maksaa sosiaaliperusteisia maksuja vaan ne tulisivat 32 euron työmarkkinatuesta, sillä tämä on eduskunnan tietopalvelun mukaan laskettu neutraaliksi jo tällä ensimmäisellä vuodelle, ja sen jälkeen näitä sosiaaliturvamaksuja sitten siirrettäisiin portaittain työnantajalle.

18.02 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan alun perinkin kun tätä henkilökohtaisin perustein irtisanomista ajateltiin helpottaa pienissä yrityksissä, se oli kokonaisuutena mielestäni pieni asia, silloinkin kun siellä oli nämä 20 työntekijän rajat, sittemmin kymmenen työntekijän raja, ja se edelleen pieneni merkitykseltään, kun nämä rajat poistettiin.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Arvoisa puhemies! Itselläni on 30 vuoden yrittäjäkokemus, ja tuona yrittäjäaikana monta kertaa jouduin kysymään, kuka kuuntelee tässä maassa pienyrittäjää, ja sittemmin kun olen ollut seitsemän ja puoli vuotta kansanedustuslaitoksessa kansanedustajana, tämä kysymys on edelleen voimassa. Vieläkin, tänä päivänä joutuu kysymään, kuka kuuntelee tässä maassa pienyrittäjää. — Edustaja Myllykoski nosti siellä käden. No, nouseehan siellä muutama käsi ylös, mutta pitäisi tehdäkin jotain.

Tämä hallituksen esitys ei missään tapauksessa mielestäni lisää vastakkainasetteluja pienyrittäjien ja pienissä yrityksissä työskentelevien työntekijöiden välillä, itse asiassa päinvastoin. Pienissä yrityksissä työskentelevien työntekijöidenkin etu on, että kaikki suoriuttavat heille kuuluvat työnsä. Pienissä yrityksissä, jos pieneen työyhteisöön, muutaman henkilön työyhteisöön, on rekrytoitu väärin tai rekrytoitu ylipäänsä henkilö, joka ei halua suoriutua töistään tai ei suoriudu töistään jostain muista syistä, tähän kuormittaa näitten toisten työntekijöitten työtaakkaa. Toisaalta on muistettava myöskin, että myös pienissä yrityksissä työntekijöitten etu on se, että työpaikka säilyy kaikilla eli että yritys pärjää.

Myllykoski omassa puheessaan otti esille koulutuksen tärkeyden, mutta itse asiassa se on mielestäni kyllä vähän hurskastelua. Kyllä yrityksissä tiedetään nämä irtisanomismenettelyt, mutta kyllä nykyinen oikeuskäytäntö on se, että näitä riitautettuja irtisanomisia, joita oikeudessa käsitellään, erittäin harvoin työnantaja voittaa. Pääsääntöisesti nämä keisit voittaa työntekijä.

Tällä esityksellä mielestäni pääsääntöisesti pyritään vaikuttamaan tähän oikeuskäytäntöön, jotta työnantajan palveluksessa oleva henkilöstömäärä olisi otettava huomioon irtisanomisperusteen täyttymistä arvioitaessa, ja tämän seuraus on se, että työllistämiskasvu alenee, ja tämän seuraus taas on se, että työllistämishalukkuus kasvaa, ja tätä kautta hallitus pääsee tavoitteeseensa siinä, että työllisyysaste tässä maassa kasvaa. No, tätä on arvioitu, että millä aikajänteellä ja milloin tämä tapahtuu, ja se todellakin edellyttää, että oikeuskäytäntö muuttuu, ja hetkessähän se ei tietenkään muutu, ja oikeuslaitoksen asia on sitten tehdä oikeastaan se lopullinen tulos tähän, että muuttuuko se kuinka paljon, ja sillä on vaikutuksensa sitten tähän työllistämiskasvuun ja sitä kautta työllistämishalukkuuden kasvuun.

Mutta minkä takia tätä ylipäänsä tarvitaan? Miksi pienet yritykset pitäisi oikeuskäytännössä eri tavalla katsoa kuin suuret yritykset? Tuossa debatissa sanoinkin tätä 1/100-asiaa, että jos on yrityksessä kaksi työntekijää ja toisessa yrityksessä on 200 työntekijää, niin nämä kaksi työntekijää muodostavat tässä pienessä yrityksessä 100 prosenttia työvoimasta, kun suuressa yrityksessä nämä 200 muodostavat 100 prosenttia työvoimasta, ja siksi tämä on merkityksellistä, että jos tässä pienessä yrityksessä, jossa on kaksi henkilöä töissä, toinen kieltäytyy töistä tai jostain muusta syystä ei selviydy tehtävistään, niin se on työvoimasta 50 prosenttia, ja tässä 200 henkilöä työllistävässä yrityksessä sehän käytännössä tarkoittaisi, että näistä 200 työntekijästä 100 olisi henkilöitä, jotka eivät suoriudu tehtävistään. Näin ajatellen tämä yrityksen koko on mielekästä kyllä mieltää.

Tätä esitystä tarvitaan nimenomaan siihen, että pyritään parantamaan työllisyyttä. Miten se sitten jatkossa käy, se jää oikeuskäytännön varaan. Minä saan paljon palautetta yrityksiltä ja nimenomaan tässä viime aikoina, viimeisen kuukauden aikana näistä irtisanomisasioista. Toissapäivänä sain tällaisen viestin, joka ei suoraan tähän liity mutta kertoo ehkä tästä oikeuskäytännöstä: Työntekijä on pienessä yrityksessä tehnyt kahdeksan vuotta aamuvuorossa. Sitten tämän yrityksen tilauskanta on kasvanut, ja hänet on tarvinnut sitten siirtää kahteen vuoroon, niin että hän olisi vuoroviikoin aamuvuorossa ja iltavuorossa.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Työntekijä on kieltäytynyt iltavuoron tekemisestä ja irtisanonut itse itsensä. Tämän jälkeen hän on mennyt toiselle työnantajalle töihin ja riitauttanut tämän työsuhteen, ja lopputulmana oli, että oikeus tuomitsi työnantajan maksamaan tälle työntekijälle, joka irtisanoi itsensä ja meni toiselle työnantajalle, kymmenen kuukauden palkan. En mene näihin yksityiskohtiin, enkä tiedäkään niitä, enkä ole juristi, mutta hiukan kohtuuttomalta tämä kuitenkin kuulosti.

18.09 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä edelleen jankkaan ministerille samoista asioista kuin edellisessäkin puheenvuorossa, e li ihan kaikkiin kysymyksiin en saanut silloin vastausta ja lisäksi en millään ymmärrä, miksi laaditaan sellaista lainsäädäntöä, josta tiedetään, että tulkinta tehdään vuosien kuluttua oikeudessa. Eikö tämä lisää epävarmuutta työmarkkinoilla pitkäksi aikaa? Tämä ei kyllä minun mielestäni ole kenenkään etu. Ja eikö sitten toisaalta ole riskinä, että muutenkin työllistettyjä oikeusistuimia työllistetään nyt sitten lisää?

En ymmärtänyt, mitä ministeri tarkoitti sanoessaan, että nyt yrityksen koko huomiodaan ”painavammin” kuin nykyisin. Siis miten? Mitä eroa nykyiseen käytäntöön verrattuna tulee?

Arvoisa puhemies! Minä itse uskon näyttöön perustuvaan päätöksentekoon, ja käsittääkseni sen takia asiantuntijalausuntoja myös pyydetään tutkijoilta ja haetaan sitä tutkimusnäyttöä päätöksenteon perustaksi. Perustelut vastustaa tätä lakiesitystä löytyvät kyllä minun mielestäni suoraan hallituksen itse pyytämistä vaikutusten arvioinneista, joita ovat myöskin sitten tutkijakoulutuksen saaneet ihmiset tehneet. Minun on pakko ihmetellä sitä asiaa, miksi yleensä vaikutusten arviointeja pyydetään, jos niillä ei ole sitten merkitystä.

18.11 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kaikki olemme varmasti tyytyväisiä siihen, että meillä on työmarkkinoilla rauha tällä hetkellä, ja tilanne on siinä mielessä lauennut, mutta sitä ei olisi koskaan syntynytkään, jos lakeja olisi valmisteltu kolmikantaisesti yhdessä — niin tähän kriisiin, joka tässä taustalla on ollut, ei olisi jouduttu.

Jos me katsomme vaikkapa OECD-vertailuja, joihin itse olen tottunut luottamaan suhteellisen perusteellisesti ja ikään kuin oikeaan osunein kriteerein tehtyinä, niin ne kertovat, että uusimman vertailun mukaan Suomen irtisanomissuoja on EU-maiden keskitason alapuolella. Vuoden 2013 perusteella kollektiivisen irtisanomisen suoja on Suomessa Euroopan maiden alhaisimpia, henkilöperusteinen irtisanomissuoja on Suomessa suurin piirtein eurooppalaista keskitasoa. Ei siis korkea tasoa, niin kuin tässä salissa muutamissa puheenvuorossa on aikaisemmin sanottu.

Nämä hallituksen esitykset, siis jotka hallitus on itse saanut tilata niiltä tahoilta, joihin uskoo ja luottaa, kertovat, että irtisanomiskynnyksen helpottaminen tai ylipäättään pienissä yrityksissä irtisanomisen helpottaminen ei välttämättä paranna työllisyyttä ja että sen työllisyysvaikutukset ovat hyvin epävarmoja. Itse uskon siihen analyysiin, joka noissa aikaisemmissa versioissa oli, että kun irtisanomista helpotetaan, niin se saattaa nostaa yrityksen tuottavuutta, jos ihmiset kiertävät ikään kuin itsellensä siihen kaikkein sopivimpaan työhön tätä kautta. Mutta ikävä kyllä tässä kierroksessa, kun me elämme epävarmassa maailmassa, käy myös niin, että ne ihmiset, joiden on kaikkein vaikein työllistyä, tipahtavat tässä ketjussa kokonaan, ja saattaa olla niin, että me tahtomattamme myös lisäämme sitä rakennetyöttömyyttä, joka Suomessa on hyvin suuri ongelma. Tämän kierron toisena ongel-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

mapuolena on se, että yritysten halukkuus kouluttaa työntekijöitä voi ohentua, jos ajatellaan, että meillä kierretään paljon.

Olen itse käynyt yrittäjien kanssa sitä keskustelua, että kannattaako työntekijään panostaa vai ei. Yksi yrittäjä sanoi, että ei kannata kouluttaa alalla, jossa on paljon työpaikkoja, että ei kannata kouluttaa, koska jos se minun kouluttamiseni jälkeen lähtee pois. No, toinen yrittäjä totesi siihen, että entäpä, jos se ei lähde ja sinä et kouluta. Tällöin itse asiassa se, että me teemme osaavasti asioita, me organisoimme työn fiksusti, on parempi tapa lisätä tuottavuutta kuin tällainen ihmisten pyrittäminen helpomman irtisanomiskynnyksen kautta ikään kuin sille parhaalle mahdolliselle paikallensa.

Me tiedämme ja kaikki isot tutkimukset ja hallituksen omatkin arviot osoittavat sen, että työllisyyden vahvistumisen suurin riski on se, että meillä ei ole sellaista osaamista, jota työmarkkinoilla tarvitaan, ja tämä näkyy jo nyt kohtaanto-ongelmina. Kaikki kohtaanto ei johdu osaamisesta, mutta siitä huolimatta se on iso riski, ja sen vuoksi olisi parempi pyrkiä nostamaan työllisyyttä sitä kautta, että meillä olisi ammatillista työvoimapolitiittista koulutusta enemmän, meillä olisi erilaista muuntokoulutusta enemmän ja meillä olisi kohdenne-tumpaa koulutusta enemmän, jotta osaamista olisi yritysten tarpeisiin.

No, sitten jos ajatellaan, mikä on tämän lain varmuus tai tuoko se varmuutta vai epävarmuutta, niin tässä keskustelussa on useampi hallituspuolueen edustajakin sanonut, että sitten oikeuskäytännön kautta näemme, mihin tämä johtaa ja millainen tulkinta syntyy. Eikö kuitenkin yrityksissä suurin riski ole se, että lähdetään oikeudenkäynteihin sillä tavalla tai lähdetään sen vuoksi, että ei oikeastaan tiedetä, mikä se oikea, laillinen tapa toimia on? Tämän vuoksi meidän ei pitäisi säätää sellaista lainsäädäntöä, josta me ajatteleme jo täällä säätäessämme, että katsotaan sitten tuomioistuimen kautta, mitä tämä laki tarkoittaa, vaan meillä pitäisi olla sellaiset vaikuttavuusarviot käytössämme, jotta me voimme niihin uskoa, ja sellaiset selvitykset, jotka kertovat, mitä siitä laista seuraa, jotta me voisimme rehellisesti lakeja säätää.

Euroopan unionia me olemme usein moittineet siitä, että siellä tehdään kompromisseja, joidenka seurauksena itse asiassa päättäntävalta annetaan tuomioistuimille. Taitaa olla niin, että hallitus on siirtynyt lainvalmistelussa uudelle tasolle. Vaikuttavuusarviot tehdään yhteen esitykseen, jonka tavoitteita ne eivät tue. Sitten nämä vaikuttavuusarviot siirretään toiseen esitykseen, ja väittävät, että ne tukevat sitä esitystä. Mutta eihän se niin mene. Kyllä ne esitykset pitäisi aina omanansa arvioida.

Olen samaa meiltä siitä, niin kuin tuossa aikaisemminkin sanoin, että tämä laki työllistää lähinnä työoikeusjuristeja. Se voi tuoda myös isoja riskejä pienille yrityksille, joille nyt syntyy ikään kuin se kuva, että henkilökohtaisesti saisi irtisanoa paljon, paljon helpommin kuin nykyisin perusteella. Mutta niin kuin ministerikin sanoi, ne kirjaukset, mitä siellä on tehty, on tehty hyvin pieniksi, jolloin itse asiassa se, mitä meillä nykyllaissa on, kirjoitetaan tähän uudelleen, tietyllä tavalla, ja toivotaan, että maailma muuttuisi sen jälkeen jotenkin helpommaksi.

Moni teistä luki varmaan joku aika sitten lehdestä uutisen, jossa työntekijä oli irtisanottu sen vuoksi, että hän piti Roosa nauhaa rintapielessänsä. Tuo irtisanominen on mitä todennäköisimmin laillinen. Siinä oli kyse siitä, että työnantajalla oli vaatetusvelvollisuus ja työntekijä rikkoi sitä. Näin helpolla meillä voi päästä työntekijästä eroon silloin, kun osaa prosessin, ja sen vuoksi olen taipuvainen uskomaan tuohon puheenjohtaja Rinteen esittämään malliin siitä, että meillä olisi enemmän neuvontaa siihen, miten toimia laillisesti silloin, kun työntekijän kanssa tulee hankaluuksia, etsiä niitä keinoja, joilla kriisitilannetta

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

voi ratkaista tai sitten etsiä sitä keinoa, jolla laillisesti voi irtisanomisprosessin hoitaa. En jaksa uskoa, että ne yritykset, jotka vastaavat nyt, että palkkaisin, jos irtisanomiskynnys olisi helpompi, tuntevat varsin hyvin meidän irtisanomiskynnystä tai nykyistä lainsäädäntöä, koska harvalla pienellä yrityksellä on ollut siihen varaa perehtyä. Tiedän sen siitä, että itse muistan, kun aikanaan kysyttiin, mikä työvoimapolitiittinen keino olisi yrityksille paras, jotta he palkkaisivat pidempäänkin työttömänä olleita ihmisiä, niin vastaus oli [Puhemies koputtaa] silloin, että palkkatuki, ja juuri sellainen palkkatuki, jota yritykset halusivat, oli olemassa. Me saatamme olla tässä vähän samanlaisen tilanteen edessä, että ne ongelmat, jotka nousevat esiin, ikään kuin paisuvat julkisuudessa. Osa niistä on aivan totta, ja niihin pitää puuttua, mutta toisaalta myös mielikuvat luovat väärää viestiä siitä, minkälainen meidän työelämlainsäädäntömme on. Sen vuoksi toivoisin, että tuota neuvontaa olisi enemmän tarjolla.

18.18 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström omassa puheenvuorosaan äsken tunnustikin, että tämä esitys todella on kiistanalainen eikä tiedä, mitä tapahtuu tulevaisuudessa, muuta kuin sen, että juristit saavat töitä. Samalla ministeri myös totesi, että hän ei tiedä, aiheuttaako tämä sen, että pienissä yrityksissä henkilöstöä irtisanotaan sen takia, että tulee ikää eikä kykene enää siihen vauhtiin kuin se nuori kiinalaistytty, joka sitten paiskii siinä vieressä hommia. Elikkä tähän on sitä, että hallitus haluaa, että saataavuusharkinta poistettaisiin ja pistetään sitten pihalle omat henkilöt, oma väestö, pienistä yrityksistä.

On kyllä aika ikävää, kun ajattelee, miten meillä se vanheneva työväestö tulee sitten työllistymään. No eihän se tule. Me tiedämme, kuinka paljon heitä on työttömänä tälläkin hetkellä, ja nyt aiotaan sitten helpottaa sitä. Vaikka puhutaan, että ”oleellisesti”, niin missään ei kerrota, mikä on oleellisesti. Mihin sitä verrataan? Kyllähän tässä varmaan tulee niitä ylilyöntejä, ja sitten aletaan irtisanomaan, kun pikkasenkin työteho heikkenee.

No, sitten tästä karenssista vielä haluan sanoa tämän, että ainahan ei ole niin, että työntekijässä on vika, vaan voi olla työnantajassakin vika. Mutta se työntekijä ei voi lähteä toista pois, kun hänelle tulisi nyt se 90 päivän karenssi. Kyllähän se voi vaikuttaa sen työntekijän motivaatioon, jos hän odottelee, koska hänet irtisanotaan. Silloin ei ole kummallekaan hyvä, että pidetään pakolla. Kyllä mielestäni siinä, jos työntekijä haluaa vaihtaa työpaikkaa ja lähteä, niin että hän pystyy etsimään työpaikan, pitäisi olla pienempi karenssi, eikä niin, että hän on huonolla motivaatiolla siellä ja voi olla huonon työnantajan, esimiehen, alaisuudessa. Voi tulla sairauslomia, kaikkia, mutta kun on se pitkä karenssi uhkana, niin ei pysty lähtemään sieltä pois. Kyllä minun mielestäni tähänkin pitäisi kiinnittää huomiota, kun me tiedämme, kuinka moni jää masennuksen tai työuupumuksen takia sitten sairauslomille. Mutta se voi johtua siitä työnantajastakin, se pitää ottaa myös sitten huomioon.

No sitten tässä lakiesityksessä sanotaan, että se saa työnantajan työllistämään, uskaltamaan työllistää. Mutta minä kuulen sitä, että toisissa yrityksissä työnantaja ei saa sitä työvoimaa, toiset saavat ja toiset eivät. Voi olla joissain yrityksissä, pienemmissä yrityksissä, se vika, että työntekijä ei halua mennä sinne pieneen yritykseen, kun hän voi olla siinä pienemmässä silmätikkuna. Isommassa yhteisössä menee vähän sinne isompaan, mutta siinä pienemmässä on helposti silmätikkuna ja häntä pompotetaan helpommin, ja tällähen sitten aiheutetaan, että hän lähtee [Puhemies koputtaa] sieltä helpommin.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

18.21 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Kaj Turuselle huomauttaisin siitä, että kun hän vähän moitti tänne vasemmalle päin siitä, että ollaan enempi työntekijän puolella sillä tavalla, että vain odotetaan, että työntekijät pärjäävät, niin totta kai me näin teemme.

Mutta olen itsekin ollut jossain vaiheessa liiton palkkarenkinä ja päässyt siihen tilanteeseen, missä pienyrittäjä on tiukan paikan edessä ja missä näkee selvästi, että hän on oikeassa, ja kyllä se asia on hoidettu sillä tavalla, että sitten hänelle ei ole tappiota tullut ja asia on pystytty sopimaan. Tilanteet ovat semmoiset, ihan liittojen ohjeistuksessakin on se, että oikeusapua ei anneta, jos ollaan heikoilla mukana. Ja näin on aina toimittu.

Mutta sitten tähän varsinaiseen lakiasiaan, kun mietin näitä työntekijän henkilöön liittyviä irtisanomisperusteita, niin minun mielestäni tämä homma on aika ovelasti kirjoitettu. Nyt tästä ei saa selvää, onko se purku vai irtisanominen. Ja jäin miettimään sitä, jos tämä on pelkkä irtisanomisperuste, niin silloinhan tavallaan ne purkuperusteet, jotka ovat aikaisemmin olleet, saattavat muuttua sitten irtisanomisperusteiksi sen jälkeen.

Sitten toinen puoli, mikä tässä tulee, jos se käytännössä tulee, jahka niitä oikeuspäätöksiä saadaan aikaan jossakin vaiheessa, on se, että jos tässä käy sillä tavalla, että tämä luotamuspuola on sitä, että työnantaja kokee, hänellä on tunne siitä, että minä en luota tuohon kaveriin yhtään ja lähtee se irtisanomisprosessi käyntiin ja irtisanotaan, niin silloin kyllä katson, että työttömyysturvaetuuden karenssiaika on liian pitkä ja että sen olisi pitänyt olla nolla päivää siihen mennessä, kerran tämä on tällainen epämääräinen irtisanomisperuste.

18.24 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Tähän, mihin Semi nyt viittasi, niin koulutus sinällään on pienyrittäjille hyvä ja se, että hallitsee nämä irtisanomisriitatilanteet paremmin, mutta eihän se millään tavalla ratkaise. Minä en näe sitä, että tietovajetta edes olisi kovin merkittävässä määrin, mutta hallituksen esityksen motiivina on kuitenkin alentaa työllistämiskynnystä ja parantaa sitä kautta työllisyyttä. Tämä koulutus ei ratkaise millään tavalla tätä olennaista asiaa, mihin pyritään. Se, että irtisanomisriitatilanteisiin koulutusta järjestettäisiin yrityksille, ei kyllä tätä työllistämishommaa kuitenkaan lisää.

Näistä oikeuskäytännöistä, että mikä meillä on tällä hetkellä oikeuskäytäntö, niin sen kokee näissä irtisanomisriitatilanteissa hyvin laajalti moni yrittäjä epäoikeudenmukaiseksi. Tällä esityksellä nyt ei pyritä vaikuttamaan, eikä pidäkään tietysti vaikuttaa, oikeuslaitoksen oikeuskäytäntöön kokonaisuutena, mutta tässä nyt pyritään ainakin näitten pienten yritysten osalta sillä tavalla muuttamaan lainsäädäntöä. Pitää muistaa, että me laadimme vain lakia ja oikeus sitten itsenäisesti päättää siitä, mikä on sen uuden lain mukainen tuleva oikeuskäytäntö. Nämä roolit kyllä pitää hyvin muistaa.

Ihmeellistähän se olisikin, jos me täällä nyt vaadittaisiin tietynlaista oikeuskäytäntöä. Me vain teemme lakeja, ja pakkohan meidän on jäädä tässä vähän sitten odottamaan, että miten tämä toimii. Mutta toivotaan, että tämä toimii juuri sillä tavalla, kun on ajateltu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Arvoiset edustajat, myöntäisin nyt puheenvuoron vielä täällä pyydetysti edustaja Filatoville, hänen jälkeensä ministerille, ja mikäli sitten vielä halutaan käyttää puheenvuoroja, niin sitten ministerin puheenvuoron jälkeen vielä siihen toki mahdollisuus on olemassa.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

18.26 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Kyllä minulla on se käsitys, että me pyrimme säätämään sellaisia lakeja, että sitten kun niitä tuomioistuimissa toimeen pannaan, niin niistä on se seuraus, johon me olemme täällä pyrkineet. Ja sen vuoksi minusta on ollut aika kummallista se puhe, että ikään kuin heittäydytään sinne, että katsotaan sitten, mitä tuomioistuin tulevaisuudessa päättää, niin kuin se olisi hyve. Hyve on se, että me teemme selkeitä lakeja ja tiedämme, mitä niistä seuraa, mutta tämä ei, ikävä kyllä, ole niin selkeä laki, että me tietäisimme, mitä siitä seuraa.

Sen vuoksi pyysin puheenvuoron, että kun täällä toivottiin, että me valiokunnassa käsitelisinme tämän perusteellisesti ja nimenomaan käsittelisinme näitä vaikuttavuusarvioita ja tekisinme kunnon vaikuttavuusarvion, niin ikävä kyllä on tässä sanottava, että sellaiseen me emme varmaan kovin pitkälle pysty, koska tämä on budjettilaki ja vaikka tämä on niin merkittävä laki ja aika epäselväkin laki, vaikka muutoksia on vähän, niin meillä on aikaa pari viikkoa tämän kanssa askarrella, että siinä ei hirvittävän syvällisiä vaikuttavuusarvioita tehdä. Toivoisin, että nämä työt tehtäisiin siellä hallituksen pöydän ääressä siihen kyseiseen lakiin, mikä tänne tuodaan, eikä niin, että täysin toisenlaisesta laista siirretään vaikuttavuusarviot toiseen sisältöön.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, josko pari minuuttia voisi riittää?

18.28 Työministeri Jari Lindström: Kiitos, herra puhemies, kyllä pari minuuttia varmaan riittää. — Kiitos keskustelusta. Vaikea asia. Me tosiaan tilasimme selvityksen irtisanomiskynnyksen alentamisen työllistämisaikutuksista, ja tällaisen teoreettisen kirjallisuuden ja niin sanotusti empiiristen tutkimusten valossa tätä tehtiin. Tähän liittyy aina epävarmuuksia, eivätkä epävarmuudet tietenkään tarkoita sitä, etteikö muutoksilla olisi myönteisiäkin vaikutuksia. Meillä on tutkimustietoa irtisanomiskynnyksen madaltamisesta, mutta nimenomaan pienistä yrityksistä semmoista ei ole saatavilla, vaikka sitä kuinka etsittiin. No, kuitenkin on perusteltua olettaa, että näillä muutoksilla olisi kannustava vaikutus työllistämiseen, sen takia että se viesti yrittäjäkentältä on ollut niin vahva, että jos tällaisista tulee, niin todennäköisesti se rohkaisisi heitä työllistämään enemmän.

Täällä muun muassa edustaja Filatov kritisoi tätä, että tällä on vaikutusta työmarkkinoiden kohtaantoon ja siihen dynamiikkaan, eli vaihtuisi sitä porukkaa nykyistä nopeammin. Me olemme kuitenkin, että tällaisista olisi. Ne työpaikat täyttyisivät paremmin tehtäviin soveltuvalla henkilöstöllä, ja tämä loisi myös kannusteita sen oman työvoiman käytölle ja toistaiseksi voimassa olevien työsopimusten tekemiselle.

Sitä on tutkittu tietenkin, minkälainen irtisanomissuoja Suomessa on noin kansainvälisesti verraten. Siihenkin edustaja Filatov toi oman näkemyksensä. Minun saamieni tietojen mukaan Suomen yksilöperusteinen irtisanomissuoja on esimerkiksi OECD-vertailussa keskeisten kilpailijamaiden tasolla, mutta oikeuskäytäntö on kehittynyt siihen suuntaan, että osa yrityksistä kokee sen irtisanomiskynnyksen olevan liian korkea, kuten edustaja Turunen äsken mainiosti sanoi. On säädetty siis laki, sitten on ollut oikeuskäytäntö, ja jotkut yritykset kokevat, että tämä on liian tiukka. Sen takia me haluamme muuttaa tätä yhtä kohtaa, että yrityksen pieni koko otettaisiin tulevaisuudessa kokonaisharkinnassa paremmin huomioon.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Filatov. Meidän aikaikkunamme onkin täyttymässä.

18.30 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti. Se, mitä viittasin näihin vertailuihin irtisanomissuojan tiukkuudesta tai ohuudesta suhteessa muihin, oli suoraan hallituksen ensimmäisen luonnoksen vaikuttavuusosioista ja vertailuosioista. Halusin vain korjata sen, että en minä vastusta sitä, että työmarkkinoilla on dynamiikkaa. Siinä ehkä ministeri ymmärsi väärin. Halusin pohtia sitä siitä näkökulmasta, että se kyllä lisää tuottavuutta mutta sitä tuottavuutta voitaisiin osaamista parantamalla lisätä ehkä helpommin keinoin, ja siihen nopeaan kiertoon liittyy myös se riski, että ne ihmiset, jotka ovat kaikkein vaikeimmin työllistyviä, tipahtavat kokonaan ja jäävät sitten työttömyyteen eivätkä sieltä ollenkaan työllisty. Tämä on se riski, mikä tähän ajatteluun mielestäni myös sisältyy.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä edustaja Myllykoskelle puheenvuoron.

18.31 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Jäin vähän kaipaamaan ministeriltä vastausta siihen, vaikuttaako tämä laittomien irtisanomisten korvauskäytäntöihin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä edustaja Semille puheenvuoron, mutta, arvoisat edustajat, kiinnitän huomiota siihen, että tämän asian käsittelyyn varattu aikalmiitti on jo päättynyt.

18.31 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Kiitos todella paljon. — Jäi vielä häiritsemään tämä tilanne, kun nykyisin työsuhteen purun ehtona oleva luottamuspuola tarkoittaa jotakin konkreettista tekemistä, jos on näyttöön perustuva syy ja seuraus, niin voiko sitten tämä uudessa laissa oleva peruste olla sensorttinen, että se on vain työnantajan mielipiteestä riipuva.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosi-aali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräiksi siihen liit-tyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 221/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokun- taan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan ai- kataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Keskustelu

18.32 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies! Kun yritys tekee konkurssin, tarkoittaa se monta kertaa myös henkilökohtaista velkavankeutta. Tämä saattaa kestää jopa 30 vuotta tai viedä ihmisen jopa ikuiseen perintäkierteeseen. Moni yhteiskunnasta lähes täysin syrjäytynyt 90-luvun laman aikana konkurssin tehnyt yrittäjä tai heidän asioitaan ajavat järjestöjen edustajat ovat olleet minuun yhteydessä. Työllistyminen, uuden yrityksen perustaminen, asunnon tai jopa puhelinliittymän hankkiminen olikin mahdotonta.

Asia koskee yllättävän monia. Vuonna 2006 toimintansa lopetti 25 000 yritystä. Näistä eivät tietystikään kaikki menneet konkurssiin. 30 prosenttia nykyään perustettavista startupeista ei ole olemassa enää viiden vuoden päästä. Konkurssin vaikeasti purettava velka taakka huonontaa ihmisen elämänlaadun lisäksi myös yhteiskunnan toimintaa. Lakimuuoksen olisi pitänyt tukea näitä yrittäjiä ja työntekijöitä. Nyt kun olen lukenut lakiesitystä läpi, niin siinä on tietysti hyviä asioita, se selkeyttää konkurssimenettelyä ja ottaa huomioon ympäristövaikutukset, mutta ihmisten pelastamista tämä ei koske ollenkaan, ja sitä todella ihmettelen.

18.34 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi muun muassa konkurssilakia. Sanoisinpa, että jo on aikakin. Edellinen laki tuli voimaan syyskuussa 2004. Noin 14 vuoden voimassaolon myötä on tullut selväksi, että lakia on muutettava.

Esityksen myötä konkurssimenettely yksinkertaistuu ja nopeutuu. Konkurssimenettelyn velkaselvittelyä yksinkertaistetaan keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta. Konkurssimenettelyyn liittyvää määräaikaissääntelyä ja mahdollisuuksia sen noudattamisen valvontaan tehostetaan menettelyn nopeuttamiseksi. Muutokset koskevat pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista, raukeamisesityksen toimitamista, valvontapäivän määrittämistä ja jakoluetteloehdotuksen valmistumista. Pesänhoitajalle asetettaisiin velvollisuus ottaa tietyissä tilanteissa selvät saatavat oma-aloitteisesti huomioon ilman valvontaa.

Epäselvän oikeustilan selkeyttämiseksi konkurssilakiin otetaan säännökset julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Säännöksistä ilmenee jatkossa, miltä osin konkurssipesällä on mahdollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei ole. Yhteisenä tekijänä vastuun synnyttävälle perusteluille olisi niin sanottu vaaraelementti. Mikäli viranomainen joutuisi huolehtimaan konkurssipesän vastuista, konkurssipesä vastaisi kustannuksista siltä osin kuin toimet on toteutettu konkurssin alkamisen jälkeen. Jos taas konkurssipesän toteuttamat toimenpiteet ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen, konkurssipesällä olisi oikeus saada kustannuksista korvaus panttiomaisuuden myyntihinnasta. Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuut ovat jatkossa edellä mainittua laajemmat vastaten lähtökohtaisesti normaaleja toimijan vastuita.

Nämä konkurssiasiat, arvoisa puhemies, ovat erittäin monimutkaisia, mutta uskon, että tällä hallituksen esityksellä saamme näitä asioita vietyä huomattavasti eteenpäin ja selvemmäksi. Toivon, että tämä laki tulee voimaan mahdollisimman pian.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain, pakkokeinolain ja rikoslain 6 luvun 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.36 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin lisätään säännökset, joiden nojalla Rikosseuraamuslaitos voi puuttua miehittämättömien kulkuneuvon liikkumiseen vankilan alueella tai sen yläpuolella. Jatkossa lennokkien ynnä muiden kauko-ohjattavien härpäkkeiden kulkuun vaikutetaan häiritsemällä niiden käyttämää radiosignaalia. Erilaisten miehittämättömien kulkuneuvojen, erityisesti lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten, käyttö on jatkuvasti lisääntynyt viime vuosina. Tämä muodostaa uuden turvallisuusuhan vankiloille, koska tällaisten laitteiden avulla on mahdollista kuljettaa vankilaan luvattomia esineitä ja aineita. Muutamissa vankiloissa on jo tehty havaintoja tällaisesta toiminnasta. Laitteiden yleistyessä ja halvennuessa myös niiden käyttö vankilaturvallisuutta vaarantaviin tarkoituksiin voi lisääntyä.

Teknisten laitteiden hankinta maksaa, ja niiden käyttö edellyttää tietenkin niiden käyttöön liittyvän koulutuksen järjestämistä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille. Koulutuksen kustannus riippuu tietenkin hankittavien laitteiden määrästä ja laadusta, mutta se on joka tapauksessa selvästi laitteiden hankintakustannusta pienempi, turvallisuushyödyistä puhumattakaan. Tällä hetkellä Rikosseuraamuslaitokselle ei ole säädetty yksiselitteistä toimivaltaa puuttua miehittämättömien kulkuneuvojen liikkumiseen vankilan alueella tai sen yläpuolella. Esitys parantaa mielestäni oleellisesti Risen valmiuksia ja kykyä huolehtia vankilaturvallisuudesta, joten ei tätä esitystä voi vastustaa.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi esityksessä vankeuslain ja tutkintavankeuslain sitomista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehillä olisi toimivalta käyttää sylkemisen estämiseen tarkoitettua huppua tai sidettä. Onhan se aika erikoista, että tällä hetkellä tällaisia välineitä ei ole ollut mahdollista käyttää. Hyvä, että jatkossa on ja niiden käytön edellytykset olisivat samat kuin sitomisen edellytykset tälläkin hetkellä.

Vangeilla on entistä enemmän erilaisia syljen välityksellä tarttuvia tauteja, joilta henkilökuntaa on tarpeellista suojata konfliktitilanteissa. Tilanteet ovat yleensä sellaisia, joissa vankeuslaissa säädetty sitomisen edellytykset täyttyvät, mutta pelkkä käsirautojen käyttö ei riitä rauhoittamaan vangin käytöstä, tai sitten vanki yrittää tästä huolimatta sylkeä henkilökunnan päälle. Tilanteisiin voi liittyä myös vankien psyykkisiä ongelmia. Käyttötarve olisi saamieni tietojen mukaan kuitenkin harvinaista.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Esityksen mukaan myös apulaisoikeusasiamies pitää perusteltuna ottaa käyttöön välineet, joilla sylkeminen virkamiesten tai muiden henkilöiden päälle voidaan estää. Tällaisia suojavälineitä tarvitsisi joskus myös poliisitoiminnassa. Mutta puheena ovat nyt nämä vanhilassa tapahtuvat syljeskelyt.

Tämä esitys on kaikin puolin perusteltavissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2017

Kertomus K 4/2018 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 5/2018 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 5/2018 vp.

Keskustelu

18.40 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Perustuslakivaliokunta on käsitellyt oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 2017 ja antanut siitä mietinnön.

Oikeuskanslerin kertomuksen yleisosassa esitellään oikeuskanslerin tehtävät ja toimivaltuudet, joita ovat tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuuden valvonta, viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonta sekä asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toiminnan valvonta.

Lisäksi kertomukseen sisältyy vakiintuneen käytännön mukaisesti oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot. Oikeuskansleri Pöysti käsittelee puheenvuorossaan ennakkollisen säädösvalvonnan vahvistamista ja apulaisoikeuskansleri Puumalainen puolestaan tarkastustoiminnan uudelleenarviointia.

Oikeuskansleri Pöystin puheenvuoron osio, joka käsittelee valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen työnjakoa ja yhteistyön kehittämistä, on sinänsä tervetullut, koska tämä on asia, josta myös perustuslakivaliokunta on useasti huomauttanut tai jota perustuslakivaliokunta on käsitellyt. Perustuslain mukaan Suomessa on kaksi ylintä laillisuusvalvojaa: eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri. Perustuslakivaliokunta on erityisesti oikeuskanslerin vuosien 2014, 2015 ja 2016 kertomusten yhteydessä sekä oikeusasiamiehen vuosien 2014, 2015, 2016 ja 2017 yhteydessä käsitellyt tätä ylimpien laillisuusvalvojien välistä työnjakoa.

Sen lisäksi perustuslakivaliokunta on käsitellessään valtioneuvoston ihmisoikeusselontekoa ottanut siinä yhteydessä esille perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja valvontaan liittyvien toimijoiden yhteistyötä ja työnjakoa. Perustuslakivaliokunta pitääkin erittäin tärkeänä, että eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin työnjakoa ja yhteistyön kehittämisen mahdollisuuksia selvitetään. Sen vuoksi valiokunta on tyytyväise-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

nä huomannut, että oikeusministeriössä on asetettu työryhmä selvittämään ja arvioimaan eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävien jakoa. Valiokunta on todennut, ja toteaa uudelleen, että laillisuusvalvonnan eri osa-alueilla on pitkät perinteet ja näitä tulee luonnollisesti kunnioittaa. Samalla kuitenkin laillisuusvalvonnan tulee elää ajassa, ja sen kehittämistä tulee ilman ennakkoluuloja harkita. Ja nyt kun tämä oikeusministeriön työryhmä on asetettu, niin varmasti luottavaisena voidaan todeta, että näin tulee myös tapahtumaan.

Toinen asia, jonka oikeuskansleri Pöysti omassa kertomuksessaan otti esille, on ennakkollinen säädösvalvonta, sen sisällöt ja tavoitteet. Oikeuskanslerin laillisuusvalvontatehtävää koskevat perustuslain säännökset ovat oikeuskanslerin ennakkollisen säädösvalvonnan oikeudellinen perusta. Valvonnan tarkemmat, pitkälti käytäntöön perustuvat muodot ovat Oikeuskanslerinvirastossa aktiivisen kehittämisen kohteena, ja tämä, miten se tuli esille, oli, totta kai, erittäin mieluisaa havaita myös perustuslakivaliokunnan kuulemisissa.

Tässä kertomuksessa oikeuskansleri kehottaa puheenvuorossaan ministeriöitä pyytämään lausunnon perus- ja ihmisoikeuksien kannalta tai oikeusvaltion ja hyvän hallinnon toteuttamisen kannalta merkittävistä säädöshankkeista. Samoin lausuntoa kannustetaan pyytämään säädöshankkeissa, jotka ovat merkittäviä lainsäädännön ja lain soveltamisen johdonmukaisuuden kannalta. Lisäksi oikeuskanslerin konsultoiva ja opastava rooli edellyttää aikaisempaa enemmän valmistelevan ministeriön aloitteellisuutta tai vastaavasti Oikeuskanslerinviraston oma-aloitteeseen seurantaan perustavaa aktiivisuutta.

Myös perustuslakivaliokunta on useaan otteeseen todennut, että hyvän lainvalmistelun periaatteet ovat tärkeitä, ja sen vuoksi tätä on verrattain usein käsitelty. Perustuslakivaliokunta on korostanut erityisesti sitä, että lainvalmisteluprosessissa avainasemassa perustuslaillisten näkökohtien huomioon ottamisessa ovat asianomaiset ministeriöt. Valmisteluvaiheessa tapahtuvien puutteiden ja virheiden korjaaminen prosessin myöhemmässä vaiheessa saattaa olla vaikeaa, ja kuten useasti olemme huomanneet, myös on hyvin vaikeaa. Perustuslakivaliokunnan mielestä ministeriöiden on huolehdittava, että niissä on riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa, myös sellaista henkilökuntaa, joka tunnistaa perustuslakikysymykset.

Perustuslakivaliokunta on siis korostanut erityisesti ammattitaitoisten lainvalmistelijoiden merkitystä onnistuneen säädösvalmistelun toteuttamisessa, ja uudelleen perustuslakivaliokunta toistaa, että on tärkeää, että ministeriöt kiinnittävät erityistä huomiota kokoneiden lainvalmistelijoiden riittävyyteen. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että kun oikeuskansleri ennakkollisessa säädösvalvonnassa antaa lausuntoja ja ilmaisee käsityksiään, niin nämä huomiot on asianmukaisesti myös otettava huomioon lainsäädännön valmistelussa. Perustuslakivaliokunta pitääkin kertomuksen mukaista ennakkollisen säädösvalvonnan muotojen ja valvonnan merkityksen kehittämistä hyvän lainvalmistelun periaatteiden näkökulmasta tärkeänä ja perusteltuna. Perustuslakivaliokunta painottaa edelleen kehittämisen ja erityisesti myös tämän valvonnan vaikuttavuuden merkitystä.

Sitten uutena asiana valiokunta on käsitellyt erikseen lyhyesti oikeuskanslerin tehtäväkenttää, johon kuuluu asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toiminnan valvonta. Oikeuskansleri on tehnyt kertomusvuonna 2016 ehdotuksen luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain muuttamiseksi muun muassa luvanhakijoiden kelpoisuutta ja oikeuskanslerin muutoksenhakuoikeutta koskevilta osin. Sen jälkeen, kun Helsingin hovioikeus on katsonut päätöksessään vuonna 2017, että lupalakimiehille säädetyn tietojenanto- ja selvitysvelvollisuuden rikkominen ei voi

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

johtaa kurinpidolliseen seuraamukseen Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivassa valvontalautakunnassa, apulaisoikeuskanslerin sijainen on vuonna 2017 täydentänyt tätä äsken mainittua oikeuskanslerin aloitetta.

Se, miksi perustuslakivaliokunta tämän yksittäisen asian haluaa nostaa esille, johtuu siitä, että kysymykset oikeudellisen avun saamisesta ja laadusta sekä toiminnan valvonnasta ovat merkityksellisiä perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitetun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeiden turvaamisen kannalta. Sen vuoksi perustuslakivaliokunta pitää merkittävänä näitä huomioita, joita oikeuskansleri ja apulaisoikeuskanslerin sijainen ovat vuosina 2016 ja 2017 tehneet. Toivottavasti, kun asiat ovat painokkaasti olleet esillä, asialle myös tapahtuu tarvittavat toimenpiteet.

Lyhyesti vielä tilastotietoa. Kertomusvuoden aikana Oikeuskanslerinvirastoon saapui 2 346 kanteluasiata ja muita asioita tuli vireille 823. Asioita ratkaistiin 3 232 kappaletta, ja valiokunta pitää hyvänä sitä, että näin ripeästi ja aktiivisesti on toimittu. Erikseen perustuslakivaliokunta ei ole arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja.

Valiokunnan päätösehdotus on, että kannanottona todetaan, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

18.50 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa ja sen arvoisaa puheenjohtajaa edustaja Lapintietä kertomuksesta antamastaan mietinnöstä ja näistä kommentteista ja huomioista. Ne ovat merkittäviä asioita, ja perustuslakivaliokunta on poikkeuksellisen ankaran lainsäädäntöyöpaineen alla löytänyt ajan ja hetken nostaa esille näitä laajempia kysymyksiä.

Tässä yhteydessä vastaan lähinnä kolmeen kohtaan lyhyesti.

Ensimmäinen asia on oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänjakoa. Saan itse olla mukana oikeusministeriön työryhmässä yhdessä oikeusasiamies Petri Jääskeläisen kanssa, ja on ollut ilo myöskin todeta se, että työ on ripeästi käynnistynyt ja oman ymmärryksen mukaan täysin perustuslakivaliokunnan useasti toistaman kannan ja nyt käsittelyssä olevan mietinnön mukaisella otteella. Eli olemme hyvässä yhteistyössä hake-massa ratkaisuja, jotka toteuttavat vaikuttavaa, ajassa elävää ja nimenomaan kansalaisten näkökulmasta, ei byrokratian vaan kansalaisten näkökulmasta, tulevaisuuteen katsovaa laillisuusvalvontaa. Toki perinne on arvokas ja sitä kunnioitetaan, ja myöskin oikeuskansleri on vanha instituutio, mutta ajatus on kehittää sitä aktiivisesti ja nimenomaan ihmisten tämän päivän ja tulevaisuuden tarpeista katsoen.

Näyttää nyt tässä alustavassa analyysissä myöskin siltä, että kummallakin laillisuusvalvo-jalla on niin perustuslaista johtuvat kuin käytännössä perustuslakivaliokunnan myötä-vaikutuksella säädetyssä lainsäädännössä muodostuneet erikoistumisen ja suuntautumisen alueet — oikeuskanslerilla muun muassa tässä puheenvuorossakin mainitut tuomioistui-miin kohdistuva valvonta ja asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneitten oi-keudenkäyntiavustajien valvonta. Uskoisin, että tämä työ etenee ja päästään järjestelmään, joka on selkeä ja jossa molemmat laillisuusvalvojat täydentävät hyvin toinen toistaan.

Toisena asiana nostan vielä lyhyesti esille vastauksena perustuslakivaliokunnan huo-miot hyvästä lainvalmistelusta ja sen toteutumisesta. Ennakollinen säädösvalvonta on yhä tärkeämpi osa oikeuskanslerin hallitusvaltaan kohdistamaa riippumatonta kontrollia, ja nyt kun valiokunnan mietintö tuli, niin me olemme ministeriöiden kansliapäälliköiden ja oi-keusministeriön kanssa tiiviissä yhteistyössä käyneet läpi muun muassa valiokunnan mie-tinnössä nostettuja seikkoja. Ministeriöitten virkamiesjohdolla on käsitykseni mukaan

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

merkittävä rooli neutraaleina, objektiivisina toimijoina eri hallituskokoonpanojen aikana huolehtia niin resursseista, osaamisesta kuin yksittäisten valmisteluhankkeitten asianmukaisesta organisoinnista ja aikatauluttamisesta.

Tässä yksi semmoinen teema, mistä on myöskin keskusteltu, on sitten se, että tarvitaan vaalikaudet ylittävää näkökulmaa ja käsitystä siitä, mitkä asiat vaativat pidemmän aikavälin valmistelua kuin vaalikausikohtaista valmistelua.

Kolmas asia, jonka valiokunta on nostanut esille, on lupajuristien valvonta. Tämä on tärkeä seikka. Asiantunteva, kohtuuhintainen ja luotettava oikeudellinen apu ja sen saatavuus on hyvin tärkeä osa sitä, että oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hyvään hallintoon voi toteutua. Suomalainenkin prosessi on nyt osin valitettavasti sellainen, että se käytännössä riippuu pitkälti avustajien toiminnasta, ja jos siinä on puutteita, niin se näkyy muiden asioiden yhteydessä, esimerkiksi meillä on havaittu ulkomaalaisasioitten käsittelyssä viimeksi. Tämänkin asia on nyt oikeusministeriössä aktiivisessa valmistelussa, ja varmasti seuraavassa eduskunnassa, jos silloinen hallitus niin päättää, siihen palataan lainsäädäntöasian yhteydessä. Sitä odotellessa mekin katsomme, mitä valvonnan valvonnan keinoin voidaan tämän asian hyväksi tehdä.

Arvoisa puhemies! Tässä lähinnä olivat vastaukset esitettyihin huomioihin.

18.55 Annika Lapintie vas: Herra puhemies! Olisin vain kiittänyt oikeuskansleri Pöystiä näistä huomioista. Erityisen tyytyväisiä, totta kai, perustuslakivaliokunnassa ollaan oltu siihen, että työnjakoa on pohdittu, koska molemmat tehtävät ovat erityisen tärkeitä, oikeus-asiameiehen ja oikeuskanslerin, niin kansalaisten osalta kuin hyvän lainvalmistelunkin osalta ja siinä mielessä, jos Oikeuskanslerinvirasto pystyy erityisesti keskittymään laadukkaan lainvalmistelun valvontaan. Kuten alkupuheenvuorossani totesin, perustuslakivaliokuntakin on paljon kiinnittänyt huomiota siihen, että pelkästään tämä ennakkollinen, laadukas huomiointi ei riitä, vaan täytyy myös ottaa huomioon, kun sitä lakia valmistellaan, että pelkästään lausuminen ei riitä, vaan ne toimenpiteet, mitä lausuntojen johdosta tehdään. Mutta luottavaisina voimme katsoa, että asiat menevät eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 4/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvoverolain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 17/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Keskustelu

18.56 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys ajoneuvoverolain muutoksesta, jolla alennettaisiin ajoneuvoveron perusveroa 50 miljoonalla eurolla, ja se olisi ajoneuvoa kohden keskimäärin 20 euroa. Tämä ajoneuvoveron perusveron alennus tulisi voimaan vuoden 2020 alusta alkavilta verokausilta, eli ollaan hyvissä ajoin liikkeellä. Se koskisi vain niitä ajoneuvoja, joita verotetaan hiilidioksidipäästöjen perusteella, eli ulkopuolelle jäisi se vanha henkilö- ja pakettiautokanta, josta ei ole käytettävissä päästötietoja ja jonka perusvero määräytyy sen vuoksi ajoneuvon kokonaismassan perusteella.

Tuolla valiokuntakeskusteluissa on opposition puolelta noussut esiin ajatus, että pitäisi keventää auton hankintaa, ja tätä on pidetty väärin kevennettynä. Kuitenkin tässä on syytä todeta, että pääministeri Juha Sipilän hallitus nimenomaan keventää auton hankintaa neljässä erässä vuosina 2016—2019 joka vuosi 50 miljoonaa euroa eli yhteensä 200 miljoonaa euroa. Ensi vuoden alussa on tulossa viimeinen 50 miljoonan euron autoveron alennus.

Toisaalta sitten ajoneuvoveron perusveroa on jo kiristetty 100 miljoonalla eurolla. Nyt sitä alennetaan 50 miljoonalla eurolla. Eli ajoneuvoveron perusveroon jää plussaa, mitä oppositio pitää hyvänä, 50 miljoonaa euroa. Joten näin ollen on oppositionkin valiokuntakuulemisissa esittämiä järjestäytymättömiä ajatuksia noudatettu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 170/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen osallistumisesta Pohjois-Atlantin liiton johtamaan koulutusoperaatioon Irakissa Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton välillä kirjeenvaihdolla tehtävän sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 209/2018 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 11/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 11/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.59 **Paavo Väyrynen kp:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa muutama viikko sitten sa nailtiin siitä, että tässä salissa on sote-elefantti, ja tällöin huomautin omalta puoleltani, että tässä on vielä suurempikin elefantti eli euroelefantti. Nyt, kun katsoo tätä hallituksen esitystä ja vähän laajemminkin Suomessa käytävää ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua, voi sanoa, että on myöskin Nato-elefantti tässä salissa ja koko Suomessa.

Tämä hallituksen esitys Suomen osallistumisesta kriisinhallinnan laajennukseen on sinänsä aika pieni. Ajattelin kyllä kuitenkin vastustaa tätä esitystä ennen muuta osoittaakseni mieltä sitä vastaan, että meillä ei käydä kunnollista, kokonaisvaltaista keskustelua Suo-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

men osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan. Presidentti Koivisto eläkepäivillään joskus varoitteli siitä, että Suomi on astumassa Kaarle XII:n tielle, kun liian suuri osa sotilaallisista voimavaroista käytetään kriisinhallintaan ulkomailla ja ulkomaiseen yhteistyöhön.

Tämä hallituksen esitys antaa nyt aiheen tarkastella tätä aihepiiriä vähän laajemminkin. Meillä pitäisi kyetä vaikkapa seuraavien hallitusneuvottelujen yhteydessä käymään keskustelu kriisinhallintaan osallistumisen periaatteista, mihin osallistutaan ja kuinka paljon.

Mutta on kaksi muuta tärkeää asiaa. Kun täällä eduskunnassa kyselytunnilla käsiteltiin Suomen osallistumista Norjassa järjestettyyn suureen sotaharjoitukseen, edustaja Mustajärvi sai esittää siitä kysymyksen. Minulla oli kysymys samasta aihepiiristä, mutta en saanut tilaisuutta sitä esittää. Olisin kysynyt siinä puolustusministeriltä, kuinka hänen toimintansa on sopusoinnussa tasavallan presidentin lausuntojen kanssa. Presidentti Niinistöhan on todennut, että sotilaallinen liittoutumattomuus palvelee nykyoloissa parhaimmin Suomen turvallisuusetuja. Toisaalta hän on todennut, että Suomi menettäisi liittoutumattomuuteen liittyvän edun, jos Venäjä alkaisi pitää Suomea samankaltaisena turvallisuushkana kuin sotilasliitto Natoa. Ja nythän meillä on järjestetty näitä harjoituksia, jotka juuri synnyttävät sitä kuvaa, että Suomi voi olla samanlainen uhka.

Toisaalta tähän liittyy myöskin kysymys isäntämaasopimuksesta. Myöskin Suomessaahan oli Naton sotilaallista toimintaa, ja siinä nojauduttiin tähän isäntämaasopimukseen. Suomen osaltahan tämän sopimuksen allekirjoitti aikanaan Puolustusvoimain komentaja saatuaan siihen valtuutuksen tasavallan presidentin johdolla kokoontuneesta hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta valiokunnasta. Sopimusta ei käsitelty eduskunnassa. Ruotsissa hallitus vei sopimuksen valtiopäivien käsiteltäväksi, ja se astui siten voimaan vähän myöhemmin. Valtiopäivät asettivat sopimuksen soveltamiselle kaksi tärkeää reunaehto: Nato-joukkoja voi tulla maahan vain Ruotsin kutsusta, eikä sopimus anna Nato-maille oikeutta sijoittaa ydinaseita Ruotsin alueelle. Suomen osalta sopimuksen tulkinnasta on tietävästi esiintynyt epäselvyyksiä ennen muuta sen suhteen, voivatko Nato-joukot tulla maahamme omasta aloitteestaan.

Isäntämaasopimuksen 10. kohdassa todetaan, että se on voimassa toistaiseksi, jollei osallistuja irtisano sitä ilmoittamalla asiasta kirjallisesti muille osallistujille kuusi kuukautta etukäteen. Ja sopimusta voidaan 11. kohdan perusteella muuttaa tai muuntaa kirjallisesti kaikkien osallistujien keskinäisellä suostumuksella. Minun mielestäni Suomen on syytä avata keskustelut isäntämaasopimuksen täsmentämiseksi siten, että mukaan otetaan ainakin Ruotsin valtiopäivien päättämät rajaukset. Samalla voitaisiin korjata sopimuksen solmimisen yhteydessä tehty ilmeinen menettelytapavirhe ja saattaa tämä muutettu tai muunnettu sopimus eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskuntavaalien jälkeen käytävissä hallitusneuvotteluissa on syytä käydä perusteelliset keskustelut myös niistä periaatteista, joilla Suomi toteuttaa omia sotaharjoituksiaan ja osallistuu muiden maiden ja Naton toteuttamiin sotaharjoituksiin.

Olen tämän kannanottoni yrittänyt saada epätoivon vimmalla julkisuuteen, mutta yksikään media ei Suomessa ole halukas julkaisemaan tällaisia kannanottoja, vaan vain Nato-propagandaa kuulemme kaikkialla.

Arvoisa puhemies! Tulen siis kannattamaan vasemmistoliiton vastalauseita niillä perusteilla, jotka juuri esitin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 209/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain sekä rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 180/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Lakialoite laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 54/2018 vp Sari Raassina kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.05 **Sari Raassina kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveysteen liittyvät kysymykset koskettavat meistä ihan jokaista. Kautta ihmiskunnan historian, ja varsinkin sen kirjoitetun osan, voimme löytää kuvauksia sairauksista, niiden todellisista ja kuvitelluista syistä sekä erilaisista hoitomuodoista. Lääketieteen kehitys ja tietomme sairauksien synnystä ja niiden hoitomahdollisuuksista niin kuin myös terveyden ylläpitämisestä on viime vuosisadan aikana kiittänyt huimilla harppauksilla eteenpäin, ja tuo vauhti tuntuu koko ajan kiihtyvän.

Kuitenkaan pysyvää paranemista kaikista sairauksista emme vielä ole saavuttaneet, ja ihmisen elämä on näin ollen edelleenkin rajallinen meidän kaikkien osalta. Lääketieteessä, kuten kaikissa muissakin tieteissä, asiantuntijoiden ja maallikkojen tietomäärä on aivan eri tasolla. Monimutkaisiin ja monisyisiin ongelmiin on usein asiantuntijoiden mukaan vaikea löytää yksiselitteistä vastausta. Vaikeiden sairauksien osalta on usein mahdotonta antaa täsmällisiä ennusteita potilaan tulevaisuudesta, ja moniin vaikuttaviin hoitoihin liittyy kiistatta myös haittoja. Silloin on inhimillistä, että potilas hakeutuu sellaisen toiminnan piiriin, jossa uskomuksiin perustuen selitetään sairauden syitä ties millä lie radioaalloilla, väärellä energialla tai kirouksilla ja toteutetaan mukavaa ja haitatonta hoitoa — tämän voisin sanoa lainausmerkeissä.

Vakava tai elämää radikaalisti muuttava sairaus aiheuttaa potilaalle aina eriaistisen eksistentiaalistisen kriisin. Juuri näissä tilanteissa ihmisen aito kohtaaminen ja henkinen tuki ovat keskeisessä roolissa, kun ihminen yrittää löytää uutta tasapainoa muuttuneen elämäntilanteen keskellä. Siinä meillä terveydenhuollon ammattilaisilla on vielä valitettavan usein opittavaa.

Aikamme media, niin perinteinen kuin digitaalinenkin, tursuaa artikkeleja, potilaspauksia, kertomuksia ihme paranemisista. Keskustelua käydään eri ravintoaineiden ja valmisteiden haitoista ja oletetuista terveysvaikutuksista. Osa artikkeleista on silkkaa mainontaa, joka on verhottu tieteellisen julkaisun muotoon. Kun pintaa hivenen raaputtaa, alta paljastuu usein täysimittainen huijaus. Olemattomia professoreja ja tutkimusyksiköitä, tekais-tuja tutkimuksia ja tietoisesti väärennettyjä tietoja. Mainonnan perusteena on käytetty myös tutkimuksia, joiden toteutustapa ei miltään osin vastaa aidon tutkimuksen kriteereitä. Maailmanlaajuisissa verkostoissa leviää nopeasti kaikenlaisiin uskomuksiin perustuvia teorioita, joissa syytetään ja syyllistetään terveydenhuollon ammattilaisia ja tutkijoita mil-loin mistäkin. Hyvänä esimerkkinä mainitsen nonihedelmäjuoman, jota noin 10—15 vuot-ta sitten markkinoitiin kaikkiin syöpiin tehokkaana hoitona. Perusteena käytettiin sitä, että lääkärit eivät suostu nonia määräämään, kun eivät saa tuotteista taloudellista hyötyä. Useat potilaat ostivat tuota tuotetta, tietojeni mukaan jopa 100 euron litrahintaan. Enpä ole tuosta aineesta vuosiin enää mitään kuullut. Jos koko syöpälääkärin urani ajan olisin kerännyt kaikki iltapäivälehtien uutiset syöpäriskiä lisäävistä tai vähentävistä asioista, kasassa olisi melkoinen opus ja niiden sisällöissä valtava ristiriita täysin vastakkaisista tiedoista ja tu-loksista. On siis ymmärrettävää, että tavan kansalainen on kohtalaisen ihmeissään kaiken tämän informaation keskellä.

Asiantuntija voi perustaa päätöksensä vain tutkittuun tietoon ja lääkäri antamansa hoi-don vaikuttaviksi ja turvallisiksi tutkimuksessa todettuihin valmisteisiin ja menetelmiin tai potilaan suostumuksella toteuttaa eettisesti ja tieteellisesti hyväksytyssä tutkimusasetel-massa kokeellista hoitoa. Näin tulisi menetellä esimerkiksi myös tyroksiinihoidolle riittä-mättömästi reagoivan diagnosoidun kilpirauhasen vajaatoiminnan hoitokokeiluissa.

Uskomushoidon kenttä on erittäin laaja ja hyvin kirjava. Siihen joukkoon voidaan lukea paljon haitattomia hyvinolonhoitoja, joilla voi olla jopa ihmisen hyvinvointia tukeva vai-kutus. Pidän tärkeänä tehdä tutkimusta esimerkiksi saunan mahdollisista terveysvaikutuk-sista ja tiedän kokemuksesta, että toisen ihmisen läsnäolo ja kosketus rauhoittavat levoton-ta ja kivullista potilasta. Haitallisiksi ja jopa vaarallisiksi uskomushoidot muuttuvat, kun niissä käytetyt valmisteet aiheuttavat potilaalle terveyshaittaa tai uskomushoitojen seu-rauksena potilaan asianmukainen tutkimus ja hoito jäävät toteutumatta.

Uskomushoitojen kentällä on myös toimijoita, joiden motiivit ovat vahvasti taloudellisia. Voisin kertoa lukuisia esimerkkejä vaikeasti sairaan ihmisen manipuloinnista ja hänen hädänalaisen tilansa hyödyntämisestä myös erittäin korkeitten kustannusten muodossa. In-himillisten kärsimysten hintaa on mahdoton laskea, mutta uskomushoidot aiheuttavat kus-tannuksia myös meille veronmaksajille, kun potilaan hoidon viivästymistä tai hoidon hait-toja sitten korjataan terveydenhuoltojärjestelmässämme. Huolestuttavaa on, että jopa en-keliterapiakoulutusta annetaan valtion tuen piirissä olevissa kansalaisopistoissa. Tämä, jos mikä, on hämärtämässä ihmisten ymmärrystä uskomuksiin ja tutkittuun tietoon perustu-van toiminnan välillä.

STM:n asettama työryhmä pohti uskomushoitoihin liittyvää lainsäädäntötarvetta jo vuonna 2009. Työryhmän työ oli aikalauskertomusten mukaan melko riitaisaa ja polveile-vaa. Uskomushoitoihin liittyvät ehdotukset eivät ole edenneet lainsäädäntöömme. Nyt kä-siteltävä lakialoite lähtee potilasturvallisuuden näkökulman korostamisesta. On siis kyse haavoittuvammassa asemassa olevien potilasryhmien suojelusta eli niin sanotun turvaavan lainsäädännön saamisesta osaksi terveydenhuoltolakia. Vakavien sairauksien, kuten esi-merkiksi syöpä tai diabetes, mielenterveyspotilaiden tai muistisairauksista kärsivien, elin-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

siirtopotilaiden ja raskaana olevien diagnostiikka ja hoito olisivat jatkossa vain terveydenhuollon ammattilaisten käsissä. Jos potilas haluaisi käyttää uskomushoitoja, se olisi tehtävä yhteistyössä ammattilaisten kanssa.

Lakialoitteen tarkoituksena ei ole käynnistää laajempaa selvitystä esimerkiksi kuluttajansuojalainsäädännön muutosvalmistelusta. Jatkossa on todennäköisesti syytä pohtia myös asiakkaan asemaa kuluttajana hyvinvoinnin, terveyden ja sairaanhoidon rajapinnassa liikkuvissa palveluissa. Emme ole Suomessa yksin tämän uskomushoito-ongelman kanssa. Muun muassa Ruotsissa on jo asianmukainen lainsäädäntö, ja Espanjan hallitus on juuri käynnistänyt valmistelun.

Toivon lakialoitteelle pikaista käsittelyä. Pykälät ovat valmiina. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi kansanäänestyksen järjestämiseksi Suomen jäsenyydestä Euroopan unionissa ja Euroopan talous- ja rahaliitossa

Lakialoite LA 36/2018 vp Paavo Väyrynen kp ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Arvoisat edustajat, totean tässä yhteydessä, että aloitteiden, niin kuin hallituksen esitystenkin, esittelypuheenvuorojen enimmäismitta on ei 5 eikä 7 vaan 10 minuuttia.

Keskustelu

19.13 Paavo Väyrynen kp (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyviä uutisia. — Arvoisa puhemies! Suomi on kärsinyt kovasti jäsenyydestään euroalueessa. Koko tämä yhtenäisvaluuttahankehan on epäonnistunut, ja laajalti talousasiantuntijat nykyään ovat sitä mieltä, että oli paha virhe, että euroon siirryttiin. Virhe oli ennen muuta siinä, että muodostettiin liian laaja euroalue, mukaan tuli liian erilaisia kansantalouksia, ja tämä on jo tähän mennessä johtanut suunnattomiin ongelmiin. Ja Suomen liittyminen eurovaluuttaan oli tietysti paha virhe. Tämä näkyy erityisen selvästi, kun verrataan Suomen ja Ruotsin taloudellista kehitystä. Kansantaloudet ovat hyvin samankaltaiset. Ruotsilla on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut keskimäärin varsin vahva talouskasvu, Ruotsin kansantalous on nyt noin neljänneksen suurempi kuin oli kymmenen vuotta sitten, ja Suomi on hädin tuskin päässyt vaikeitten menetettyjen vuosien jälkeen samalle tasolle kuin ennen kansainvälistä finanssikriisiä. Jos Suomen kansantalouden kasvuvauhti olisi ollut samankaltainen kuin Ruotsissa, meidän kansantulomme olisi nyt viitisenkymmentä miljardia euroa suurempi kuin mitä se on ja julkisella vallalla olisi käytettävissään noin 25 miljardia enemmän rahaa kuin tällä hetkellä on. Mutta tästä tässä salissa ei haluta keskustella, koska keskustaa ja kristillisdemokraatteja lukuun ottamatta kaikki eduskuntapuolueet ajoivat ja kannattivat Suomen liittymistä euroalueeseen.

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Minähän tein vuoden 2015 kesällä kansalaisaloitteen kansanäänestyksen järjestämiseksi Suomen jäsenyydestä euroalueessa. Nämä kokemukset olivat tämän taustana ja toisaalta tietoisuus siitä, että tulevaisuudessa Suomi edelleen on häviävä euroalueessa, ja toisaalta se, että oli näköpiirissä, että euroaluetta pyritään kehittämään finanssiunioniksi, velkaunioniksi ja liittovaltioksi ja tätä kautta menetämme taloudellisen ja lopulta myös poliittisen itenäisyytemme. Yli 53 000 allekirjoittajaa saatiin, ja aloite toimitettiin tänne eduskuntaan käsiteltäväksi. Puhemiesneuvosto aikoi ensin päättää, että asiaa käsitellään vain perustuslakivaliokunnassa, mutta käydyn keskustelun jälkeen päädyttiin siihen, että talousvaliokunnalta pitää pyytää lausunto. Nyt on mielenkiintoista todeta, että puhemiesneuvosto jälleen esittää, että aloitetta käsiteltäisiin vain perustuslakivaliokunnassa. En nyt tiedä menettelytapoja, mutta jos ne sallivat, niin minun mielestäni meidän pitäisi päättää, että pyydetään myös talousvaliokunnan lausunto tästä aloitteesta.

Tämä aloite pitää sisällään nyt kaksi kansanäänestystä, jotka esitetään järjestettäväksi Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä ensi keväänä. Alun perin kirjoitin tämän aloitteen niin, että se olisi käsitelty vain Suomen jäsenyyttä euroalueessa kuten tuo kansalaisaloitekin, mutta päädyin siihen, että samassa kansanäänestyksessä voitaisiin ottaa kantaa myös Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa.

Suomen liittyminen euroalueeseen tapahtui selvästi perustuslain vastaisesti, ja itse asiassa myös Euroopan unioniin liittymistä rasittaa aikamoinen legaliteetti- ja legitimitietiongelma. Nimittäin silloin, kun järjestettiin kansanäänestys Suomen liittymisestä Euroopan unioniin, nimenomaan todettiin, että tässä ei päätetä Suomen liittymisestä yhtenäisvaluuttaan, ja eduskunta myös tämän kannan hyvin selkeästi vahvisti. Kuitenkin, kun aikanaan Lipposen hallitus lähti viemään tätä euroalueeseen liittymistä eteenpäin, todettiin, että siitä päätettiin jo kansanäänestyksessä. Tämähän oli selvä perustuslain rikkomus, että tällä tavalla tehtiin. Tietenkin muodollisesti kaikki on kunnossa, koska eduskunnan perustuslakivaliokunnan enemmistö on aina mukavasti joutanut näissä tulkinnoissaan. Muodollisessa mielessä ei ole tapahtunut perustuslain rikkomista, mutta tosiasiassa tietysti näin on tapahtunut.

Näin ollen, kun euroalueeseen liittyminen itse asiassa ratkaistiin jo silloin unioniin liittymisen yhteydessä, on paikallaan, että kansalaiset pääsevät uudelleen äänestämään myös siitä, hyväksyvätkö he Suomen jäsenyyden Euroopan unionissa. Tässä kansanäänestyksessä olisi kaksi äänestyslippua, joista toisessa kysyttäisiin, hyväksytkö Suomen jäsenyyden Euroopan unionissa, ja toisessa, hyväksytkö Suomen jäsenyyden Euroopan talous- ja rahaliitossa.

Tässä lakialoitteessahan varsin perusteellisesti käydään läpi tämä asia: perustelut, kokemukset rahaliittoon kuulumisesta ja ne uhkatekijät, jotka tähän liittyvät.

Tämä taloudellinen puoli ensinnäkin: Sanoin, että jos Suomen kansantalous olisi kehittynyt yhtä hyvin kuin Ruotsin, meille olisi käynyt yhtä hyvin ja meillä olisi nyt paljon suurempi kansantulo. Olisi myös muuten paljon korkeampi työllisyysaste. Me olisimme Ruotsin tasolla työllisyysasteessa, jos meillä olisi ollut kymmenen vuoden ajan vastaavanlainen talouskasvu kuin Ruotsissa. Tämän Ruotsin ja Suomen vertailun suhteen tietysti voidaan väitellä siitä, että on muitakin tekijöitä. Tosiasia kuitenkin on, että kun Suomi oli liittynyt euroalueeseen ja alkoi kansainvälinen finanssikriisi, siinä yhteydessähän me jouduimme kärsimään ennen muuta siitä, että euroon siirryttäessä euro ensin devalvoitui voimakkaasti, ja tämä johti siihen, että Suomenkin talous alkoi suorastaan ylikuumentua. Tapahtui noin 30 prosentin devalvoituminen. Ja juuri silloin, kun tämä kansainvälinen fi-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

nanssikriisi alkoi, tapahtui 100 prosentin revalvaatio, eli euron kurssi suhteessa Yhdysvaltain dollariin nousi kaksinkertaiseksi. No, tähän vielä liittyi Suomessa tämä onneton tulopoliittinen ratkaisu — Sari Sairaanhoidaja -ratkaisu — jolla pilattiin vientiteollisuuden kilpailukykyä. Tämähän johti siihen, että Suomen kansantalous ja vienti romahtivat noin neljänneksellä lyhyessä ajassa. Kun Ruotsilla oli oma valuutta — sielläkin tuli tietysti finanssikriisistä kielteisiä vaikutuksia — niin Ruotsi pääsi mukaan talouskasvuun, ja sen hedelmät nyt näkyvät. Suomen kohdalla kävi niin, että meidän heikko kilpailukykyimme esti meitä nousemasta laman pohjalta ja tuli tämä kymmenen vuoden menetetty vuosikymmen.

Mitä tulevaisuuteen tulee, niin kyllä nyt näyttää hyvin selvältä se, että on syntymässä uusi euroalueen kriisi, globaali kriisi myös. Tulevaisuusvaliokunnassa monet asiantuntijat ovat tästä varoittaneet. Maailmassa on valtava rahoituksellinen ylikapasiteetti. Euroopan unionissa ongelmana on se, että Euroopan keskuspankki on pumpannut paljon rahaa euroalueen talouteen, ja jopa komission jäsen Katainen on varoitellut julkisuudessa, että tämän yliliquiditeetin vuoksi näköpiirissä on euroalueen kriisi. Toisaalta Yhdysvaltain ja Kiinan taloudet myöskin muodostavat aikamoisen globaalin uhan, ja totta kai globaali kriisi iskisi pahasti tänne euroalueelle ja Suomeen.

Nyt hallitus ylpeilee sillä, että on varauduttu tuleviin aikoihin, kun on vähennetty velkaantumista. Hallitushan johtaa harhaan eduskuntaa, kun se puhuu runsaan miljardin euron budjettivajeesta. Siellä on mukana vientiluottojen palautuksia, joitten vuoksi todellinen budjettialijäämä on yli 3 miljardia, eli valtio ottaa velkaa yli 5 prosentin verran menoensa katteeksi — huippusuhdanteessa — ja nyt kun seuraava kriisi tulee, niin me olemme todella hankalassa tilanteessa. Ei ole enää sitä puskuria, jota kymmenen vuoden aikana on voitu käyttää velkaantumalla. Toisaalta euroonhan liittyy se ikävä puoli, että he, jotka tähän europrojektiin uskovat, ajavat nyt sellaista linjaa, että pitää rakentaa euron tueksi todellinen talousunioni, joka tarkoittaa käytännössä finanssiliittoa, velkaunionia ja liittovaltiota, ja siinä meidän itsenäisyytemme menisi. Meidän pitää nopeasti päästä eroon euroalueesta.

19.23 Olli Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Euroopan unioni myytiin suomalaisille aikoinaan paitsi suurin toivein myös suorastaan valheellisin lupauksin. EU:hun liittymistä koskevan kansanäänestyksen alla poliitikot ja tiedotusvälineet julistivat kilpaa, ettei jäsenyys unionissa tarkoita esimerkiksi omasta valuutastamme luopumista tai kaiken kattavan sosiaaliturvajärjestelmämme avaamista rajoituksetta muiden EU-maiden kansalaisille. Kuinkas sitten kävikään? Nyt näemme, etteivät nämä vakuuttelut pitäneet lainkaan paikkaansa. Euroopan unioni on nykyisin täysin erilainen kuin se EU, johon suomalaisten niukka enemmistö ilmaisi kansanäänestyksessä vuonna 1994 halunsa liittyä.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset euromyönteiset päättäjät perustelivat aikoinaan Suomen liittymistä talous- ja rahaliitto Emuun taloudellisilla hyödyillä, kuten rahaliiton tuomalla vakaalla taloudellisella ympäristöllä ja maamme tiiviimmällä integroimisella Euroopan sisämarkkinoihin. Eurooppalainen vertailu on kuitenkin osoittanut, ettei maan talouskasvu ole riippuvainen euroalueeseen kuulumisesta. Tästä esimerkkinä voidaan mainita omaan valuuttaan nojaavan Ruotsin talous, joka on kasvanut talous- ja finanssikriisin jälkeen monia euromaita enemmän. Euromaiden talouksien rakenteelliset erot ovat kasvaneet euroalueen aikana myös tuottavuudessa ja kilpailukyvyssä. Euro ei ole kaventanut vaan kasvattanut jäsenmaiden välisiä eroja, joita on jouduttu paikkaamaan tukipolitiikalla, tulonsiirroilla ja yhteisillä veloilla. Euroalue vetää myös Suomea yhä enemmän kurjistu-

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

misen kierteseen, sillä maaltamme puuttuu oman rahapolitiikan tarjoama jousto negatiivisen talouskehityksen oloissa.

Arvoisa puhemies! EU:n yksi tämän hetken suurimmista ongelmista on kiistämättä euro. Epäonnistunut yhteisvaluutta ja sen ympärille rakennetut pelastustoimet heikentävät EU:n taloutta. Samalla ne lisäävät rahoitusmarkkinoiden kriisialttiutta. On suuri vaara, että tulevan eurokriisin, joka väistämättä tulee, ja siitä todennäköisesti seuraavien korjaustoimenpiteiden vuoksi EU-jäsenmaiden keskinäinen luottamus, taloudellinen moraali romuttuvat pysyvästi, ja tämä on erittäin vakava asia. Emun jäsenmaat ovat vastanneet epäonnistuneen rahoitusjärjestelmän tekohengittämisestä, mahdollistaneet pankeille voittojen keräämisen ja sosialisoineet tappiot veronmaksajien kannettaviksi. Poliittinen sääntely on toiminut markkinatoimijoiden vallan jatkeena, vaikka sääntelyn tulisi suojata kansalaisia ja markkinatoimijoita toistensa mielivallalta. Reaalitalouden tehtävä ei ole palvella rahoitusjärjestelmää, vaan aselman on oltava toisinpäin.

Arvoisa puhemies! Euro on täysin epäoptimaalinen valuutta-alue, sillä se muodostuu valtioista, jotka ovat talouksien, kielten ja kulttuurien sekä geopolitiikan osalta liian erilaisia. Jotta valuutta-alue olisi aidosti toimiva, ympäristön pitäisi olla mahdollisimman yhtenäinen. Euroalueen epäoptimalisuuksista aiheutuvia ongelmia yritetään lievittää pankkiunionilla ja jäsenmaiden välisillä tulonsiirroilla eli tukipaketeilla. Euroalueen kasassa pitäminen edellyttää väistämättä lisääntyvää yhteisvastuuta, tiivistyvää integraatiota, jatkuvia tulonsiirtoja ja liittovaltion muodostamista. Tulonsiirrot vahvemmissa kansantalouksista heikompiin kansantalouksiin ovat toimivan valuutta-alueen ehto. Tässä mielessä näen, että Emun jäsenmailla on euron suhteen jäljellä kaksi vaihtoehtoa: ensimmäinen on eroaminen eurosta, ja toinen on EU:n syventäminen keskusjohtoiseksi tulonsiirtounioniksi ja liittovaltioksi. Suomen itsemääräämisoikeuden ja talouden pelastamiseksi ainoa vastuullinen vaihtoehto on erota Emusta ja siirtyä eurosta omaan valuuttaan.

Arvoisa puhemies! EU:ta ollaan askel askeleelta kehittämässä liittovaltioksi, ja tätä en voi hyväksyä. En myöskään pysty kannattamaan Suomen jäsenyyttä toimimattomassa rahaliitossa. Kannatankin sitä, että suomalaiset pääsevät kansanäänestyksen kautta arvioimaan näitä jäsenyyksiä uudelleen. Emu-jäsenyydestä suomalaiset eivät ole saaneet vielä äänestää lainkaan.

Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että edustaja Väyrynen on tehnyt tämän käsitteilyssä olevan lakialoitteen, ja voin kaikkien iloksi ilmoittaa, että kannatan lämpimästi tätä edustaja Väyrysen lakialoitetta.

19.29 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Britannian kansan suvereeni päätös oli jättää Euroopan unioni kesän 2016 kansanäänestyksessä. EU:n ja Britannian välisiä brexit-neuvotteluja ei ole kuitenkaan käyty hyvässä hengessä. Brysselin byrokraatit ovat halunneet koko ajan tehdä Britanniaa varoittavan esimerkin, jotta muut kansakunnat eivät rohkaistuisi jättämään EU-kolhoosia. Nyt kun Britannia on huonon brexit-sopimuksen jälkeen sisäpoliittisessa kriisissä, tulee mieleen kysymys, pyrkiikö EU tahallaan aiheuttamaan sekasortoa Britanniassa, jotta brexististä luovuttaisiin ja kansa pakotettaisiin äänestämään uudestaan EU:hun jäämisen puolesta. Tämähän on tuttu metodi menneisyydestä, muun muassa EU:n perussopimusta ja Lissabonin sopimusta koskeneista kansanäänestyksistä.

EU:n arvot ovat vitsi. EU ei noudata omia sääntöjään, mutta kun jäsenvaltiot vastustavat sitä, että valtioiden rajat poistetaan, päätösvalta viedään ja valtiot pakkoasutetaan muiden

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

maiden kansalaisilla, silloin EU alkaa rangaista jäsenvaltioitaan ja syyttää EU:n arvojen rikkomisesta. Kauas ovat menneet ne ajat, kun Euroopassa toimittajat, asiantuntijat ja yliopiston sivistyneistö uskalsivat arvostella islamia. EU on ajautunut itsesensuurin tielle. EU ajaa 10 miljoonan sakkoja someyhtiöille, jos eivät poista vääriä mielipiteitä. EU antautuu islamin edessä.

EU-kriittisyys kasvaa Euroopassa. EU-federaateilla puntti sen sijaan tutisee, koska uhkailevat jopa sodalla, koska kansallismielisyys ja nationalismi ovat kasvussa. Kansallismielisyys ja nationalismi eivät aiheuta sotia, imperialismi ja imperialistinen politiikka aiheuttavat. Ei ole kansainvälisyyttä ilman kansoja. Yhteistyö on sopimista, ei EU-sanelua.

Euro on epäonnistunut projekti, EU on epäonnistunut projekti. EU:n tarina tulee päättymään, jotta itsenäisten valtioiden, kuten Suomen, tarina voi jatkua. Minä synnyin Suomessa, lapseni syntyivät EU-Suomessa, mutta toivon, että lastenlapseni syntyvät jälleen Suomessa. Me perussuomalaiset haluamme liittoutua muiden kansallismielisten kanssa EU:ssa, pysäyttää liittovaltiokehityksen ja purkaa tämän epäonnistuneen projektin niin, että siitä tulee isänmaiden Eurooppa, itsenäisten valtioiden vapaakauppa-alue.

Lisäksi kannatan edustaja Väyrysen esitystä siitä, että pyydämme lausunnon myös talousvaliokunnalta. Ja kannatan tätä lakiesitystä.

19.32 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Myös minä olen tällainen eurokriittinen ja perustelen sitä pikkusen.

Me olemme pikkunen kansa täällä Euroopan reuna-alueella, mutta erityinen: meillä on oma kieli, oma lippu, mitä muualla Euroopassa ei ole. Mutta se iso Eurooppa näillä päätöksillä, mitä nyt on tehty liittymisen ja muun suhteen, tulee tuhoamaan ja syömään tämän maan pois, meidän kulttuuri tuhoutuu ja niin edelleen. Kaikesta muusta ollaan kyllä huolissaan, mutta ei tällaisesta normaalista perussuomalaisesta ihmisestä, hänen toimeentulostaan ja kulttuuristaan ja niin edelleen. Nämä kyllä unohdetaan. Muun muassa koppiaiset ja liito-oravatkin ovat tärkeämpiä tälle hallitukselle, näyttää siltä.

Minua on arvosteltu siitä, että olen eurokriittinen, vaikka meillä on vientiyritys ollut aikanaan. Olen sitä vieläkin.

Kerron markka-ajasta pikkusen. Silloin oli vientitakuulaitos, joka takasi kauppoja, joita tehtiin pitkin Eurooppaa: Englantiin, Saksaan, Italiaan, Espanjaan. Vientitakuulaitos sanoi, että ne takaavat Saksan, Englannin, Norjan kaupat, mutta kun Espanjaan ja Italiaan mentiin, silloin sanottiin, että ei käy, koska ne maat ovat kulttuuriltaan erilaisia ja epäluotettavia. Mitenkä voi olla sitten niin, että niistä yhtäkkiä euroaikana tuli luotettavia? Kaikki takaukset, ja kaikki lähdettiin siihen mukaan. Yhtäkkiä tuli luotettavia maita tällä Lipposen nuijan kolautuksella. Sitä minä ihmettelen. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Lakialoite laiksi yhdistyslain muuttamisesta

Lakialoite LA 40/2018 vp Paavo Väyrynen kp

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu on päättynyt. [Paavo Värynen: Minulla oli puheenvuoropyyntö!]

Keskustelu

19.35 Paavo Värynen kp (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun paneelissani oli punainen väri siinä kohtaa, missä on puheenvuoropyyntö.

Arvoisa puhemies! Tästä asiasta en tarvitse kymmentä minuuttia. Tämä lakialoite on periaatteellisesti hyvin tärkeä. Järjestelämässä on lukuisasti käytännön esimerkkejä siitä, kuinka järjestön sisäinen demokratia toimii puutteellisesti. Yhdistyslain 20 §:ään on kirjoitettu määräys siitä, millä tavalla yhdistyksen jäsenet voivat saada aikaan yhdistyksen ylimääräisen yleisen kokouksen käsittelemään asiaa, jota varten tällaista kokousta halutaan koolle. Ja tällainen voidaan myöskin saada koolle uuden hallituksen valitsemista varten.

Yhdistyselämässä on tapauksia, joissa on valittu hallitus, joka ei nauti yhdistyksen jäsenten enemmistön luottamusta. Tämä yhdistyslain 20 § tarjoaa keinon, jolla jäsenten enemmistö voi saada tahtonsa toteutetuksi. Tämä kuitenkin vesittyy sen takia, että tästä aluehallintoviraston päätöksestä, jolla tällainen kokous voidaan järjestää, voidaan valittaa hallinto-oikeuteen, ja näin ollen kestää hyvin kauan, ennen kuin tällainen ylimääräinen yleinen kokous saadaan järjestetyksi.

Olen nyt tehnyt lakialoitteen, jolla tämä asia korjattaisiin niin, että yhdistyslakiin lisätäisiin 20 a §, jonka otsikkona olisi ”Kielto valittaa aluehallintoviraston päätöksestä”.

Tämä pykälä kuuluisi näin:

”Aluehallintoviraston 20 §:n 3 momentin perusteella antamasta päätöksestä, jolla yhdistyksen jäsen oikeutetaan kutsumaan koolle yhdistyksen yleinen kokous, ei voida valittaa hallinto-oikeuteen.

Tämän oikeuden nojalla järjestetyn yleisen kokouksen päätöksiin sovelletaan yhdistyslain yleisiä säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta.”

Toivon, että lakivaliokunnalla olisi aikaa paneutua tähän asiaan ja ottaa tähän kantaa. Tällä on laaja yleinen merkitys, ja se turvaisi demokratian toteutumista yhdistyselämässä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

13. Lakialoite laiksi vaalilain 32 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 41/2018 vp Paavo Värynen kp

Pöytäkirja PTK 115/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

19.38 **Paavo Väyrynen kp** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedän, että perustuslakivaliokunta on kovin työllistetty. En tiedä, olisiko ollut mahdollista, että lakivaliokunta olisi saattanut tämän käsitellä. Ehkä ei.

Myös tämä vaalilain 32 §:n muuttamista koskeva esitys on periaatteellisesti hyvin tärkeä. Vaalilakiin on kirjoitettu siten, että siinä pyritään turvaamaan puolueiden jäsenten vaikutusvalta muun muassa niin, että vaalilaissa on määrätty puolueiden sisäisistä jäsenäänestysmenettelyistä, kun asetetaan ehdokkaita vaaleihin.

Kuitenkin tässä vaalilaissa on huomattava puute. Kun vaaleihin käydään, oikeusministeriön on toimitettava vaaliviranomaisille tieto, mitkä ovat puolerekisteriin merkityt puolueet ja ketkä ovat näiden puolueiden nimenkirjoittajat. Oikeusministeriö on omaksunut sen tulkin, että sen asiana ei ole selvittää, onko rekisteriin merkityllä nimenkirjoittajalla oikeudellisesti kiistaton valta edustaa tätä asianomaista puoluetta. Tämä tekee mahdolliseksi sen, että nimenkirjoittajana puolerekisterissä on henkilö, joka on valittu tehtävään lakia rikkomalla ja jopa rikollisia menettelyjä käyttäen.

Olisi tärkeää, että lakia täydennettäisiin niin, että oikeusministeriö veloitettaisiin selvittämään myös, onko puolerekisteriin merkityllä puolueella oikeustoimikelpoinen hallitus, joka kykenee lakien ja sääntöjen mukaisesti asettamaan vaaleihin ehdokkaat. Siihen tämä vaalilain 32 §:n täydentämistä koskeva esitys liittyy.

Olen tehnyt kyllä tästä asiasta myös tulkintapyyntöä oikeuskanslerille siltä varalta, että tämä lakialoite ei ehtisi käsiteltäväksi ennen seuraavia valtiollisia vaaleja. Toivon kuitenkin, että perustuslakivaliokunta kiireittensä keskellä löytäisi aikaa tämän tärkeän asian käsittelemiseen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 16.11.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola